



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Διπλωματική Εργασία
**Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση:
Επίπεδο και Εξέλιξη**

Επιμέλεια: Αλκίδης Βαλέριος

Επιβλέπων καθηγητής: Καλλιώρας Δημήτριος

ΒΟΛΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2022

Δήλωση

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με αναφορές, βιβλιογραφία, κ.λ.π., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία:

Όνοματεπώνυμο:

Υπογραφή:

Περίληψη

Η ανταγωνιστικότητα είναι μια ευρεία έννοια για την οποία οι ειδικοί έχουν διαφορετικές απόψεις και υποστηρίζουν ότι είναι επικίνδυνο, η οικονομική πολιτική να βασίζεται σε μια ευρεία έννοια, η οποία έχει πολλές διαφορετικές διαστάσεις ερμηνείας. Η έννοια της ανταγωνιστικότητας προέκυψε από τις επιχειρήσεις και στην συνέχεια επεκτάθηκε και σε μεγαλύτερη κλίμακα (περιφερειακή, εθνική). Η παρούσα εργασία εξετάζει την ανταγωνιστικότητα σε περιφερειακό επίπεδο στην χωρική ενότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλύοντας τον Ευρωπαϊκό Δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας.

Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (European Regional Competitiveness Index - RCI) δημιουργήθηκε το 2010 κι από τότε υπολογίζεται κάθε τρία χρόνια, για να μετρήσει την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών NUTS-2 της ΕΕ. Ο RCI αποτελείται από 11 πυλώνες και βοηθάει τις περιφέρειες να εντοπίσουν τους πυλώνες στους οποίους παρουσιάζουν αδυναμίες για να τους βελτιώσουν. Επίσης, ο RCI διευκολύνει τις περιφέρειες να συγκριθούν με άλλες περιφέρειες του ίδιου επιπέδου ανάπτυξης για να γνωρίζουν σε ποιο επίπεδο βρίσκονται συγκριτικά με τις οικονομικά ισοδύναμες περιφέρειες, με σκοπό τη συνεχή βελτίωση τους.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει την διαχρονική εξέλιξη του RCI από το 2010 μέχρι το 2019 συγκρίνοντας τις περιφέρειες μεταξύ τους. Εξετάζεται πως άλλαξε το χωρικό πρότυπο των περιφερειών σε μια περίοδο που μεσολάβησε η οικονομική κρίση, η οποία αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας στις περιφέρειες. Η οικονομική κρίση επηρέασε περισσότερο τις λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες οι οποίες δεν κατάφεραν να βελτιώσουν την θέση τους και βρέθηκαν σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με πριν, σε αντίθεση με τις πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες οι οποίες, διατήρησαν και βελτίωσαν το υψηλό επίπεδο περιφερειακής ανταγωνιστικότητας τους, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων.

Λέξεις κλειδιά: ανταγωνιστικότητα, περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, περιφέρειες, πυλώνες

Regional Competitiveness in the European Union: Level and Evolution

Abstract

The concept of competitiveness is wide for which experts have different points of view and they support that it is dangerous, for the economic policy to be based on a wide concept that has many different dimensions of interpretation. The concept of competitiveness came from businesses and then expanded to a larger scale (regional, national). The present work examines the competitiveness at regional level in the spatial unity of the European Union by analyzing the European Regional Competitiveness Index.

The European Regional Competitiveness Index (RCI) was created in 2010 and since then it is calculated every three years to measure the competitiveness of the EU Nuts-2 regions. The RCI consists of 11 pillars and it helps the regions to identify in which pillars they have weaknesses to improve them. RCI also facilitate the regions to compare with other regions of the same level of growth to know their level compared to economic equivalent regions, in order to be continuously improved.

The purpose of this work is to highlight the evolution over time of RCI from 2010 to 2019 comparing the regions. This work examines how did spatial pattern changed, at a time when the economic crisis mediated, which it was a determinant factor for the evolution of competitiveness in the regions. The economic crisis influenced more the least competitive regions that didn't manage to improve their position and they were at a lower level than before, in contrast to the most competitive regions that have maintained and improved their high level of regional competitiveness, except for a few exceptions.

Keywords: competitiveness, regional competitiveness, regional competitiveness index, regions, pillars

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Καλλιώρα Δημήτριο, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την πολύτιμη καθοδήγηση του και τις χρήσιμες συμβουλές που μου παρείχε σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης αυτής της εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ και όλους τους υπόλοιπους καθηγητές και διδάσκοντες του ΤΜΧΠΠΑ για την συνεισφορά τους στην εκμάθηση και στην κατάρτισή μου με γνώσεις και ικανότητες που αποκόμισα μέσα από τα μαθήματα σε όλα τα χρόνια των σπουδών μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και ιδιαίτερος τους γονείς μου για την απόλυτη στήριξη τους και την πίστη τους σε εμένα καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τις γιαγιάδες και τους παππούδες μου για την συμπαράστασή τους και για την ψυχολογική υποστήριξη και ώθηση που μου έδιναν όλα τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος Πινάκων	3
Κατάλογος Διαγραμμάτων	4
Κατάλογος Σχημάτων	4
Κατάλογος Χαρτών	5
Κατάλογος Ακρωνυμίων	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	9
2.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	9
2.2 ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ PORTER ΚΑΙ KRUGMAN ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	11
2.3 Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	17
3.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ.....	17
3.2 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (REGIONAL COMPETITIVENESS INDEX – RCI)	25
4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ RCI	25
4.2 RCI 2010.....	29
4.2.1 ΓΕΝΙΚΑ	29
4.2.2 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ RCI	30
4.2.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ RCI 2010.....	33
4.2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	41
4.2.5 ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ.....	41
4.3 RCI 2013.....	43
4.4 RCI 2016.....	65
4.4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ RCI 2016	65
4.4.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ	74
4.4.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ RCI (2010, 2013, 2016).....	77
4.4.4 ΠΗΓΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	79
4.4.5 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	79

4.4.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	82
4.5 RCI 2019.....	84
4.5.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ RCI 2019	84
4.5.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	97
4.5.3 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΟΡΙΩΝ NUTS-2	98
4.5.4 ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ RCI	101
4.5.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ	104
5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	104
5.2 ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ RCI ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	112
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	114

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Στάδιο ανάπτυξης βάσει του κατά κεφαλήν ΑΕΠ	33
Πίνακας 2: Οι δέκα πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες της ΕΕ (2010)	36
Πίνακας 3: Σχήμα στάθμισης των τριών υπο-δεικτών του RCI	42
Πίνακας 4: Οι δέκα πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες της ΕΕ (2013)	44
Πίνακας 5: RCI 2013 Κωδικοί και ονομασίες των περιφερειών της ΕΕ	47
Πίνακας 6: Τροποποιήσεις στις περιφέρειες NUTS 2 της ΕΕ.....	48
Πίνακας 7: Βαθμολογίες των 3 υπο-δεικτών και του RCI 2013 για όλες τις περιφέρειες της ΕΕ	53
Πίνακας 8: Κατάταξη βαθμολογίας RCI 2013 των περιφερειών της ΕΕ ταξινομημένη κατά φθίνουσα σειρά.....	57
Πίνακας 9: Βαθμολογίες του CCI των χωρών της ΕΕ για τα έτη 2010 και 2013	62
Πίνακας 10: Οι δέκα κορυφαίες και οι δέκα τελευταίες περιφέρειες της ΕΕ (2016)	67
Πίνακας 11: Πίνακας βαθμολογίας (Scorecard) της Λομβαρδίας.....	76
Πίνακας 12: Λειτουργικές αστικές περιοχές που υιοθετήθηκαν στον RCI 2016	83
Πίνακας 13: Οι δέκα κορυφαίες και οι δέκα τελευταίες περιφέρειες της ΕΕ (2019)	90
Πίνακας 14: Πίνακας βαθμολογίας Στοκχόλμης.....	93
Πίνακας 15: Πίνακας βαθμολογίας Ile de France	93
Πίνακας 16: Πίνακας βαθμολογίας RCI 2019 της περιφέρειας București-Ilfov	95
Πίνακας 17: Σχήμα στάθμισης των σταδίων ανάπτυξης	99
Πίνακας 18: Συγχώνευση των πρωτευουσών περιφερειών με γειτονικές περιφέρειες.....	100
Πίνακας 19: Εξέλιξη RCI 2010 – 2019 των δέκα κορυφαίων περιφερειών.....	107
Πίνακας 20: Εξέλιξη RCI 2010 – 2019 των δέκα τελευταίων περιφερειών	108

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Σχέση RCI με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (κατά κεφαλήν ΑΕΠ:2007)	35
Διάγραμμα 2: Μεταβλητότητα του RCI 2010 εντός της χώρας για τις χώρες της ΕΕ	39
Διάγραμμα 3: Βαθμολογία RCI 2010 των χωρών και των περιφερειών της ΕΕ	40
Διάγραμμα 4: Σχέση μεταξύ CCI 2013 και CGI 2012-2013 των χωρών της ΕΕ	63
Διάγραμμα 5: Βαθμολογίες RCI 2013 ανά χώρα	64
Διάγραμμα 6: Βαθμολογία RCI 2016 των περιφερειών της ΕΕ ανά χώρα	68
Διάγραμμα 7: Μεταβλητότητα του RCI 2016 εντός της χώρας για τις χώρες της ΕΕ (αναλογία μεταξύ τυπικής απόκλισης και μέσου όρου)	69
Διάγραμμα 8: Σχέση μεταξύ των βαθμολογιών RCI 2016 και του καθαρού ρυθμού μετανάστευσης (ανά 1000 κατοίκους) των περιφερειών της ΕΕ	72
Διάγραμμα 9: Σχέση μεταξύ των βαθμολογιών RCI 2016 και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά μέσο όρο τη περίοδο 2012-2014	73
Διάγραμμα 10: Σχήμα στάθμισης των σταδίων ανάπτυξης	80
Διάγραμμα 11: Βαθμολογίες RCI 2019 των περιφερειών της ΕΕ ανά χώρα	86
Διάγραμμα 12: Εξέλιξη των 4 καλύτερων περιφερειών της Γαλλίας, Σουηδίας, Ρουμανίας και Τσεχίας	86
Διάγραμμα 13 α): Σύγκριση των εκδόσεων RCI για τις τρεις περιφέρειες της Αυστρίας	88
Διάγραμμα 13 β): Σημαντικές διαφορές των εκδόσεων RCI των τριών περιφερειών της Αυστρίας	89
Διάγραμμα 14: Σχέση RCI 2019 με το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2015-2017) των περιφερειών της ΕΕ	95
Διάγραμμα 15: Εξέλιξη RCI των δύο κορυφαίων περιφερειών	110
Διάγραμμα 16: Εξέλιξη RCI δύο περιφερειών με χαμηλές βαθμολογίες	110

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 1	91
---------------	----

Κατάλογος Χαρτών

Χάρτης 1: Στάδιο ανάπτυξης των περιφερειών της ΕΕ.....	34
Χάρτης 2: RCI 2010 των περιφερειών της ΕΕ.....	38
Χάρτης 3: Επίπεδο του υπο-δείκτη βασικής ομάδας, του υπο-δείκτη αποδοτικότητας και του υπο-δείκτη καινοτομίας (2010)	39
Χάρτης 4: RCI 2013 των περιφερειών της ΕΕ.....	45
Χάρτης 5: Επίπεδο του υπο-δείκτη βασικής ομάδας των περιφερειών της ΕΕ (2013).....	49
Χάρτης 6: Επίπεδο του υπο-δείκτη αποδοτικότητας των περιφερειών της ΕΕ (2013).....	50
Χάρτης 7: Επίπεδο του υπο-δείκτη καινοτομίας των περιφερειών της ΕΕ (2013).....	51
Χάρτης 8: CCI 2013 των χωρών της ΕΕ.....	61
Χάρτης 9: RCI 2016 των περιφερειών της ΕΕ.....	65
Χάρτης 10: Βαθμολογία των τριών υπο-δεικτών του RCI 2016 (βασική ομάδα, αποδοτικότητα, καινοτομία)	71
Χάρτης 11: Σύγκριση των τριών εκδόσεων RCI (2010, 2013, 2016)	77
Χάρτης 12: Μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2012-2014) των περιφερειών της ΕΕ και στάδιο ανάπτυξης	81
Χάρτης 13: RCI 2019 των περιφερειών της ΕΕ.....	85
Χάρτης 14: Βαθμολογία των τριών υπο-δεικτών του RCI 2019	91
Χάρτης 15: Μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2015-2017) των περιφερειών της ΕΕ και στάδιο.....	98

Κατάλογος Ακρωνυμίων

Ελληνικά

ΑΕΠ	Α καθάριστο Ε γχώριο Π ροϊόν
ΑΠΑ	Α καθάριστη Π ροστιθέμενη Α ξία
Ε & Α	Έ ρευνα και Α νάπτυξη
ΕΕ	Ε υρωπαϊκή Έ νωση
ΟΟΣΑ	Ο ργανισμός Ο ικονομικής Σ υνεργασίας και Α νάπτυξης
ΤΠΕ	Τ εχνολογίες Π ληροφοριών και Ε πικοινωνίας

Ξένα

AES	A dult E ducation S urvey
CCI	C ountry C ompetitiveness I ndex
EPO	E uropean P atent O ffice
EQI	E uropean Q uality of Government I ndex
GCI	G lobal C ompetitiveness I ndex
NIIP	N et I nternational I ntermediate P osition
NUTS	N omenclature d' U nités T erritoriales S tatistiques
PCA	P rincipal C omponent A nalysis
PISA	P rogramme for I nternational S tudent A ssessment
RCI	R egional C ompetitiveness I ndex
WEF	W orld E conomic F orum

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει πως άλλαξε το χωρικό πρότυπο των περιφερειών NUTS-2 της ΕΕ σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας από το 2010 μέχρι και το 2019. Σε αυτό το χρονικό διάστημα των περίπου δέκα ετών, μεσολάβησε η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008, αλλά οι επιπτώσεις της εμφανίστηκαν λίγο αργότερα (από το 2010 και μετά) στην πραγματική οικονομία και σε κάποιες οικονομίες των νότιων χωρών, όπως είναι η χώρα μας, διαρκούν μέχρι και σήμερα. Κατά το διάστημα 2010-2019, η οικονομική κρίση άφησε ισχυρό αρνητικό αντίκτυπο και επηρέασε οικονομικές και κοινωνικές καταστάσεις σε όλες τις χώρες, γι αυτό κρίνεται σκόπιμο να ερευνηθεί κατά πόσο η οικονομική κρίση επηρέασε την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών της ΕΕ μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Επίσης, είναι χρήσιμο να διαπιστωθεί ποιες περιφέρειες επηρεάστηκαν περισσότερο, οι ανεπτυγμένες ή οι λιγότερο ανεπτυγμένες, οι πιο ανταγωνιστικές ή οι λιγότερο ανταγωνιστικές. Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του χάρτη της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας για το χρονικό διάστημα 2010-2019 και συγκρίνεται η ανταγωνιστικότητα των περιφερειών διαχρονικά αλλά και μεταξύ τους. Είναι επίσης σημαντικό, να εξεταστεί αν η οικονομική κρίση μείωσε ή αύξησε τις ανισότητες μεταξύ των περιφερειών σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας.

Προτού όμως ερευνηθούν τα παραπάνω βασικά ερωτήματα, πρέπει να αποσαφηνιστεί η έννοια της ανταγωνιστικότητας. Μια ευρεία έννοια η οποία «γεννήθηκε» από τις επιχειρήσεις, για την οποία οι ειδικοί διαφωνούν και έχουν αντίθετες απόψεις. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η έννοια της ανταγωνιστικότητας έχει σημασία μόνο για τις επιχειρήσεις και όχι για τις περιοχές, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι ανταγωνίζονται και οι περιοχές και όχι μόνο οι επιχειρήσεις. Η παρούσα εργασία παραθέτει τις διαφορετικές απόψεις των ειδικών, τους διάφορους ορισμούς που έχουν δοθεί για την ανταγωνιστικότητα και περιγράφει την έννοια της ανταγωνιστικότητας.

Για να γίνει η παρακολούθηση της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας στις περιφέρειες των κρατών-μελών της ΕΕ και η σύγκριση μεταξύ των περιφερειών, παρουσιάζεται και αναλύεται ένας δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, ο λεγόμενος "Regional Competitiveness Index" (RCI), « Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας», ο οποίος είναι ο πιο γνωστός δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη, που μετράει την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών και εκδόθηκε για πρώτη φορά το 2010 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τότε υπολογίζεται κάθε τρία χρόνια. Από το 2010 μέχρι και σήμερα υπάρχουν οι εκδόσεις για τα έτη: 2010,2013,2016 και 2019, οι οποίες παρουσιάζονται σε ξεχωριστό κεφάλαιο αναλυτικά.

Εξετάζοντας την εξέλιξη του δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (RCI) από το 2010 μέχρι το 2019 στην ΕΕ, παρατηρείται ότι στις περιφέρειες με χαμηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας ο RCI μειώθηκε σε μεγάλο βαθμό ή παρέμεινε στα ίδια χαμηλά επίπεδα, ενώ στις περιφέρειες με υψηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητας ο RCI είτε διατηρήθηκε στο ίδιο επίπεδο είτε αυξήθηκε και σε κάποιες περιπτώσεις μειώθηκε

ελαφρώς. Η οικονομική κρίση ήταν ο καθοριστικός παράγοντας για τις αλλαγές αυτές στο επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Τα αποτελέσματα του δείκτη δείχνουν ότι οι επιπτώσεις της κρίσης έπληξαν εντονότερα τις λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες, ενώ οι πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες μπόρεσαν να αντισταθούν στις δύσκολες συνθήκες της κρίσης, διατηρώντας τα υψηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητάς τους και στη συνέχεια τα αύξησαν όπως συνέβη σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. Λουξεμβούργο). Υπήρξαν βέβαια και κάποιες εξαιρέσεις π.χ. στην Ολλανδία και στην Φινλανδία όπου σε ορισμένες περιφέρειες μειώθηκε ο RCI. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης του δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας είναι ότι διευρύνθηκε το χάσμα ανάμεσα στους πιο ανταγωνιστικούς και τους λιγότερο ανταγωνιστικούς. Αυξήθηκαν οι ανισότητες στην Ευρώπη και αντί να ενισχυθεί η συνοχή της ΕΕ, όπως στόχευαν και οι στρατηγικές της Λισαβόνας και της Ευρώπης 2020, τελικά αποδυναμώθηκε περισσότερο σε σχέση με πριν.

Η εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, το παρόν κεφάλαιο δηλαδή, της εισαγωγής, αναφέρεται στον στόχο της εργασίας, στα ερωτήματα που εξετάζει η εργασία και τα κεφάλαια από τα οποία αποτελείται η εργασία. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά για την έννοια της ανταγωνιστικότητας, παρουσιάζονται κάποιοι ορισμοί που έχουν δοθεί για την ανταγωνιστικότητα, την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και την εθνική ανταγωνιστικότητα. Επίσης, παρουσιάζονται οι διαφορετικές απόψεις και θέσεις των ειδικών για την ανταγωνιστικότητα.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα βασικά σημεία των στρατηγικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της στρατηγικής Λισαβόνας και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Το τέταρτο κεφάλαιο περιγράφει και αναλύει τον Δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας της ΕΕ (RCI) καθώς και τα αποτελέσματα του δείκτη για όλες τις εκδόσεις του (2010,2013,2016,2019). Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελείται από δύο υποκεφάλαια, στο πρώτο από αυτά γίνεται αναφορά για την οικονομική κρίση που εμφανίστηκε στην πραγματική οικονομία την περίοδο που δημιουργήθηκε ο RCI και στο δεύτερο γίνεται μια σύγκριση του RCI μεταξύ 2010 και 2019 για να εξεταστεί κατά πόσο η οικονομική κρίση επηρέασε την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών, να διαπιστωθεί ποιες περιφέρειες επηρεάστηκαν περισσότερο και αν έχει αυξηθεί ή μειωθεί το χάσμα ανάμεσα στις πιο ανταγωνιστικές και τις λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες. Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο που είναι τα συμπεράσματα, περιγράφονται τα γενικότερα αποτελέσματα στις περιφέρειες της ΕΕ και οι μεταβολές του RCI στις περιφέρειες των κρατών μελών της ΕΕ μεταξύ 2010-2019.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η έλλειψη κοινού αποδεκτού ορισμού της ανταγωνιστικότητας είναι μια ένδειξη ότι οι οικονομολόγοι θεωρούν ότι είναι επικίνδυνο, η οικονομική πολιτική να βασίζεται σε μια "ευρεία" έννοια που έχει πολλές και διαφορετικές διαστάσεις ερμηνείας (Aiginger, 1998 όπως αναφέρεται στους Psofogiorgos and Metaxas, 2016). Παρακάτω παρατίθενται κάποιοι ορισμοί της ανταγωνιστικότητας.

Σύμφωνα με τον Tyson (1992 όπως αναφέρεται στους Psofogiorgos and Metaxas 2016) «ως ανταγωνιστικότητα ορίζεται η ικανότητα μιας χώρας να παράγει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τη δοκιμασία του διεθνούς ανταγωνισμού, ενώ οι πολίτες απολαμβάνουν ένα αυξανόμενο και βιώσιμο βιοτικό επίπεδο».

Σύμφωνα με τους Porter & Ketels (2003 όπως αναφέρεται στους Psofogiorgos and Metaxas, 2016) η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως «η ικανότητα μιας οικονομίας να παρέχει στους κατοίκους υψηλό επίπεδο διαβίωσης και υψηλό επίπεδο απασχόλησης για όλους, όσους θέλουν να εργαστούν σε βιώσιμη βάση».

Ένας άλλος ορισμός που υιοθετείται για την ανταγωνιστικότητα είναι «η ικανότητα διατήρησης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της χώρας, αύξησης της απασχόλησης και του πραγματικού εισοδήματος, μείωσης της ανεργίας, καθώς και της ενίσχυσης των δυνατοτήτων και των ευκαιριών εντός και εκτός των εθνικών συνόρων, υπό συνθήκες παγκοσμιοποίησης». (Χλέτσος, 2008?).

Σύμφωνα με τους Thompson και Ward (2005), το 1994, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, έδωσε δύο ορισμούς για την ανταγωνιστικότητα:

Για μια επιχείρηση, η ανταγωνιστικότητα είναι η δυνατότητα παραγωγής των σωστών αγαθών και υπηρεσιών της σωστής ποιότητας, στη σωστή τιμή, την κατάλληλη στιγμή. Αυτό σημαίνει αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη ικανοποίηση των αναγκών των πελατών από ό, τι κάνουν άλλες επιχειρήσεις. Για ένα έθνος, ο ΟΟΣΑ ορίζει την ανταγωνιστικότητα ως: το βαθμό στον οποίο μπορεί, σε συνθήκες ελεύθερης και δίκαιης αγοράς να παράγει αγαθά και υπηρεσίες που ικανοποιούν τη δοκιμασία των διεθνών αγορών, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί και διευρύνει το πραγματικό εισόδημα των πολιτών του μακροπρόθεσμα.

Ορισμοί της εθνικής ανταγωνιστικότητας:

Εθνική ανταγωνιστικότητα, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum-WEF), είναι «το σύνολο των θεσμών, πολιτικών και παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας μιας χώρας ». (Schwab, 2012; Schwab και Porter, 2007, όπως αναφέρεται στους Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017).

Σύμφωνα με τον Garelli (2003 όπως αναφέρεται στην Ζακυνθινού, 2018) «η ανταγωνιστικότητα των εθνών εξετάζει το πώς τα έθνη δημιουργούν και διατηρούν ένα περιβάλλον το οποίο διατηρεί την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων».

Ο Cooke (1998 όπως αναφέρεται στους Psogogiorgos and Metaxas, 2016) ορίζει την εθνική ανταγωνιστικότητα ως «την ικανότητα της οικονομίας στο υπο-εθνικό επίπεδο να προσελκύσει και να διατηρήσει επιχειρήσεις με σταθερές ή αυξανόμενες δραστηριότητες στην αγορά, διατηρώντας ή βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο όλων όσων ζουν στην περιοχή».

Ορισμοί της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας:

«Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα μιας περιφέρειας να ικανοποιήσει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των τοπικών και των μη τοπικών αγορών, να αποκτήσουν υψηλό και βιώσιμο επίπεδο για τους πολίτες της ». (ΕΕ, 2000 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007).

Ένας άλλος ορισμός που υιοθετεί η ΕΕ για την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα (European Commission:1999 όπως αναφέρεται στον Τσουνη χ.έ.) είναι « η δυνατότητα να παράγονται αγαθά και υπηρεσίες που να μπορούν να εξαχθούν σε διεθνείς αγορές, ενώ ταυτόχρονα να συντηρούνται υψηλά επίπεδα εισοδήματος ή, πιο γενικά η δυνατότητα των περιφερειών να δημιουργούν, ενώ βρίσκονται εκτεθειμένες στον εξωτερικό ανταγωνισμό, σχετικά υψηλά εισοδήματα και επίπεδα απασχόλησης ».

Επίσης, ακόμη ένας ορισμός για την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, η οποία έχει αποκτήσει μεγαλύτερη προσοχή τα τελευταία χρόνια λόγω της σημαντικής θέσης που έχουν οι περιφέρειες στην οργάνωση και διακυβέρνηση της οικονομικής ανάπτυξης και της αύξησης πλούτου, είναι « η ικανότητα μιας τοποθεσίας ή μιας περιοχής να δημιουργεί υψηλά και αυξανόμενα εισοδήματα και να βελτιώνει το επίπεδο διαβίωσης των ατόμων που ζουν στη περιοχή αυτή». (Filó, 2007 όπως αναφέρεται στις Annoni and Kozovska, 2010).

2.2 ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ PORTER ΚΑΙ KRUGMAN ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο Krugman (1994 και 1996 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007) υποστηρίζει ότι ο ανταγωνισμός δεν υφίσταται μεταξύ των περιφερειών, αλλά μόνο μεταξύ των επιχειρήσεων που βρίσκονται στις περιφέρειες. Η άποψη αυτή είναι στο ίδιο μήκος με την παλιότερη άποψη του Porter (1990 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007) στα πλαίσια της έρευνας του για την ταξινόμηση των οικονομικών δραστηριοτήτων και την αξιολόγηση της επιρροής των οικονομικών δραστηριοτήτων στην πόλη και στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, θέλοντας να αναδείξει το ρόλο που διαδραματίζουν οι οικονομικές δραστηριότητες στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και ότι οι δραστηριότητες που είναι στις διαφορετικές περιφέρειες είναι αυτές που ανταγωνίζονται μεταξύ τους και όχι οι ίδιες οι περιφέρειες.

Η έννοια της ανταγωνιστικότητας παρουσιάζει τρία σημεία αντίθεσης, πρώτον είναι λάθος η σύγκριση της μεταξύ ενός έθνους και μιας εταιρείας. Δεύτερον, ενώ οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους όσον αφορά το μέγεθος της αγοράς που έχει η κάθε επιχείρηση και επομένως, η επιτυχία μιας επιχείρησης μπορεί να στερήσει την επιτυχία από μια άλλη επιχείρηση, δεν ισχύει το ίδιο και για τις χώρες, η επιτυχία μιας χώρας δημιουργεί αρκετές ευκαιρίες για τις άλλες χώρες και η συνεργασία σε εμπορικό επίπεδο αποτελεί ένα παράδειγμα. Τρίτον, η ανταγωνιστικότητα είναι ένας άλλος τρόπος περιγραφής της παραγωγικότητας. Επίσης, η βελτίωση της οικονομικής απόδοσης μιας χώρας δεν επηρεάζει αρνητικά μια άλλη χώρα. (Krugman, 1994 όπως αναφέρεται στους Psafogiorgos and Metaxas, 2016).

Ο Poot (2000 όπως αναφέρεται στους Psafogiorgos and Metaxas, 2016) συμφωνεί με την άποψη του Krugman (1994) και υποστηρίζει ότι υπάρχει έντονος ανταγωνισμός στην ελεύθερη αγορά στην εποχή της παγκοσμιοποίησης αλλά μόνο σε επίπεδο εταιρειών και όχι των περιφερειών ή των κρατών. Αυτό σημαίνει ότι ανταγωνισμός μεταξύ των περιφερειών ή των κρατών μπορεί να ενισχύσει τις περιφέρειες ή τα κράτη, διότι σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο δεν βγαίνει κερδισμένη μόνο μια περιφέρεια ή ένα κράτος, δηλαδή η επιτυχία μιας περιφέρειας ή ενός κράτους δεν στερεί την επιτυχία από τις άλλες περιφέρειες ή κράτη.

Με την θέση του Poot συμφωνεί και ο Porter (2004 όπως αναφέρεται στους Psafogiorgos and Metaxas, 2016). Μέσα από την ανταγωνιστικότητα μεταξύ περιφερειών ή χωρών δεν βγαίνει μόνο ένας κερδισμένος αφού πολλές χώρες ή περιφέρειες μπορούν να ενισχύσουν την παραγωγικότητά τους και συμπληρώνει ότι για να αυξήσει την οικονομική της ανάπτυξη μια χώρα ή μια περιφέρεια, πρέπει να δημιουργήσει άμεσα συνθήκες για ταχεία και αειφόρο αύξηση της παραγωγικότητας.

Ωστόσο, κάποιοι ειδικοί υποστηρίζουν ότι εκτός από τις επιχειρήσεις, ανταγωνίζονται και οι περιφέρειες μεταξύ τους. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, ο ρόλος των περιφερειών στο οικονομικό περιβάλλον είναι πολύ σημαντικός. Οι περιφέρειες πλέον δεν αποτελούν μόνο απλά γεωγραφικά υποσύνολα των χωρών, αλλά αποτελούν και οικονομικές και χωρικές ενότητες μεγάλης σημασίας. (Hettne, 1994, Smouts, 1998 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007) Επίσης, βοηθάνε στην επίτευξη και την

ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και της συνοχής. (Nam et al, 1990 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007)

Στην επιστημονική βιβλιογραφία αναφέρονται δύο είδη ανταγωνισμού (Budd, 1998 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007), ο ανταγωνισμός μεταξύ των δραστηριοτήτων ή αγορών σε μια περιφέρεια και ο ανταγωνισμός μεταξύ των διακριτικών χαρακτηριστικών και των αντιλήψεων των περιφερειών. Είναι πολύ σημαντικό για τις περιφέρειες, να προσελκύσουν ξένες οικονομικές δραστηριότητες (Parkinson, 1991 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007) που θα ενισχύσουν τις τοπικές αγορές τους και θα συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη μέσω των επενδύσεων του κεφαλαίου και μέσω της παραγωγικότητας. (Ioannides and Petrakos, 1999; Iammarino και Santagelo, 2000 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007)

Για τον Porter (όπως αναφέρεται στους Psotogiorgos and Metaxas, 2016), ανταγωνιστικότητα σημαίνει παραγωγικότητα. Ο βασικός στόχος κάθε χώρας είναι η παραγωγή υψηλού και αυξανόμενου προτύπου διαβίωσης των πολιτών του. Η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας εξαρτάται από την ικανότητα της να εκμεταλλεύεται την παραγωγικότητα των πόρων που διαθέτει. Το αυξανόμενο πρότυπο διαβίωσης εξαρτάται από την επιχειρηματική ικανότητα μιας χώρας να διατηρήσει υψηλό επίπεδο παραγωγικότητας το οποίο θα αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου. Ο Krugman (1990 όπως αναφέρεται στους Psotogiorgos and Metaxas, 2016) συμφωνεί με τον Porter στην έννοια της ανταγωνιστικότητας, ταυτίζει την ανταγωνιστικότητα με την παραγωγικότητα και υποστηρίζει ότι «εάν η ανταγωνιστικότητα έχει κάποιο νόημα, τότε η έννοια της είναι ένας άλλος τρόπος περιγραφής της παραγωγικότητας». Η παραγωγικότητα σε μακροπρόθεσμο χρόνο είναι σχεδόν τα πάντα, όπως επισημαίνει. Η ικανότητα μιας χώρας να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο με την πάροδο του χρόνου εξαρτάται από την ικανότητά της να αυξήσει την παραγωγή ανά εργαζόμενο.

Επίσης, ο Porter (2003 όπως αναφέρεται στον Borozan 2007) υποστηρίζει ότι, η ανταγωνιστικότητα συνδέεται με την εθνική ευημερία, δηλαδή την παραγωγικότητα μιας οικονομίας που μετράται από την αξία των παραγόμενων αγαθών και των υπηρεσιών ανά μονάδα ανθρώπινου κεφαλαίου και εθνικών πόρων. Για τον Porter η ανταγωνιστικότητα μετράται με την παραγωγικότητα και αυτός είναι ένας τρόπος επιτυχίας υψηλού και αυξανόμενου βιοτικού επιπέδου για τους πολίτες, που είναι και ο κύριος στόχος.

Σύμφωνα με τον Michael Porter (1990 όπως αναφέρεται Psotogiorgos and Metaxas, 2016), όταν ένα κράτος δημιουργεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις με την παροχή της μέγιστης υποστήριξης προς αυτές για να λειτουργούν σε τοπικές και παγκόσμιες αγορές, τότε οι συνθήκες λειτουργίας αυτές που δημιουργήσε το κράτος είναι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του έθνους. Αυτός ο ισχυρισμός μπορεί να εφαρμοστεί και σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

Ο Porter (1990 όπως αναφέρεται στους Huggins, Izushi and Thompson, 2013) καθόρισε την εθνική ανταγωνιστικότητα ως την ικανότητα ενός έθνους να δημιουργεί καινοτομίες για την εξασφάλιση της επιτυχίας της και τη διατήρησή της σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με άλλα έθνη στο κλάδο της βιομηχανίας.

Ο Krugman (1994 όπως αναφέρεται στους Psafogiorgos and Metaxas, 2016) θεωρεί ότι ο ορισμός της ανταγωνιστικότητας ενός έθνους ή μιας περιοχής δεν μπορεί να προσδιοριστεί απλά όπως η ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι δεν ανταγωνίζονται οι περιοχές αλλά οι επιχειρήσεις που βρίσκονται μέσα στις περιοχές.

Οι χώρες δεν είναι παρόμοιες με τις εταιρείες για να ανταγωνίζονται σε μια αγορά. Ένας κύριος λόγος που δεν μπορούν να παρομοιαστούν οι χώρες με τις εταιρείες είναι λόγω μιας σημαντικής διαφοράς που υπάρχει μεταξύ τους. Οι εταιρείες μπορούν να εισέλθουν ή να εξέλθουν από μια αγορά ανάλογα με την επιτυχία τους, αλλά τα κράτη δεν μπορούν να εγκαταλείψουν τα εδάφη τους, ανεξάρτητα από την επιτυχία τους. Επομένως, οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους και μπορούν να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά επηρεάζοντας και οδηγώντας κάποια άλλη ή άλλες επιχειρήσεις στην υποβάθμιση / επιδείνωση ακόμη και στην έξοδο τους από την αγορά, ενώ τα κράτη μπορούν να βελτιώσουν τη θέση τους ταυτόχρονα, χωρίς να υποβαθμίζεται η θέση άλλων κρατών. Εξαιρουμένων κάποιων ιστορικών παραδειγμάτων, από οικονομική άποψη, ένας από τους λόγους για τους οποίους οι χώρες δεν εξαφανίζονται όπως οι επιχειρήσεις, οφείλεται στο γεγονός ότι οι χώρες μπορούν να αποφύγουν την αποπληρωμή των χρεών τους όταν χρεοκοπούν, αλλά οι επιχειρήσεις δεν έχουν αυτή την επιλογή. Πολλές από τις χώρες που χρεοκοπούσαν, ακολούθησαν αυτή την επιλογή, όπως Μεξικό το 1982, όταν αντιμετώπισε την κρίση του χρέους. (Maskell & Eskelinen, 1998 · Ručinska & Ručinsky, 2007 όπως αναφέρεται στους Psafogiorgos and Metaxas, 2016 · Μεταξάς και Πετράκος, 2004).

Ο Kay (2005 όπως αναφέρεται στους Psafogiorgos and Metaxas, 2016) υποστήριξε τα επιχειρήματα του Krugman, ότι οι χώρες δεν είναι / συμπεριφέρονται σαν εταιρείες, δεδομένου ότι οι μη ανταγωνιστικές χώρες δεν "εξαφανίζονται". Αντίθετα ο Peterson (2005, όπως αναφέρεται Psafogiorgos and Metaxas, 2016) αμφισβήτησε αυτή την άποψη, υποστηρίζοντας ότι τα κράτη τα οποία δεν είναι οικονομικά ανταγωνιστικά και δεν είναι ισχυρά στρατιωτικά (συνήθως το τελευταίο είναι συνάρτηση του πρώτου) στην πραγματικότητα εξαφανίζονται (όπως έχει συμβεί ιστορικά) σε ορισμένες περιπτώσεις, κυρίως λόγω εσωτερικής αναταραχής ή εξωτερικής εισβολής. Ιστορικά παραδείγματα αποτελούν η Σοβιετική Ένωση, η Δημοκρατία του Νότιου Βιετνάμ και η Λαϊκή Δημοκρατία της Υεμένης. Επομένως η άποψη ότι « η εθνική η ανταγωνιστικότητα δεν έχει νόημα για το μοναδικό λόγο, ότι οι χώρες δεν παύουν να υπάρχουν όπως οι επιχειρήσεις » μπορεί να αμφισβητηθεί βάσει αυτών των ιστορικών παραδειγμάτων.

2.3 Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ

Η έννοια της ανταγωνιστικότητας ξεκίνησε από τις επιχειρήσεις και τις τελευταίες δεκαετίες έχει επεκταθεί και σε μεγαλύτερη κλίμακα, σε επίπεδο χωρών. Μεταξύ αυτών των δύο επιπέδων υπάρχει η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, η οποία μετράται με τον "Δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας της ΕΕ" (Regional Competitiveness Index) (RCI), αλλά και με άλλους δείκτες περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, ωστόσο ο RCI είναι ο πιο γνωστός και σημαντικός δείκτης μέτρησης της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, για τον οποίο γίνεται ειδική αναφορά σε ξεχωριστό κεφάλαιο. Η μέτρηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με δείκτες βοηθάει τα κράτη μέλη της ΕΕ να εντοπίσουν τα αδύναμα σημεία των περιφερειών τους, με σκοπό να τα βελτιώσουν. (Annoni and Kozonka, 2010).

Οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται για αγορές και πόρους και επομένως η σύγκρισή τους είναι εύκολη με την μέτρηση των μεριδίων αγορών, των οικονομικών κερδών και του βαθμού δημιουργίας και συγκέντρωσης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων όπως π.χ. τα καινοτόμα προϊόντα. Σε επίπεδο επιχείρησης, ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα μιας επιχείρησης να επιβιώσει και να αναπτυχθεί επιτυγχάνοντας κέρδη, ανάμεσα στις άλλες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου ή της ίδιας αγοράς. (Χλέτσος, 2008?)

Σε μέσο επίπεδο, ο κλάδος μιας χώρας π.χ. η βιομηχανία, αποτελείται από όλες τις βιομηχανικές επιχειρήσεις της χώρας, οι οποίες δεν ανταγωνίζονται μόνο μεταξύ τους, αλλά ανταγωνίζονται και ως σύνολο τις αντίστοιχες βιομηχανικές επιχειρήσεις των άλλων χωρών. Οι βιομηχανίες μπορεί να διαφέρουν ως προς τη δομή τους, τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των προμηθευτών και των αγοραστών καθώς και άλλων χαρακτηριστικών τους που μπορούν να τις κάνουν ανταγωνιστικές. Ο κλάδος μιας χώρας ανταγωνίζεται τον αντίστοιχο κλάδο των άλλων χωρών, αν ως σύνολο έχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που του δίνουν τη δυνατότητα να πετύχει υψηλότερη προστιθέμενη αξία και υψηλότερα κέρδη. Επομένως, υπάρχει ανταγωνιστικότητα σε επίπεδο κλάδου μεταξύ των χωρών, δηλαδή μπορεί η βιομηχανία μιας χώρας να είναι πιο ανταγωνιστική από την βιομηχανία μιας άλλης χώρας. (Χλέτσος, 2008?)

Σε μακρο επίπεδο ή σε επίπεδο εθνικού κράτους, τα κράτη έχουν διαφορετικές συνθήκες ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας και ανταγωνίζονται μεταξύ τους με τη δημιουργία κατάλληλων και ευνοϊκών συνθηκών ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας βοηθάει τα κράτη να πετύχουν τους στόχους τους. Η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα που είναι παρόμοια με την εθνική ανταγωνιστικότητα με τη διαφορά ότι είναι σε περιφερειακό επίπεδο, σχετίζεται με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και των κλάδων μιας περιφέρειας. Συνεπώς η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, εξαρτάται από το πλήθος των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων που διαθέτει μια περιφέρεια. (Χλέτσος, 2008?)

Η ανταγωνιστικότητα μιας χώρας ή μιας περιφέρειας είναι η ικανότητα της χώρας ή της περιφέρειας να προσφέρει ένα ελκυστικό περιβάλλον για επενδύσεις (π.χ. άμεσες ξένες επενδύσεις) και η προσαρμογή της χώρας ή της περιφέρειας στις διαρθρωτικές αλλαγές και τις οικονομικές διαταραχές που προκαλούνται από έκτακτα γεγονότα (π.χ. οικονομική κρίση).

Επίσης, είναι η ικανότητά της χώρας ή της περιφέρειας να αυξάνει τα έσοδα της μέσω της τεχνολογικής εξέλιξης που χρησιμοποιείται στην παραγωγή των επιχειρήσεων αλλά και τα εισοδήματα των κατοίκων της. Επιπλέον, είναι η ικανότητά της να αυξήσει τα μερίδιά της στο διεθνές εμπόριο. Συνοψίζοντας τα παραπάνω, η ανταγωνιστικότητα της χώρας ή της περιφέρειας είναι η ικανότητά της να βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της και να δημιουργήσει ένα επιχειρηματικό περιβάλλον με υψηλή απόδοση. (Οικονόμου, 2012)

Επομένως, η ανταγωνιστικότητα διακρίνεται σε επίπεδο επιχείρησης ή εταιρείας και σε επίπεδο χωρικής ενότητας (περιφερειακή, εθνική κ.α.). Σε επίπεδο επιχείρησης, ανταγωνιστικότητα είναι η δυνατότητα μιας επιχείρησης να επιβιώσει και να αναπτυχθεί, ανταγωνίζοντας άλλες επιχειρήσεις για τα ίδια κέρδη. Η έννοια της ανταγωνιστικότητας σε επίπεδο επιχειρήσεων αφορά τις δεξιότητες της επιχείρησης για να ανταγωνιστεί, να κερδίσει θέση και να διατηρηθεί στην αγορά, να διευρυνθεί και να αυξήσει τα κέρδη της. (Χλέτσος, 2008? · Annoni and Kozovska, 2010).

Αντίθετα, ένα κράτος ή μια περιφέρεια διαφέρει από μια επιχείρηση, επομένως ο όρος «ανταγωνιστικότητα» δεν μπορεί να έχει την ίδια σημασία σε επίπεδο επιχείρησης και κράτους ή περιφέρειας. Τα κράτη ή οι περιφέρειες δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους όπως κάνουν οι επιχειρήσεις. Τα κράτη και οι περιφέρειες ανταγωνίζονται διαφορετικά, όπως με τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων, με τη διόρθωση δυσλειτουργιών των αγορών, με τη δημιουργία θεσμικού πλαισίου ενίσχυσης της εμπιστοσύνης για την ενθάρρυνση και διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας, με τη δημιουργία προϋποθέσεων για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, με τη δημιουργία συνθηκών κατάλληλων για βελτίωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των εργαζομένων, με την ενίσχυση της συνοχής της κοινωνίας και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. (Χλέτσος, 2008?).

Κάθε περιφέρεια προσπαθεί να αυξήσει τις επενδύσεις της για να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. (Begg, 2002 όπως αναφέρεται στους Metaxas and Kallioras, 2007) Επομένως, οι περιφέρειες ανταγωνίζονται μεταξύ τους για να προσελκύσουν επενδύσεις με τη χωροθέτηση οικονομικών δραστηριοτήτων σε αυτές.

Εκτός όμως από τις περιφέρειες που ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων, ανταγωνίζονται επίσης και οι δραστηριότητες μεταξύ τους για να χωροθετηθούν σε μια περιφέρεια ή περιοχή. Όλες οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να βρίσκονται στη καλύτερη δυνατή περιοχή ή τοποθεσία για αυτές, ούτως ώστε να έχουν μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς ή να βρίσκονται σε εγγύτητα με τις πρώτες ύλες ή να βρίσκονται σε περιοχή με πολλούς φυσικούς πόρους ή να βρίσκονται σε περιοχή που μπορούν εύκολα να βρουν ανθρώπινο δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης ή και συνδυασμό όλων των παραπάνω, ανάλογα το είδος της κάθε επιχείρησης. Συνεπώς, υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των δραστηριοτήτων όχι μόνο στο επίπεδο του οικονομικού κέρδους και του μεριδίου αγοράς που επωφελείται η κάθε δραστηριότητα αλλά και στο επίπεδο χωροθέτησης σε μια περιοχή που συγκεντρώνει όλα τα παραπάνω και την καθιστά πιο ελκυστική από άλλες περιοχές. Οι δραστηριότητες που τελικά θα καταφέρουν να χωροθετηθούν στη συγκεκριμένη περιοχή, αυτομάτως θα αποκτήσουν ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους.

Η ανταγωνιστικότητα συνδέεται πολύ στενά με την παραγωγικότητα, χωρίς υψηλή παραγωγικότητα δεν μπορεί να υπάρξει υψηλή ανταγωνιστικότητα. Οι επιχειρήσεις, οι περιφέρειες και οι χώρες για να είναι ανταγωνιστικές πρέπει να έχουν υψηλή παραγωγικότητα, αλλά αυτό, αν και είναι το πιο σημαντικό στοιχείο, από μόνο του δεν εξασφαλίζει την ανταγωνιστικότητα. Για να είναι ανταγωνιστική μια περιφέρεια εκτός του ότι πρέπει να διαθέτει ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, πρέπει και το ευρύτερο περιβάλλον της πέρα από το επιχειρηματικό, να είναι βιώσιμο και να προσφέρει ένα υψηλό και αυξανόμενο βιοτικό επίπεδο στους κατοίκους, δηλαδή θα πρέπει να προσφέρει υψηλού επιπέδου υγεία, εκπαίδευση, υποδομές, κατάλληλο θεσμικό περιβάλλον και υψηλή μακροοικονομική σταθερότητα.

Η ανταγωνιστικότητα είναι σημαντική διότι καλύπτει πολλές πτυχές στο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, συμβάλλει στην επίτευξη των εθνικών και περιφερειακών στόχων και προσφέρει υψηλή ποιότητα ζωής στους κατοίκους. Επίσης, βοηθάει τις επιχειρήσεις, τις περιφέρειες και τα έθνη να εντοπίσουν τις αδυναμίες τους σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους ώστε να τις βελτιώσουν και να αυξήσουν την απόδοση και την αποτελεσματικότητά τους. Η σύγκριση με τους ανταγωνιστές τους, αποτελεί κίνητρο για να βελτιώσουν το επίπεδο ανάπτυξής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

3.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ

Τον Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισαβόνα αποφάσισε να αναπτύξει μια στρατηγική για να κάνει την Ευρωπαϊκή Ένωση «την μεγαλύτερη και πιο ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο, βασιζόμενη στη γνώση, ικανή για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Στόχος της στρατηγικής ήταν ότι η ανάπτυξη πρέπει να εξασφαλίζεται σε οικονομικό, κοινωνικό και οικολογικό επίπεδο. Σύμφωνα με τη στρατηγική η ισχυρή οικονομία θα δημιουργούσε θέσεις εργασίας που σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές θα εξασφάλιζε βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή. (Ivan-Ungureanu and Marcu, 2006)

Η στρατηγική της Λισαβόνας ήταν μια στρατηγική που θα έλυσε μακροχρόνια κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της ΕΕ (ανεργία, χαμηλή παραγωγικότητα, στασιμότητα και αδύναμη μακροοικονομική απόδοση) και αποτελούσε τον κατάλληλο οδηγό για την ανταπόκριση στις νέες αναδυόμενες προκλήσεις στο τέλος του περασμένου αιώνα (γήρανση του πληθυσμού, γρήγορη τεχνολογική καινοτομία, αυξανόμενη χρηματοοικονομική παγκοσμιοποίηση). (Sapir 2004; Rodriguez 2002 όπως αναφέρεται στον Natali, 2010)

Οι στόχοι της στρατηγικής Λισαβόνας διαχωρίζονται ανάλογα κάθε τομέα. Στον τομέα των οικονομικών επιδόσεων, δόθηκε μεγάλη βαρύτητα στη σταθερότητα και στην ανάπτυξη, οι βασικοί στόχοι που τέθηκαν ήταν ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης περίπου 3% ετησίως, η διατήρηση των προϋπολογισμών των κρατών μελών κοντά στην ισορροπία ή σε πλεόνασμα και η ανακατεύθυνση των δημόσιων δαπανών προς την αύξηση του συσσωρευμένου κεφαλαίου (φυσικού και ανθρώπινου) και την υποστήριξη της Έρευνας και Ανάπτυξης, της καινοτομίας και της Τεχνολογίας των Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Στον τομέα της απασχόλησης, οι κυρίαρχοι στόχοι ήταν η βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, πιο συγκεκριμένα, μέχρι το 2010 η στρατηγική στόχευε σε ένα συνολικό ποσοστό απασχόλησης 70%, σε 60% απασχόληση των γυναικών, σε 50% απασχόληση για τις ηλικίες 55-64 ετών, στην αύξηση κατά πέντε χρόνια της ηλικίας που αποσύρονται τα άτομα από την αγορά εργασίας, στην προσφορά παιδικής μέριμνας για το 90% των παιδιών ηλικίας 3 ετών μέχρι την ηλικία που ξεκινάει η υποχρεωτική εκπαίδευση και για το 33% των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών. (Ivan-Ungureanu and Marcu, 2006)

Στον τομέα της έρευνας, καινοτομίας και εκπαίδευσης ο βασικός στόχος της στρατηγικής ήταν η επιτάχυνση της μετάβασης προς μια οικονομία που θα βασίζεται στη γνώση, στην οποία συμβάλλουν αποτελεσματικά η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η έρευνα και η καινοτομία. Αναφέρονται ενδεικτικά, κάποιοι από τους στόχους. Για την έρευνα, η αύξηση των δαπανών στην Έρευνα και Ανάπτυξη (στο 3% του ΑΕΠ) μέχρι το

2010, η βελτίωση του περιβάλλοντος για ιδιωτικές ερευνητικές επενδύσεις και για τις εταιρικές σχέσεις E & A και νεοσύστατων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και η δημιουργία παγκοσμίου κλάσης υποδομών έρευνας επικοινωνιών. Για την καινοτομία, το 100% των σχολείων πρέπει να συνδεθούν στο διαδίκτυο μέχρι το 2002, όλοι οι δάσκαλοι να είναι καταρτισμένοι και να κατέχουν ψηφιακές δεξιότητες μέχρι το 2003 και η δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Για την εκπαίδευση και κατάρτιση οι στόχοι ήταν, η αύξηση των κατά κεφαλήν δαπανών για τους ανθρώπινους πόρους, η προώθηση της δια βίου μάθησης και η εκπαίδευση των ατόμων με δεξιότητες προσαρμοσμένες στις ανάγκες της κοινωνίας της γνώσης. (Ivan-Ungureanu and Marcu, 2006)

Στον τομέα της οικονομικής μεταρρύθμισης, κάποιοι από τους βασικούς στόχους ήταν οι εξής: η εξασφάλιση του ανοίγματος των ενεργειακών αγορών για τους επιχειρηματικούς πελάτες μέχρι το 2004 και στη συνέχεια, για τους οικιακούς χρήστες, η εξασφάλιση της διασυνورياκής χωρητικότητας για την μετάδοση ενέργειας που θα ισοδυναμεί με το 10% της εγκατεστημένης παραγωγικής ικανότητας μέχρι το 2005, η αύξηση του ανοίγματος των δημόσιων συμβάσεων και η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών. Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής, οι στόχοι ήταν η μείωση στο ήμισυ του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν το σχολείο στα πρώιμα χρόνια και οι προσπάθειες μείωσης των ατόμων που ζουν σε επίπεδο φτώχειας μέχρι το 2010. Τέλος στο τομέα του περιβάλλοντος οι βασικοί στόχοι ήταν η προσπάθεια ώστε το 22% της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μέχρι το 2010, η αντιμετώπιση του μεγάλου όγκου κυκλοφορίας και συμφόρησης, θορύβου και ρύπανσης, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μέχρι το 2005, η παρεμπόδιση της απώλειας της βιοποικιλότητας μέχρι το 2010 και η αποσύνδεση της χρήσης πόρων και της δημιουργίας αποβλήτων από την ανάπτυξη. (Ivan-Ungureanu and Marcu, 2006)

Παρά τις επιτυχίες σε κάποιους τομείς, η αρχική στρατηγική της Λισαβόνας, στη πορεία έγινε μια πολύ σύνθετη ατζέντα και πολλοί από τους στόχους της ήταν δύσκολο να επιτευχθούν, ενώ και τα αποτελέσματα σε κάποιους από τους στόχους της δεν ήταν τα επιθυμητά. Γι αυτό, το 2005 έγινε μια ενδιάμεση ανασκόπηση της στρατηγικής και αποφασίστηκε η αναθεώρηση της. Η αναθεώρηση της στρατηγικής προώθησε την συνεργασία μεταξύ των θεσμών της ΕΕ και των κρατών μελών της και έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας, ενώ τα υπόλοιπα ζητήματα άρχισαν να αντιμετωπίζονται ως μακροπρόθεσμοι στόχοι. (Samardžija and Butković, 2010)

Με την αναθεωρημένη στρατηγική, η ΕΕ υιοθέτησε ένα σύνολο 24 κατευθυντήριων γραμμών για την ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας, οι οποίες διαχωρίστηκαν σε 3 κατηγορίες, σε μακροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές, σε μικροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές και σε κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης. Σε γενικό πλαίσιο, η στρατηγική επικεντρώθηκε στην έρευνα και καινοτομία, στην επένδυση των ατόμων, στον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας, στην προώθηση του επιχειρηματικού τομέα και στην ενεργειακή/κλιματική αλλαγή. Αναφέρονται ενδεικτικά κάποιοι από τις κατευθυντήριες γραμμές σε κάθε μία από τις τρεις κατηγορίες. Οι μακροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές περιλάμβαναν την εξασφάλιση της

οικονομικής σταθερότητας για βιώσιμη ανάπτυξη, τη διαφύλαξη της χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας ως βάση για την αυξημένη απασχόληση και την προώθηση μιας αποτελεσματικής κατανομής πόρων ανάπτυξης και απασχόλησης. Οι μικροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές περιλάμβαναν την αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στην Ε & Α, ιδίως από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, την προώθηση όλων των μορφών καινοτομίας, την προώθηση της αποτελεσματικής χρήσης των ΤΠΕ και δημιουργία μιας πλήρους κοινωνίας περιεκτική σε πληροφορίες και την ενίσχυση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της βιομηχανικής βάσης. Οι κατευθυντήριες γραμμές της απασχόλησης περιλάμβαναν πολιτικές απασχόλησης που στόχευαν στην πλήρη απασχόληση και στην ενίσχυση της κοινωνικής και της εδαφικής συνοχής. Οι κατευθυντήριες γραμμές αυτές ήταν η βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία, η ανάπτυξη και βελτίωση των επενδύσεων του ανθρώπινου κεφαλαίου και η δημιουργία συνθηκών για την καλύτερη προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007 όπως αναφέρεται στον Άgh 2010 · Samardžija and Butković, 2010)

Τον Μάρτιο του 2008, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να επικεντρωθεί σε τέσσερις βασικές κατευθύνσεις: στις επενδύσεις στη γνώση και στη καινοτομία, στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στην αύξηση ευκαιριών απασχόλησης για τους μειονεκτούντες και στην ανάπτυξη ευρωπαϊκής πολιτικής για το κλίμα και την ενεργειακή πολιτική. Η στρατηγική της Λισαβόνας διαδραμάτισε επίσης ρόλο στο Ευρωπαϊκό Σχέδιο Οικονομικής Ανάκαμψης. Το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Οικονομικής Ανάκαμψης αποτελούσε ένα δημοσιονομικό κίνητρο αλλά μπορούσε να συμβάλλει και στην επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων της Λισαβόνας. Το Σχέδιο Ανάκαμψης ενισχύει τη στρατηγική της Λισαβόνας για ανάπτυξη και για θέσεις εργασίας τόσο σε βραχυπρόθεσμο όσο και σε μακροπρόθεσμο χρόνο. Αποτελεί μια απάντηση στην οικονομική κρίση του 2008, με μέτρα για την αύξηση της ζήτησης και την προστασία των πολιτών από την ανεργία τα οποία θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και την βιώσιμη ανάπτυξη. (Webb, 2009)

Ωστόσο οι αξιολογήσεις που έγιναν το 2010 για την στρατηγική ήταν αρνητικές, μια μελέτη του Κέντρου Ευρωπαϊκής Μεταρρύθμισης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το χάσμα μεταξύ των ανεπτυγμένων και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών διευρύνθηκε πιο πολύ το 2010 σε σχέση με το 2000, δεν υπήρξε πια η πολιτική συνοχής εντός της ΕΕ. Αν η στρατηγική της Λισαβόνας είχε λήξει το 2008, θα υπήρχε μεγαλύτερη αισιοδοξία, δεδομένου ότι το 2005-2007 οι δείκτες έδειξαν ότι οι μεταρρυθμίσεις συνέβαλαν στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ της ένωσης κατά 0,2%. Επίσης, αυξήθηκε το ποσοστό απασχόλησης φτάνοντας το 66% πλησιάζοντας τον αρχικό στόχο (70%). Παρά τις όποιες αποτυχίες της στρατηγικής Λισαβόνας, η στρατηγική αποτέλεσε ένα χρήσιμο εργαλείο στην προώθηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ που είναι λιγότερο αξιόπιστα στις χρηματοπιστωτικές αγορές, είναι αυτά τα οποία ήταν πιο μακριά από τους στόχους της Λισαβόνας σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη. (Samardžija and Butković, 2010)

Πιο αναλυτικά ύστερα από την αξιολόγηση των στόχων της στρατηγικής Λισαβόνας με δείκτες που μέτρησαν την απόδοση, προέκυψαν τα αποτελέσματα που ακολουθούν. Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της ΕΕ αυξήθηκε σημαντικά το 2005 (στο 3%) σε σχέση με τη περίοδο 2002-2005 όπου ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της ΕΕ-27 ήταν

περίπου 2%. Όλα τα νέα κράτη-μέλη αλλά και πολλά παλιά κράτη παρουσίασαν σημαντική ανάπτυξη με ποσοστά ακόμη και υψηλότερα από 3%. Στην απασχόληση, η αύξηση ήταν επίσης σημαντική μετά το 2005. Παρόλο που ο στόχος (70%) δεν επετεύχθη, το ποσοστό απασχόλησης πλησίασε (66%) τον στόχο, το 2007 αυξήθηκε κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2000. Σχετικά με τις ιδιωτικές επενδύσεις Ε & Α στα κράτη μέλη το επίπεδο ήταν χαμηλό. Υπάρχουν αρκετές ενδείξεις ότι πολλά κράτη μέλη δώσανε προτεραιότητα στις δημόσιες επενδύσεις Ε & Α εντός των εθνικών προϋπολογισμών τους, αλλά οι ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε & Α παρέμειναν σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο από τον προκαθορισμένο στόχο. Ο στόχος της επένδυσης στην Ε & Α από το 3% του ΑΕΠ αποτελούσε μεγάλο πολιτικό κίνητρο για όλα τα κράτη-μέλη. (Mrak, 2010)

Ένας από τους λόγους αποτυχίας του στόχου της επένδυσης στην Ε & Α ήταν η ποικιλομορφία του επιπέδου ανάπτυξης της ΕΕ, δεδομένου ότι εισήλθαν στην ένωση νέα κράτη-μέλη της ανατολικής Ευρώπης, στα οποία η Ε & Α ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη. Η Ε & Α είναι πιο σημαντική για τις χώρες που είναι περισσότερο εξοικειωμένες με την τεχνολογία από ό, τι σε χώρες που βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξη της τεχνολογίας τους. Επίσης, ο κοινός στόχος του 3% δεν λαμβάνει υπόψη την βιομηχανική εξειδίκευση. Οι χώρες με διαφορετικές επενδυτικές δομές χρειάζονται απλά διαφορετικά επίπεδα επένδυσης Ε & Α. (Mrak, 2010)

Οι λόγοι αποτυχίας της στρατηγικής της Λισαβόνας οφείλονται σε τρεις διαφορετικούς παράγοντες. Πρώτον στη λογική της στρατηγικής και την ανικανότητά της να διακρίνει τα σημαντικότερα εμπόδια στην ανάπτυξη για να εφαρμόσει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Δεύτερον, οφείλεται στην δομή της στρατηγικής και την μη ύπαρξη συνοχής των διαφορετικών στόχων της, ώστε να γίνει ο καθορισμός των προτεραιοτήτων σωστά. Τρίτον, οφείλεται στην χαμηλή ποιότητα της εφαρμογής των μέτρων και στην έλλειψη της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των ηγεσιών των κρατών-μελών. (Błaszczyk, 2005)

3.2 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»

Τον Μάρτιο του 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να εφαρμόσει μια νέα στρατηγική για την Ευρώπη, την στρατηγική Ευρώπη 2020, «μια ευρωπαϊκή στρατηγική για έξυπνη, βιώσιμη και περιεκτική ανάπτυξη». Η στρατηγική της Ευρώπης 2020 διαμορφώθηκε ως συνέχεια της στρατηγικής της Λισαβόνας, με τη διαφορά ότι εισήγαγε πολλά καινοτόμα στοιχεία και αυτή ήταν η απόδειξη ότι η Επιτροπή είχε ως στόχο την ενίσχυση ολόκληρης της διαδικασίας. Η νέα στρατηγική εισήγαγε νέες προκλήσεις σχετικά με τους στόχους της. Επίσης, η Ευρώπη 2020 ενίσχυσε τη συνεργασία μεταξύ των διάφορων οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών εισάγοντας νέους μηχανισμούς σύγκλισης πολιτικής. (Samardžija and Butković, 2010)

Η στρατηγική της Ευρώπης 2020 έχει πολλές φιλοδοξίες και το έργο της είναι να συμβάλει στην ανάκαμψη από την κρίση, να καταστήσει την Ευρώπη πιο ισχυρή σε διεθνές επίπεδο, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα, το δυναμικό ανάπτυξης, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική σύγκλιση. Επίσης, η νέα στρατηγική αποτελεί το νέο οδηγό για τη διαχείριση κρίσεων σε περιόδους αναταραχής. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2010a όπως αναφέρεται στους Samardžija and Butković, 2010)

Επιπλέον, η στρατηγική της Ευρώπης 2020, στοχεύει στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των κρατών-μελών και στην δημιουργία μιας εξαιρετικά καινοτόμας ανταγωνιστικής οικονομίας. Κατά το σχεδιασμό της στρατηγικής της Ευρώπης 2020, λήφθηκαν υπόψη τα θετικά στοιχεία και οι αδυναμίες που προέκυψαν από την προηγούμενη στρατηγική της Λισαβόνας. Επιπρόσθετα, ο στόχος ήταν η Ευρώπη να βοηθηθεί από τη νέα στρατηγική για να ανακάμψει από την οικονομική κρίση και να μετασηματιστεί σε μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία που θα χαράξει την θέση της ως σημαντική στον παγκόσμιο χάρτη. (Širá και ά. 2021)

Η Επιτροπή έθεσε τρεις βασικές προτεραιότητες στα πλαίσια της νέας στρατηγικής, την ανάπτυξη μιας οικονομίας που θα βασίζεται στη γνώση και στη καινοτομία, την προώθηση μιας πιο αποδοτικής, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας και την προώθηση μιας οικονομίας με υψηλή απασχόληση που παρέχει κοινωνική και εδαφική συνοχή. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010 α:3) όπως αναφέρεται στους Samardžija and Butković, 2010)

Οι πέντε κυρίαρχοι στόχοι της νέας στρατηγικής ήταν: 1) το 75% του πληθυσμού (20-64 ετών) πρέπει να απασχολείται, 2) η επένδυση στην Ε & Α από το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ, 3) να πληρούνται οι στόχοι "20/20/20 της ενεργειακής/κλιματικής αλλαγής (συμπεριλαμβανομένης της μείωσης 30% των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου), 4) το ποσοστό της πρώιμης εγκατάλειψης του σχολείου να είναι κάτω από 10%, ενώ τουλάχιστον το 40% της νεότερης γενιάς θα πρέπει να έχει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 5) η μείωση τουλάχιστον κατά 20 εκατομμύρια, ανθρώπων που βρίσκονται στα όρια της φτώχειας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010α. όπως αναφέρεται στους Samardžija and Butković, 2010)

Οι στόχοι αυτοί είναι συνδεδεμένοι μεταξύ τους. Για παράδειγμα, τα καλύτερα επίπεδα εκπαίδευσης συνεπάγονται την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και τη μείωση της φτώχειας. Επίσης, η μεγαλύτερη ικανότητα για έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και καινοτομία ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010)

Επίσης, για την υποστήριξη των πέντε στόχων της, η Επιτροπή παρουσίασε επτά πρωτοβουλίες, 1) για την καινοτομία, 2) τη νεολαία, 3) την ψηφιακή ατζέντα, 4) την αποδοτικότητα των πόρων, 5) την βιομηχανική πολιτική, 6) τις δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας και 7) την καταπολέμηση της φτώχειας. Για την καινοτομία, ο στόχος είναι η επανεμφάνιση της E & A και της πολιτικής καινοτομίας σχετικά με τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής, της ενέργειας, της αποδοτικότητας των πόρων, της υγείας και της δημογραφικής αλλαγής. Για τη νεολαία, ο στόχος είναι η βελτίωση της απόδοσης και της ποιότητας όλων των επιπέδων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ, συνδυάζοντας τόσο την αριστεία όσο και την ισότητα, προωθώντας την κινητικότητα των σπουδαστών και την κινητικότητα των εκπαιδευόμενων και η βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης των νέων. Για την ψηφιακή ατζέντα, ο στόχος είναι η προσφορά βιώσιμων οικονομικά και κοινωνικά οφελών από μια ψηφιακή ενιαία αγορά βασισμένη στο πολύ γρήγορο δίκτυο με πρόσβαση στην ευρυζωνική σύνδεση από όλους μέχρι το 2013, η πρόσβαση για όλους σε πολύ υψηλότερες ταχύτητες στο διαδίκτυο (30 Mbps ή παραπάνω) μέχρι το 2020 και 50% ή περισσότερο των ευρωπαϊκών νοικοκυριών να έχουν πρόσβαση σε συνδέσεις στο διαδίκτυο άνω των 100 Mbps. (Samardžija and Butković, 2010)

Για την αποδοτικότητα των πόρων, οι στόχοι είναι η μετάβαση προς μια αποδοτική οικονομία και οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με αποτελεσματικό τρόπο χρήσης των πόρων και η απόσυρση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της χρήσης πόρων και ενέργειας, που θα συμβάλει στην μείωση των εκπομπών CO₂, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και στην μεγαλύτερη ενεργειακή ασφάλεια. Για την βιομηχανική πολιτική, ο στόχος είναι η χάραξη μιας πολιτικής στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, που θα διευκολύνει την πρόσβαση σε πρώτες ύλες, σε υπηρεσίες και σε πωλήσεις μέσω των αγορών. Για τις δεξιότητες και τις θέσεις εργασίας, ο στόχος είναι η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών που θα εκσυγχρονίσουν τις αγορές εργασίας για να αυξηθούν τα επίπεδα απασχόλησης και να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της κοινωνίας. Για την καταπολέμηση της φτώχειας, ο στόχος είναι η εξασφάλιση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής που θα βασίζεται στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των ανθρώπων, διευκολύνοντάς τους να ζουν αξιοπρεπώς και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010a. όπως αναφέρεται στους Samardžija and Butković, 2010)

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι της στρατηγικής, πρέπει οι θεσμοί της ΕΕ (Κοινοβούλιο, Συμβούλιο και Επιτροπή), οι κοινωνικοί εταίροι, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές και άλλοι ενδιαφερόμενοι να έχουν μια κοινή γραμμή και να συνεργαστούν έτσι ώστε οι προσπάθειες όλων των μερών να συγκλίνουν στην επίτευξη των πέντε βασικών στόχων που έθεσε η ΕΕ. Παράλληλα, η ΕΕ πρέπει να αξιοποιήσει όλες τις πολιτικές και τα εργαλεία που έχει στη διάθεση της με σκοπό την επιτάχυνση της προόδου στους τομείς προτεραιοτήτων. Για να πραγματοποιηθεί αυτό, απαιτείται η βελτίωση της λειτουργίας των αγορών και των εσωτερικών και των εξωτερικών

(εταιρικές σχέσεις με άλλες χώρες ή ομάδες χωρών). Επιπλέον, είναι πολύ σημαντική η σωστή αξιοποίηση του προϋπολογισμού της ΕΕ για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων που υποστηρίζονται από τα διαρθρωτικά κεφάλαια, και από τα ταμεία χρηματοδότησης για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων. Τέτοια ταμεία είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (μείωση περιφερειακών ανισοτήτων), το Ταμείο Συνοχής (οικονομική και κοινωνική προσέλκυση των χωρών που υστερούν) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (βελτίωση των θέσεων εργασίας και ανάπτυξη ευκαιριών απασχόλησης). (Heuse and Zimmer, 2011)

Επίσης, η στρατηγική για την Ευρώπη 2020 έχει ως βάση ένα σύνολο κατευθυντήριων γραμμών για την «Ευρώπη 2020» (που διαχωρίζονται σε κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και τους γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής). Οι κατευθυντήριες γραμμές αυτές αντικαθιστούν τις 24 κατευθυντήριες γραμμές της προηγούμενης στρατηγικής και αποτελούν τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όπου συμπεριλαμβάνουν και τους στόχους. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως συντονιστής της στρατηγικής Ευρώπη 2020 ακολουθεί μια διαφορετική τακτική, πιο αποτελεσματική από την στρατηγική της Λισαβόνας για τον καταμερισμό των εργασιών στους φορείς της ΕΕ και στα κράτη-μέλη. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010 · Samardžija and Butković, 2010)

Τον Απρίλιο του 2010, η Επιτροπή πρότεινε δέκα ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές που αναφέρθηκαν πιο πάνω, αντικαθιστώντας τις προηγούμενες 24, οι έξι αφορούν την οικονομική πολιτική και οι τέσσερις την πολιτική απασχόλησης. Οι κατευθυντήριες γραμμές αυτές απευθύνονται κυρίως στα κράτη-μέλη, ωστόσο απαιτούν τη συνεργασία μεταξύ όλων των φορέων της ΕΕ με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους αλλά και τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών. Οι ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές είναι οι εξής: 1) η εξασφάλιση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, 2) η αντιμετώπιση μακροοικονομικών ανισορροπιών, 3) η μείωση των ανισορροπιών στην περιοχή του ευρώ, 4) η βελτιστοποίηση της υποστήριξης για την Ε & Α και την καινοτομία, ενισχύοντας το τρίγωνο της γνώσης (Έρευνα, Εκπαίδευση, Καινοτομία) και απελευθερώνοντας τις δυνατότητες της ψηφιακής οικονομίας, 5) η βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, 6) η βελτίωση του επιχειρηματικού και καταναλωτικού περιβάλλοντος και ο εκσυγχρονισμός της βιομηχανικής βάσης, 7) η αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και η μείωση της δομικής ανεργίας, 8) η ανάπτυξη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, προωθώντας την ποιότητα της εργασίας και την δια βίου μάθηση, 9) η βελτίωση της απόδοσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα και η αύξηση της συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και 10) η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010 · Samardžija and Butković, 2010)

Σχετικά με τη διακυβέρνηση, η οποία ήταν πάντα ένα πρόβλημα για τις στρατηγικές της ΕΕ, η στρατηγική της Ευρώπης 2020 λαμβάνει σοβαρά υπόψη την διαδικασία της εποπτείας, μετά το αποτυχημένο αποτέλεσμα της προγενέστερης στρατηγικής (Λισαβόνας), όπου δεν υπήρχε αυστηρή παρακολούθηση. Πλέον, ο έλεγχος και η

παρακολούθηση της στρατηγικής στα κράτη-μέλη αποτελεί αναγκαίο καθήκον για να επιτευχθούν οι στόχοι και επομένως επιβάλλεται στα κράτη μέλη η υποχρέωση να παρουσιάζουν δύο αναφορές κάθε χρόνο, η Σταθερότητα και το Πρόγραμμα Σύγκλισης και το Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα. Πιο συγκεκριμένα θα γίνεται η θεματική προσέγγιση που θα δίνει έμφαση στα θέματα που αφορούν την επίτευξη των 5 κύριων στόχων και η υποβολή εκθέσεων κατά χώρα, όπου θα βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων της Ευρώπης 2020 αλλά και τα κράτη μέλη για να εφαρμόσουν στρατηγικές εξόδου, να βελτιώσουν την μακροοικονομική τους σταθερότητα, να εντοπίσουν τις αδυναμίες τους και να μετατρέψουν τις οικονομίες τους σε βιώσιμες. (Renda, 2014)

Η στρατηγική δεν ήταν πλήρως συνδεδεμένη με τα Ταμεία της ΕΕ και αυτό είχε ως συνέπεια την δυσκολία στην εφαρμογή της, δεν έγιναν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν μεγαλύτερα κεφάλαια για να τα διαθέσουν για τους στόχους της Ευρώπης 2020. Αυτό οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι τα κεφάλαια δαπανήθηκαν στο περιφερειακό επίπεδο και στις περισσότερες περιπτώσεις οι στόχοι χωρίστηκαν μόνο σε εθνικό επίπεδο. (Renda, 2014)

Το 2010 εξετάστηκαν τρία βασικά σενάρια για τις προοπτικές της Ευρώπης, η βιώσιμη ανάκαμψη, όπου η Ευρώπη θα είναι σε θέση να επανέλθει πλήρως στα προηγούμενα επίπεδα ανάπτυξης και να βελτιωθεί περεταίρω. Η υποτονική ανάκαμψη, όπου η Ευρώπη θα έχει χάσει τον πλούτο της και θα ξεκινήσει εκ νέου να αναπτύσσεται από τα χαμηλότερα επίπεδα και το σενάριο της χαμένης δεκαετίας, όπου η Ευρώπη θα έχει χάσει τον πλούτο της και το δυναμικό της για μελλοντική ανάπτυξη. Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 2014 η κατάσταση ήταν κάπου μεταξύ του δεύτερου και του τρίτου σεναρίου που έκαναν πολλούς από τους στόχους ανέφικτους. Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με την Επιτροπή, μόνο οι εκπαιδευτικοί στόχοι επιτεύχθηκαν μαζί με τον περιβαλλοντικό στόχο. Οι πιο απίθανοι στόχοι για να επιτευχθούν ήταν η απασχόληση και η φτώχεια, η Ε & Α δεν παρουσίασε σημαντικές βελτιώσεις και τέλος η ενεργειακή απόδοση δεν αυξήθηκε σημαντικά. (Renda, 2014)

Η έξοδος από την οικονομική κρίση ήταν η μεγάλη δοκιμασία της νέας στρατηγικής, αλλά η μεγαλύτερη πρόκληση ήταν να αποφευχθεί η επιστροφή στην κατάσταση πριν από την κρίση. Η κρίση δημιούργησε δύσκολες καταστάσεις στην ΕΕ και όχι μόνο, το δημόσιο χρέος της ΕΕ ήταν σε πολύ υψηλό επίπεδο και έγινε μη βιώσιμο, η Ευρώπη πιάστηκε σε μεγάλο βαθμό στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και αυτό έκανε επιτακτική την ανάγκη της εφαρμογής μιας στρατηγικής που θα διευκόλυνε την έξοδο από την κρίση. Για να εξασφαλιστεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρώπη εισάχθηκε ο ευρωπαϊκός μηχανισμός σταθεροποίησης, ωστόσο χρειάζεται μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η δημοσιονομική ενοποίηση και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έγιναν αναγκαίες όπως επίσης και οι επενδύσεις για να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Η οικονομική κρίση ανάγκασε την ΕΕ να χαράξει πολιτικές που θα ενισχύσουν περισσότερο τον οικονομικό συντονισμό, έτσι ώστε η Ευρώπη να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τα όποια εμπόδια και τις όποιες αδυναμίες εμφανιστούν μελλοντικά. Επίσης, η κρίση ανάγκασε την ΕΕ να καταβάλλει μεγαλύτερες προσπάθειες για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της βασιζόμενη σε τομείς ανταγωνιστικότητας όπως είναι η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η έρευνα και η καινοτομία. (Samardžija and Butković, 2010)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (REGIONAL COMPETITIVENESS INDEX – RCI)

4.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ RCI

Ο Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας ή Regional Competitiveness Index (RCI) μετρά τους κύριους παράγοντες ανταγωνιστικότητας τα τελευταία δώδεκα χρόνια για όλες τις περιφέρειες επιπέδου NUTS-2 σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο δείκτης αυτός αποτελείται από περισσότερους από 70 υπό-δείκτες και μετράει την ικανότητα μιας περιφέρειας να προσφέρει ένα ελκυστικό και βιώσιμο περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και τους κατοίκους να ζουν και να εργάζονται. Ο RCI δημιουργήθηκε το 2010, κι από τότε υπολογίζεται κάθε τρία χρόνια, επομένως μέχρι σήμερα υπάρχουν RCI για τα έτη: 2010,2013,2016 και 2019. Ο δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο διευκολύνει τον σχεδιασμό και την πολιτική που πρέπει να χαράξουν τα κράτη μέλη για να βελτιώσουν τις αδυναμίες των περιφερειών τους. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Το υπό-εθνικό επίπεδο που εξετάζει ο RCI επιτρέπει την αξιολόγηση των ανισοτήτων των επιπέδων ανταγωνιστικότητας σε όλες τις περιφέρειες και την παρακολούθηση των επιδόσεων διαχρονικά σε αναλυτικό χωροταξικό επίπεδο. Η εξέταση του δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας σε περιφερειακό επίπεδο είναι πιο κατάλληλη από την εξέτασή του σε εθνικό επίπεδο, διότι στο περιφερειακό επίπεδο φαίνονται πιο αναλυτικά τα αποτελέσματα του δείκτη και είναι πιο χρήσιμο να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των περιφερειών των κρατών μελών εντός και εκτός των εθνικών συνόρων. Η σύγκριση του RCI με την πάροδο του χρόνου δεν είναι απλή επειδή κάθε έκδοση του δείκτη ενσωματώνει μικρές τροποποιήσεις. Οι τροποποιήσεις προκύπτουν επειδή οι νέοι δείκτες διατίθενται σε περιφερειακό επίπεδο και οι αναθεωρήσεις των ορίων NUTS-2 μπορούν να προκαλέσουν αλλαγές στα αποτελέσματα. Ωστόσο οι αναθεωρήσεις και οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν μόνο ένα μικρό αριθμό περιφερειών και δεικτών, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σημαντική τροποποίηση στη συνολική δομή της κλίμακας του δείκτη. (European Commission, 2019 · Annoni and Dijkstra, 2019)

Οι τρεις εκδόσεις του δείκτη (2013,2016,2019) ακολουθούν την αρχική έκδοση του δείκτη 2010. Όλες οι εκδόσεις του RCI δημιουργήθηκαν με βάση το πλαίσιο του Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (Global Competitiveness Index - World Economic Forum) (GCI-WEF). Σκοπός του δείκτη είναι να παρέχει πληροφορίες και αποτελέσματα για να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των περιφερειών σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Επίσης, διευκολύνει τις περιφέρειες να μετρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να την συγκρίνουν με την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών με παρόμοιο οικονομικό επίπεδο. Επιπλέον, ο RCI μπορεί να ενθαρρύνει τις περιφέρειες να εξετάσουν πέρα από τις άλλες περιφέρειες της χώρας τους (περιφέρειες άλλων κρατών της ΕΕ) για να σχεδιάσουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και τη στρατηγική ανάπτυξης τους. (Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017)

Ο RCI εξετάζει την απόδοση των 268 περιφερειών σε επίπεδο NUTS-2 στα κράτη μέλη της ΕΕ. Όλες οι εκδόσεις του RCI περιλαμβάνουν έναν αριθμό δεικτών, συνήθως 74 δείκτες που επιλέγονται από ένα σύνολο 84 υποψήφιων δεικτών, όπου καλύπτουν κατά κύριο λόγο την τελευταία διετία-τριετία πριν την κάθε έκδοση. Ο RCI μετράει 11 διαστάσεις της ανταγωνιστικότητας που σχετίζονται με την παραγωγικότητα και την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη.

Οι 11 διαστάσεις της ανταγωνιστικότητας οργανώνονται σε τρεις υπό-δείκτες ως εξής:

A) Βασικός Υπό-δείκτης (Basic Sub-Index): Θεσμοί, Μακροοικονομική Σταθερότητα, Υποδομές, Υγεία, Βασική Εκπαίδευση.

B) Υπό-δείκτης Αποδοτικότητας (Efficiency Sub-Index): Ανώτατη Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας, Μέγεθος της Αγοράς.

Γ) Υπό-δείκτης Καινοτομίας (Innovation Sub-Index): Τεχνολογική Ετοιμότητα, Εξειδίκευση Επιχειρήσεων, Καινοτομία.

Ο βασικός υπό-δείκτης συνδέεται με τις οικονομίες που καθοδηγούνται κυρίως από παράγοντες όπως το εργατικό δυναμικό με χαμηλότερη εξειδίκευση και τις βασικές υποδομές. Επίσης, σχετίζεται και με την καλή διακυβέρνηση και την ποιότητα της δημόσιας υγείας. Ο υπό-δείκτης της αποδοτικότητας συνδέεται με τις οικονομίες που αναπτύσσονται και βελτιώνεται η ανταγωνιστικότητά τους, επηρεασμένες από παράγοντες που σχετίζονται με το πιο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και την πιο αποδοτική αγορά εργασίας. Τέλος, ο υπό-δείκτης της καινοτομίας αποτελεί το πιο προηγμένο στάδιο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και συνδέεται με παράγοντες που σχετίζονται με τη καινοτομία, όπως είναι η τεχνολογία και η υψηλού επιπέδου εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού (Annoni & Kozovska ,2010 · European Commission Press Released Data, 2017 όπως αναφέρεται στη Ζακυνθινού, 2018).

Σύμφωνα με τους Dijkstra, Annoni and Kozovska (2011) και Ζακυνθινού (2018), οι 11 πυλώνες της ανταγωνιστικότητας περιγράφονται παρακάτω.

1. Θεσμοί: Ο πυλώνας αυτός αποτελείται από συνολικά 20 μεταβλητές, από τις οποίες οι 17 αποτελούνται από ποσοτικά στατιστικά δεδομένα σε επίπεδο χώρας (μη διαθέσιμα στοιχεία σε χαμηλότερο επίπεδο), ενώ οι 3 από ερευνητικά δεδομένα, που δίνονται από τον δείκτη European Quality of Government Index (EQI) σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2).

2. Μακροοικονομική Σταθερότητα: Περιλαμβάνει 5 μεταβλητές σε επίπεδο χώρας και είναι όλες ποσοτικές. Ο πυλώνας αυτός μετράει την ποιότητα του γενικού οικονομικού κλίματος. Η οικονομική σταθερότητα είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της εμπιστοσύνης στις αγορές τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους παραγωγούς αγαθών και υπηρεσιών. Σταθερές μακροοικονομικές συνθήκες οδηγούν σε υψηλότερα ποσοστά μακροπρόθεσμων επενδύσεων και αποτελούν βασικά συστατικά για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας.

3. Υποδομές: Αποτελείται από 4 μεταβλητές σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2), οι οποίες είναι ποσοτικές. Οι σύγχρονες και αποτελεσματικές υποδομές συμβάλλουν στην οικονομική αποτελεσματικότητα και στην εδαφική ισότητα. Αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τον

της θέσης της οικονομικής δραστηριότητας. Επίσης, η υποδομή υψηλής ποιότητας εγγυάται εύκολη πρόσβαση σε άλλες περιφέρειες και άλλες χώρες.

4. Υγεία: Αποτελείται από 6 ποσοτικές μεταβλητές σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2). Ο πυλώνας αυτός περιγράφει το ανθρώπινο κεφάλαιο από την άποψη της κατάστασης της υγείας και της ευημερίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο εργατικό δυναμικό. Ένα υγιές εργατικό δυναμικό αποτελεί βασικό παράγοντα για την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την παραγωγικότητα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η καλή κατάσταση υγείας του πληθυσμού οδηγεί σε μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, υψηλότερη παραγωγικότητα και χαμηλότερη υγειονομική περιθάλψη και κοινωνικό κόστος.

5. Βασική εκπαίδευση: Αφορά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αποτελείται από 3 μεταβλητές σε επίπεδο χώρας και περιλαμβάνει ποσοτικά στατιστικά δεδομένα. Οι μεταβλητές που αξιολογούνται σε αυτόν τον πυλώνα αφορούν το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών με τη χαμηλότερη επίδοση στην ανάγνωση, στα μαθηματικά και στην φυσική/χημεία. Τα υψηλά επίπεδα βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων αυξάνουν την ικανότητα των ατόμων να εκτελούν στη συνέχεια καλά το έργο τους ή/και να συνεχίσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

6. Ανώτερη Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση: Αποτελείται από 5 μεταβλητές ποσοτικού χαρακτήρα σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2). Οι μεταβλητές αυτές αξιολογούνται με δείκτες, που έχουν σχέση με τα επίπεδα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της συμμετοχής του πληθυσμού στη δια βίου μάθηση και ενός δείκτη γεωγραφικής προσβασιμότητας σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η συμβολή της εκπαίδευσης στην παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη έχει διερευνηθεί ευρέως τις τελευταίες δεκαετίες. Οι οικονομίες που βασίζονται στην καινοτομία απαιτούν καλά μορφωμένο ανθρώπινο κεφάλαιο, ικανό να προσαρμόζεται και εκπαιδευτικά συστήματα που μεταδίδουν με επιτυχία βασικές δεξιότητες και ικανότητες.

7. Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας: Αποτελείται από 8 ποσοτικές μεταβλητές σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2), που αφορούν το ποσοστό ανεργίας και απασχόλησης, την παραγωγικότητα και την ισότητα. Οι αποτελεσματικές και ευέλικτες αγορές εργασίας αποτελούν σημαντικό στοιχείο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.

8. Μέγεθος της Αγοράς: Αποτελείται από 3 ποσοτικές μεταβλητές σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2), που περιγράφουν το μέγεθος της αγοράς που είναι διαθέσιμο στις επιχειρήσεις και επηρεάζουν άμεσα την ανταγωνιστικότητά τους. Οι μεταβλητές που αξιολογούνται αφορούν το διαθέσιμο εισόδημα ανά κάτοικο, και το δυνητικό μέγεθος αγοράς εκφρασμένο σε ΑΕΠ και σε πληθυσμό. Ο πυλώνας αυτός περιγράφει το επίπεδο της περιφερειακής οικονομικής ευημερίας και το μέγεθος της αγοράς που διατίθεται στις επιχειρήσεις. Οι μεγαλύτερες αγορές επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να αναπτύσσονται και να επωφελούνται από τις καινοτομίες.

9. Τεχνολογική Ετοιμότητα: Αποτελείται από 10 ποσοτικές μεταβλητές, από τις οποίες οι 3 είναι σε επίπεδο περιφέρειας (NUTS 2) και οι 7 σε επίπεδο χώρας. Οι μεταβλητές του περιφερειακού επιπέδου περιγράφουν την χρήση ευρυζωνικών συνδέσεων και διαδικτυακές συνδέσεις από τους πολίτες και νοικοκυριά και οι μεταβλητές του εθνικού επιπέδου αξιολογούν την τεχνολογική ετοιμότητα των επιχειρήσεων, μετρώντας πτυχές που

σχετίζονται με την χρήση των ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου, την τεχνολογική διαθεσιμότητα και δυνατότητα απορρόφησης.

10. Εξειδίκευση Επιχειρήσεων: Αποτελείται από 3 ποσοτικές μεταβλητές σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2). Αξιολογούνται με επιμέρους δείκτες η απασχόληση και η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) στους κλάδους που περιλαμβάνονται στην Στατιστική Ταξινόμηση των οικονομικών δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας των κωδικών Κ (χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες), L (διαχείριση ακίνητης περιουσίας), Μ (επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες), Ν (διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών). Επίσης, αξιολογείται και η ανάπτυξη επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με έναν ακόμη επιμέρους δείκτη τη «συνεργασία μικρομεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων με τις υπόλοιπες».

11. Καινοτομία: Αποτελείται από 12 ποσοτικές μεταβλητές σε περιφερειακό επίπεδο (NUTS 2). Οι μεταβλητές αυτές αξιολογούν την δυναμική μιας περιοχής να αναπτύξει καινοτομία (εργαζόμενοι γνώσης, εργαζόμενοι στην τεχνολογία και έντασης γνώσης, δαπάνες σε Ε&Α κ.α.) και τον προσδιορισμό του βαθμού ανάπτυξής της (αιτήσεις ευρεσιτεχνίας, εξαγωγές σε μεσαία/υψηλή παραγωγή τεχνολογίας, πωλήσεις νέων καινοτόμων προϊόντων και διαδικασιών στην αγορά και στις επιχειρήσεις κ.α.).

Μέτρηση του RCI

Η κλίμακα βαθμολογίας του RCI είναι (0=χαμηλότερη τιμή – 100=υψηλότερη τιμή). Εκτός από την κλίμακα (0-100), υπάρχει και η περιφερειακή βαθμολογία Z, η οποία είναι η βαθμολογία RCI της περιφέρειας σε σχέση με την μέση βαθμολογία RCI της ΕΕ και δείχνει την τυπική απόκλιση από τον μέσο όρο της ΕΕ. Εάν η περιφερειακή βαθμολογία Z είναι 1, τότε σημαίνει ότι η βαθμολογία RCI της περιφέρειας είναι μια τυπική απόκλιση πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ. Οι θετικές τιμές δείχνουν ότι οι βαθμολογίες RCI των περιφερειών είναι υψηλότερες από τη βαθμολογία RCI της ΕΕ, της οποίας η βαθμολογία Z είναι 0 και οι αρνητικές τιμές δείχνουν ότι είναι χαμηλότερες από τη βαθμολογία της ΕΕ. (European Commission ,2019)

4.2 RCI 2010

4.2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Ο Δείκτης Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (Regional Competitiveness Index – RCI) υπολογίζεται για όλες τις περιφέρειες (επιπέδου NUTS 2) στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ. Η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα αποτελεί αντικείμενο συζήτησης για τους πολιτικούς και για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Οι ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι η έννοια της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας είναι ευρεία και έχει σημασία για τις επιχειρήσεις και για τους κατοίκους μιας περιοχής. Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum – WEF) παράγει έναν από τους πιο γνωστούς δείκτες ανταγωνιστικότητας, τον Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας (Global Competitiveness Index - GCI). Το φόρουμ ορίζει την εθνική ανταγωνιστικότητα ως «σύνολο θεσμικών οργάνων, πολιτικών και παραγόντων που καθορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας μιας χώρας». (Schwab και Porter, 2007 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011)

Ο RCI υιοθετεί και βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη μεθοδολογία που αναπτύχθηκε από το WEF για τον Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (GCI). Ο GCI καλύπτει ένα ολοκληρωμένο σύνολο διαστάσεων σχετικών με την ανταγωνιστικότητα, αλλά έχει κάποιες διαφορές με τον RCI, ο οποίος έχει περιφερειακή και ευρωπαϊκή διάσταση. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011)

Από την άλλη, ο ορισμός που υιοθετεί Ο Meyer-Stamer (2008 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011) για την εδαφική ανταγωνιστικότητα είναι « η ικανότητα μιας τοποθεσίας να δημιουργεί υψηλά και αυξανόμενα εισοδήματα και να βελτιώνει το επίπεδο διαβίωσης των ανθρώπων που ζουν εκεί ». Σε αντίθεση με τον ορισμό του WEF που επικεντρώνεται στην παραγωγικότητα, ο ορισμός του Meyer-Stamer βασίζεται εξ ολοκλήρου στα οφέλη για τους ανθρώπους που ζουν σε μια περιοχή. Προϋποθέτει μια στενή σύνδεση μεταξύ ανταγωνιστικότητας και ευημερίας, χαρακτηρίζει τις περιφέρειες ανταγωνιστικές όχι μόνο βάση της παραγωγικότητας τους, αλλά και καθορίζοντας ένα επίπεδο ευημερίας για τη σύγκρισή τους. (Bristow, 2005 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011)

Ο RCI επικεντρώνεται στις περιφέρειες NUTS 2 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ωστόσο υπάρχει ένα ζήτημα καθορισμού των περιφερειών. Η ανταγωνιστικότητα πρέπει να υπολογίζεται για μια λειτουργική περιφέρεια που έχει σημαντικό πολιτικό και διοικητικό ρόλο, παρά ταύτα, στις περισσότερες χώρες οι λειτουργικές περιφέρειες δεν αποτελούν και διοικητικές περιφέρειες και αντίστροφα. Επομένως στη πραγματικότητα οι δύο αυτές λειτουργίες των περιφερειών σπάνια συνδυάζονται. (Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011)

Οι περιφέρειες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα αποτελέσματα RCI για να τα συγκρίνουν με τα αποτελέσματα άλλων περιφερειών της ΕΕ ή και με τον μέσο όρο της ΕΕ. Είναι χρήσιμο, να γίνονται συγκρίσεις μεταξύ περιφερειών που είναι σε παρόμοιο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Για παράδειγμα μια λιγότερο αναπτυγμένη περιφέρεια μπορεί να έχει χαμηλή βαθμολογία, αλλά να ξεπερνάει τις βαθμολογίες των περιφερειών με παρόμοιο κατά κεφαλήν

ΑΕΠ. Επίσης, μια ανεπτυγμένη περιφέρεια μπορεί να έχει βαθμολογία RCI υψηλότερη ή χαμηλότερη από μια περιφέρεια με παρόμοιο οικονομικό επίπεδο. (European Commission, 2019)

Επίσης, οι αλλαγές στην κατάταξη της βαθμολογίας για μια περιφέρεια με την πάροδο του χρόνου μπορεί να μην είναι σημαντικές και να μην έχουν νόημα, σε περίπτωση που οφείλονται σε αλλαγές που έχουν να κάνουν με τα διοικητικά όρια των περιφερειών και επομένως να υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις βαθμολογίες. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι οι μικρές αλλαγές στις βαθμολογίες δεν πρέπει να θεωρούνται ως ενημερωτικές (μπορεί να οφείλονται σε μικρές τροποποιήσεις μεταξύ των εκδόσεων RCI). Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι μια μεμονωμένη περιφέρεια μπορεί να παρουσιάσει σημαντική βελτίωση ή επιδείνωση μεταξύ δύο εκδόσεων RCI, εάν η βαθμολογική διαφορά μεταξύ των δύο εκδόσεων είναι $\geq 5\%$. (European Commission, 2019)

4.2.2 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ RCI

Ο RCI προσφέρει την πρώτη ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με την κατάσταση των περιφερειών της ΕΕ, επιτρέποντας μια διαπεριφερειακή σύγκριση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Ο RCI αποτελείται από έντεκα πυλώνες (διαστάσεις) όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω, που περιγράφουν διαφορετικές πτυχές της ανταγωνιστικότητας και ταξινομούνται σε τρεις ομάδες : (i) Βασική, (ii) αποδοτικότητα και (iii) καινοτομία. Οι 3 ομάδες των πυλώνων είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους, για παράδειγμα μια περιφέρεια που έχει υψηλό επίπεδο καινοτομίας, αναμένεται να έχει και υψηλή αποδοτικότητα και να κατέχει και υψηλό επίπεδο στην βασική ομάδα, να είναι δηλαδή υψηλό το επίπεδο της υγείας της, της βασικής της εκπαίδευσης, των υποδομών της κλπ. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011)

Βασικοί πυλώνες

Θεσμοί: Η σημασία του πυλώνα αυτού έχει αυξήσει την προσοχή της επιστημονικής κοινότητας τις τελευταίες δεκαετίες και αποτελεί ένα νέο πρόσθετο παράγοντα πέρα από τις παραδοσιακές θεωρίες ανάπτυξης που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη. (Rodriguez-Pose, 2010; Storper, 2005 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011)

Οι αποτελεσματικοί θεσμοί βελτιώνουν την παροχή δημόσιων αγαθών, αντιμετωπίζουν τις αποτυχίες της αγοράς, μειώνουν το κόστος των συναλλαγών, προωθούν την επιχειρηματικότητα και διευκολύνουν την λειτουργία της αγοράς εργασίας. Τα θεσμικά όργανα είναι οι βασικοί παράγοντες της καινοτομίας και της αύξησης της παραγωγικότητας όπως επισημαίνει ο Putnam. (2000 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011). Επίσης, ο Acemoglu υποστηρίζει ότι ο ρόλος των θεσμικών οργάνων στη διαμόρφωση της οικονομικής τύχης μιας χώρας θεωρείται πολύ κρίσιμη. (Acemoglu et al., 2001 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011)

Μακροοικονομική Σταθερότητα: Ο πυλώνας αυτός μετρά την ποιότητα του γενικού οικονομικού κλίματος. Η οικονομική σταθερότητα είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση εμπιστοσύνης στις αγορές τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους παραγωγούς αγαθών και υπηρεσιών. Οι σταθερές μακροοικονομικές συνθήκες οδηγούν σε υψηλότερα ποσοστά

μακροπρόθεσμων επενδύσεων και αποτελούν βασικό συστατικό για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Υποδομές: Οι σύγχρονες και αποτελεσματικές υποδομές βελτιώνουν την οικονομική αποδοτικότητα, δίνουν την ευκαιρία για μεγιστοποίηση της τοπικής οικονομικής δυνατότητας και της βέλτιστης εκμετάλλευσης των πόρων. (Crescenzi και Rodriguez-Pose, 2008 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska, 2011). Οι υποδομές είναι σημαντικός παράγοντας για τον καθορισμό της θέσης της οικονομικής δραστηριότητας και για τα είδη δραστηριοτήτων και τομέων που μπορούν να αναπτυχθούν σε μια οικονομία. Οι υποδομές υψηλής ποιότητας εγγυώνται εύκολη πρόσβαση σε άλλες περιφέρειες και χώρες και συμβάλλουν στην καλύτερη ενσωμάτωση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών και διευκολύνουν την κυκλοφορία εμπορευμάτων, ανθρώπων και υπηρεσιών. Αυτό έχει ισχυρό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα καθώς αυξάνει την αποτελεσματικότητα των περιφερειακών οικονομιών ανταγωνιστικότητας. (Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011).

Υγεία: Περιγράφει τη κατάσταση της υγείας και της ευημερίας του ανθρώπινου κεφαλαίου με ιδιαίτερη έμφαση στο εργατικό δυναμικό. Ένα υγιές εργατικό δυναμικό αποτελεί βασικό παράγοντα για την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την παραγωγικότητα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. (Official Journal of the European Union, 2006 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011). Η καλή κατάσταση υγείας του πληθυσμού οδηγεί σε μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, υψηλότερη παραγωγικότητα και χαμηλότερη υγειονομική περίθαλψη και κοινωνικό κόστος.

Ποιότητα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Τα υψηλά επίπεδα βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων αυξάνουν την ικανότητα των ατόμων να εκτελούν στη συνέχεια καλά στο έργο τους και / ή να συνεχίσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μια μελέτη του ΟΟΣΑ (ΟΟΣΑ, 2010 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011) αναφέρεται στις γνωστικές δεξιότητες που μετράται από την PISA (Programme for International Student Assessment) (το Πρόγραμμα ΟΟΣΑ για τη διεθνή αξιολόγηση των σπουδαστών) στην οικονομική ανάπτυξη και διαπιστώνεται ότι οι σχετικά μικρές βελτιώσεις στις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού ενός έθνους μπορούν να έχουν σημαντικά κέρδη όσον αφορά το τρέχον ΑΕΠ και τη μελλοντική ευημερία. (Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011).

Πυλώνες αποδοτικότητας

Ανώτατη εκπαίδευση και κατάρτιση και διά βίου μάθηση : Η σημαντική συνεισφορά της εκπαίδευσης στην παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη ερευνάται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Οι οικονομίες που είναι βασισμένες στην καινοτομία και την γνώση απαιτούν καλό επίπεδο μόρφωσης ανθρώπινου κεφαλαίου που είναι ικανό να μεταδώσει με επιτυχία βασικές δεξιότητες και ικανότητες μέσω των εκπαιδευτικών συστημάτων. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας : Οι αποτελεσματικές και ευέλικτες αγορές εργασίας αποτελούν σημαντικό στοιχείο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας. Επίσης, Οι Smith και Bettio (2008 όπως αναφέρεται στους Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011) επισημαίνουν ότι η σημαντική αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά στην ΕΕ τα τελευταία χρόνια έχει βελτιώσει τη συνολική απόδοση της ΕΕ για την απασχόληση σε σχέση με τους στόχους

της Λισαβόνας. Επιπλέον, η υψηλή παραγωγικότητα εργασίας προσελκύει οικονομικές δραστηριότητες και συμβάλλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Μέγεθος αγοράς εργασίας: Ο πυλώνας αυτός περιγράφει το επίπεδο της περιφερειακής οικονομικής ευημερίας και το μέγεθος της αγοράς που διατίθεται στις επιχειρήσεις. Οι μεγαλύτερες αγορές δίνουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αναπτυχθούν, να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας και να ενθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία. Όλες οι περιοχές της ΕΕ αποτελούν μέρος της ενιαίας αγοράς της, οι οποίες υποστηρίζουν ελευθερία κίνησης για αγαθά, υπηρεσίες, κεφάλαια και ανθρώπους, επομένως το μέγεθος της αγοράς είναι το ίδιο για όλες τις περιοχές της ΕΕ. Ωστόσο, η πρόσβαση σε αυτήν την ενιαία αγορά έχει διαφορά κόστους σε χρόνο και χρήμα, για παράδειγμα η πρόσβαση στο υπόλοιπο της ΕΕ δεν είναι το ίδιο από τη Βόρεια Σουηδία με την Βαυαρία ή την Σλοβενία. Για παράδειγμα αν μια οικονομική δραστηριότητα χωροθετηθεί κοντά στα σύνορα μιας μεγάλης περιοχής, το δυνητικό μέγεθος της αγοράς στη γειτονική περιοχή θα είναι μεγαλύτερο από ό,τι αν η δραστηριότητα αυτή βρισκόταν μακριά από τα σύνορα. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Πυλώνες καινοτομίας

Τεχνολογική ετοιμότητα: Αυτός ο πυλώνας μετρά το επίπεδο στο οποίο τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την τεχνολογία. Οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό την οργανωτική δομή των επιχειρήσεων με την υιοθέτηση νέων και πιο αποτελεσματικών πρακτικών εργασίας, επίσης έχουν βελτιώσει τη παραγωγικότητα και έχουν διευκολύνει τις εμπορικές διαδικασίες να πραγματοποιούνται πολύ πιο γρήγορα. Επομένως, η χρήση των ΤΠΕ έχει γίνει ένα βασικό στοιχείο ανταγωνιστικότητας. Ο τρόπος με τον οποίο οι εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις είναι ικανοί να χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο οι τεχνολογίες έχουν διεισδύσει στην καθημερινή τους ζωή. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Εξειδίκευση Επιχειρήσεων: Το επίπεδο της επιχειρηματικής εξειδίκευσης δίνει τη δυνατότητα σε μια επιχείρηση να ανταποκρίνεται σε ανταγωνιστικές πιέσεις. Η εξειδίκευση σε τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία συμβάλλει θετικά στην περιφερειακή ανταγωνιστικότητα. Επίσης, η γεωγραφική εγγύτητα και η διασύνδεση μεταξύ των επιχειρήσεων οδηγούν στην διάχυση της γνώσης λόγω της υψηλότερης συγκέντρωσης του εξειδικευμένου ανθρώπινου κεφαλαίου. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Καινοτομία: Οι Schwab και Porter (2007 όπως αναφέρεται στους Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011) η καινοτομία αφορά περισσότερο τις ανεπτυγμένες οικονομίες, οι οποίες χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό τις νέες τεχνολογίες για να διατηρήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα. Το επίπεδο της καινοτομίας ικανότητας μιας περιοχής επηρεάζει τους τρόπους με τους οποίους η τεχνολογία διαχέεται στην περιοχή.

4.2.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ RCI 2010

Στάδια ανάπτυξης

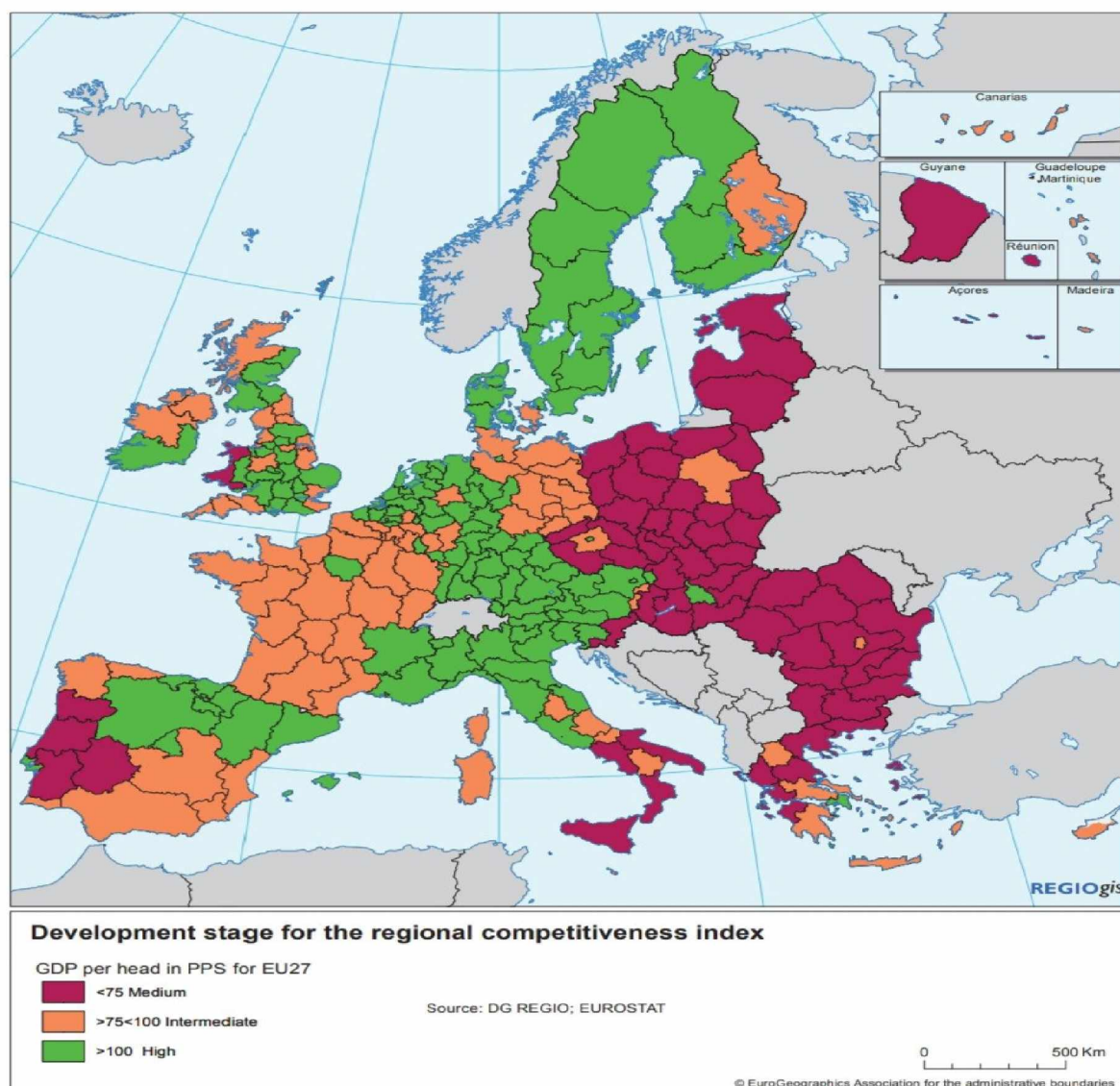
Η ανταγωνιστικότητα στις ανεπτυγμένες περιφέρειες και στις λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες δεν θεωρείται σίγουρο ότι βελτιώνεται με τον ίδιο τρόπο. Για να ληφθεί υπόψη αυτό και ακολουθώντας την προσέγγιση του WEF-GCI, οι περιφέρειες της ΕΕ χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης τους, σε « μέσο» , « ενδιάμεσο» και «υψηλό» στάδιο ανάπτυξης. Είναι χρήσιμο να οριστούν τα στάδια ανάπτυξης για τις περιφέρειες για τον υπολογισμό του RCI. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

Πίνακας 1: Στάδιο ανάπτυξης βάσει του κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Stage of development	Percentage of GDP (PPP/inhabitant)
Medium	< 75 ($t_1=75$)
Intermediate	≥ 75 and < 100
High	≥ 100 ($t_2=100$)

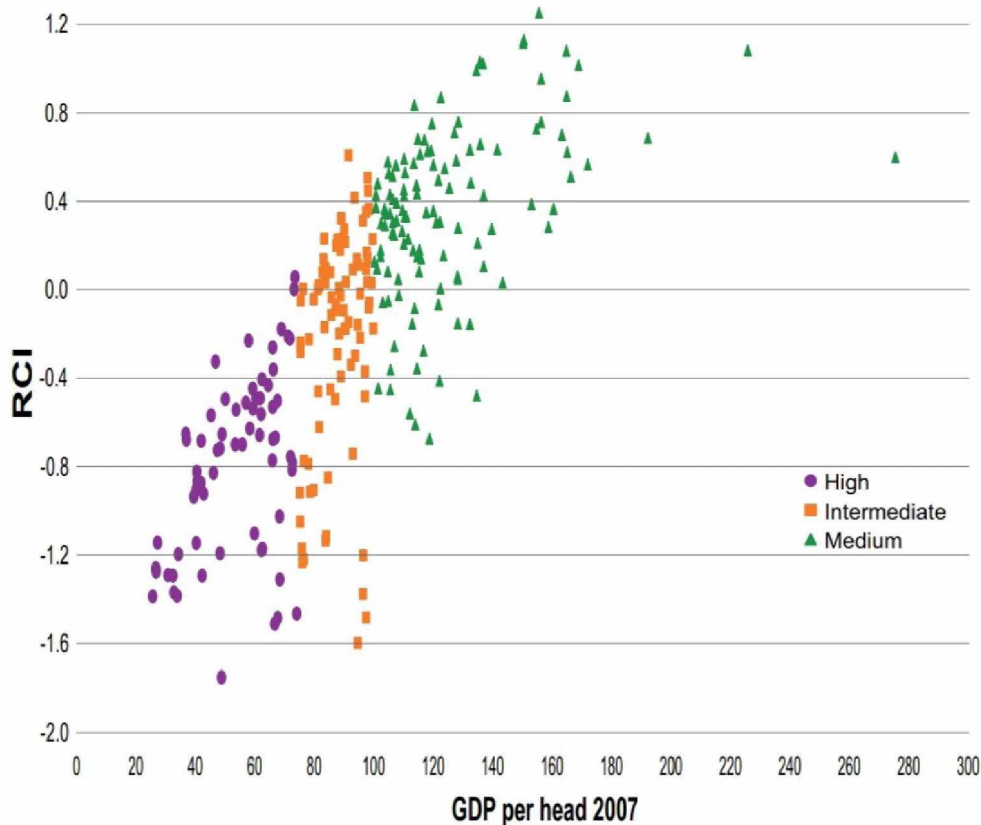
Πηγή: Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011

Όπως φαίνεται και στον (Πίνακα 1) το κριτήριο για τον καθορισμό του σταδίου ανάπτυξης μιας περιφέρειας είναι το ποσοστό που προκύπτει από τη σύγκριση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιφέρειας με το μέσο όρο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ. Αν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιφέρειας είναι κάτω από το 75% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ, τότε η περιφέρεια βρίσκεται στο μέσο (medium) στάδιο ανάπτυξης. Το ενδιάμεσο (intermediate) στάδιο είναι όταν το ποσοστό αυτό κυμαίνεται στο όριο ≥ 75 % και < 100 % του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ και το υψηλό (high) στάδιο είναι όταν το ποσοστό αυτό είναι ≥ 100 % του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ.

Χάρτης 1: Στάδιο ανάπτυξης των περιφερειών της ΕΕ

Πηγή: Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011

Ο (Χάρτης 1) δείχνει το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο ανήκουν οι περιφέρειες της ΕΕ. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ βάση του οποίου ορίστηκαν τα στάδια ανάπτυξης είναι για το έτος 2007. Με μωβ χρώμα είναι το μέσο στάδιο στο οποίο ανήκουν οι περιφέρειες των ανατολικών χωρών, της νότιας Ιταλίας, της βόρειας Ελλάδας και της Πορτογαλίας. Με πράσινο χρώμα είναι το υψηλό στάδιο ανάπτυξης, στο οποίο όπως φαίνεται στο χάρτη, ανήκουν περιφέρειες της κεντρικής Ευρώπης κυρίως, σκανδιναβικές, της βόρειας Ιταλίας, της Ισπανίας, και του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι υπόλοιπες περιφέρειες ανήκουν στο ενδιάμεσο στάδιο, όπως φαίνεται και στον χάρτη με πορτοκαλί χρώμα.

Διάγραμμα 1: Σχέση RCI με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (κατά κεφαλήν ΑΕΠ:2007)

Πηγή: Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011

Στο (Διάγραμμα 1)¹ απεικονίζεται η σχέση του RCI των διαχωρισμένων περιφερειών βάσει του σταδίου ανάπτυξης, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του 2007. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα, πολλές περιφέρειες που έχουν υψηλό RCI έχουν και υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από τις υπόλοιπες με κάποιες εξαιρέσεις. Επίσης, βλέπουμε ότι πολλές περιφέρειες του ενδιάμεσου σταδίου ανάπτυξης έχουν παρόμοιο RCI με πολλές περιφέρειες του υψηλού σταδίου.

¹ Στο υπόμνημα του διαγράμματος είναι λάθος τα χρώματα των σταδίων ανάπτυξης, η μωβ κουκίδα είναι το medium (μέσο) στάδιο ανάπτυξης και το πράσινο τριγωνάκι είναι το high (υψηλό) στάδιο ανάπτυξης.

Πίνακας 2: Οι δέκα πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες της ΕΕ (2010)

Region	RCI (0-100)
Utrecht	100
Hovedstaden (including Copenhagen)	96
Noord-Holland	95
London	94
Stockholm	94
Etel-Suomi (including Helsinki)	93
Zuid-Holland	92
Ile de France (including Paris)	92
Noord-Brabant	91
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	90

Πηγή: Dijkstra ,Annoni and Kozovska , 2011

Στον παραπάνω (Πίνακα 2), παρουσιάζονται οι 10 πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες της ΕΕ (βάσει των τιμών του RCI). Περιλαμβάνονται τρεις ολλανδικές επαρχίες που καλύπτουν το Randstad (Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland) και συνολικά τέσσερις επαρχίες της Ολλανδίας μαζί με την επαρχία της Βόρειας Βραβάντης (Noord-Brabant). Περιλαμβάνονται επίσης, η περιφέρεια «Hovedstaden» , το Λονδίνο, η Στοκχόλμη, η Νότια Φινλανδία που περιλαμβάνει το Ελσίνκι, η περιφέρεια «Ile de France» που περιλαμβάνει το Παρίσι, και η περιφέρεια του Ηνωμένου Βασιλείου Berkshire, Buckinghamshire και Oxfordshire.

Οι πρωτεύουσες έχουν την υψηλότερη τιμή RCI για όλες τις χώρες της ΕΕ εκτός από τρεις περιπτώσεις, στη Γερμανία, στην Ιταλία και στην Ολλανδία. Στην Ολλανδία η πρωτεύουσα έχει τη δεύτερη μεγαλύτερη τιμή RCI και στην Ιταλία έχει την τρίτη υψηλότερη τιμή. (Dijkstra , Annoni and Kozovska, 2011).

Σε πολλές χώρες η περιφέρεια της πρωτεύουσας είναι πιο ανταγωνιστική από τις άλλες περιφέρειες της χώρας και πολλές χώρες έχουν μεγάλες ανισότητες στις βαθμολογίες RCI, κι αυτό δεν ενισχύει την εθνική ανταγωνιστικότητα. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, μόνο δύο περιφέρειες έχουν παρόμοια βαθμολογία RCI με την εθνική βαθμολογία. Οι περισσότερες ιταλικές περιφέρειες έχουν ή αρκετά καλύτερη ή χειρότερη βαθμολογία. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

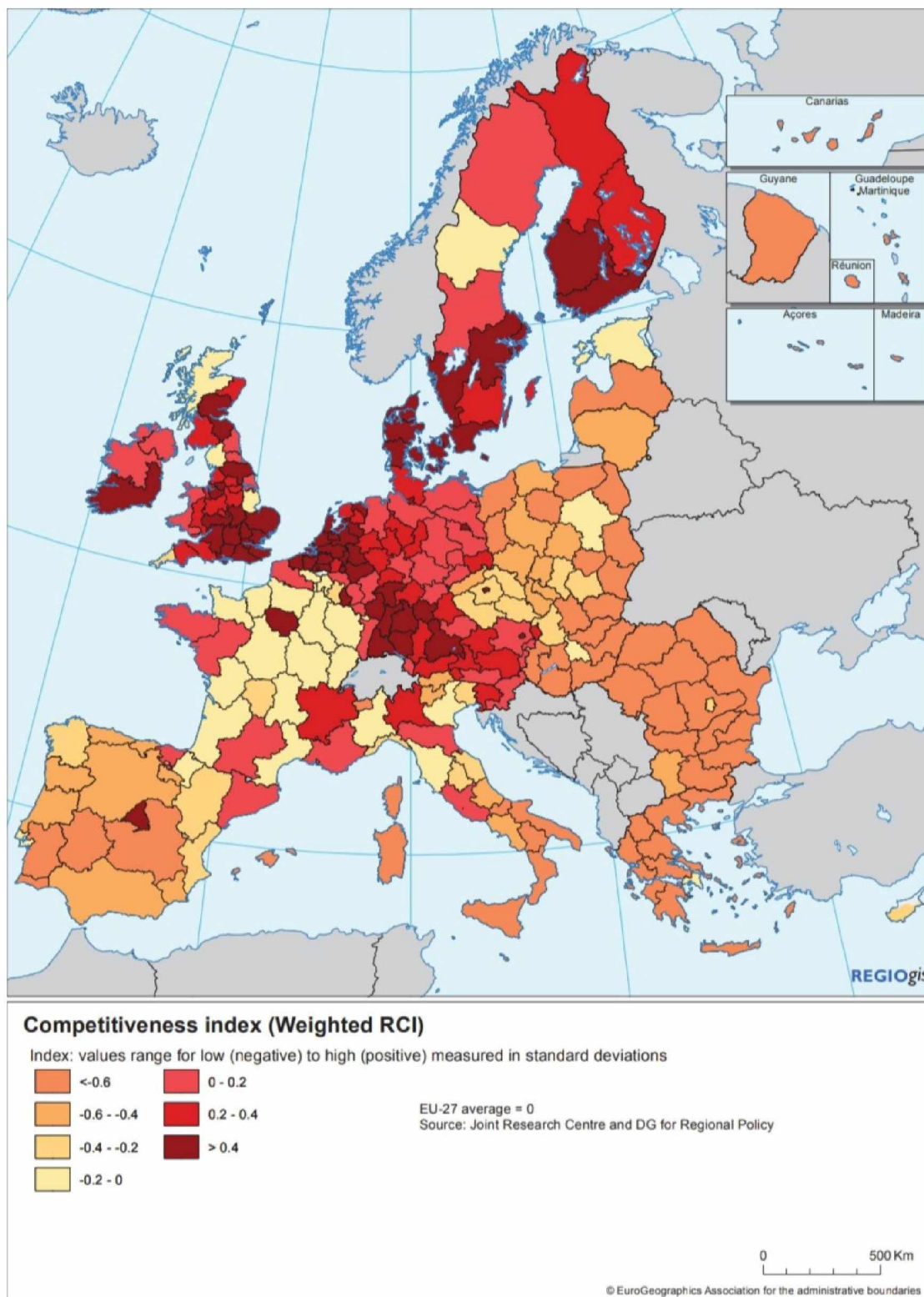
Σε εννιά χώρες της ΕΕ, το χάσμα μεταξύ της πρωτεύουσας και των άλλων περιφερειών είναι αρκετά μεγάλο. Η βαθμολογία RCI των περιφερειών των πρωτευουσών είναι κατά το ήμισυ της βαθμολογίας τους μεγαλύτερο από την δεύτερη καλύτερη σε βαθμολογία περιφέρεια της χώρας τους. Το χάσμα είναι ακόμα μεγαλύτερο στη Ρουμανία (κατά 80%), στη Τσεχία (κατά 78%), στη Σλοβακία (κατά 73%) . Επίσης, στη Γαλλία είναι αρκετά μεγάλο το χάσμα (κατά 65%) και αυτό το ζήτημα είναι γνωστό ως «Παρίσι et le désert français» (Παρίσι και γαλλική

έρημος). Ένα μεγάλο κενό μεταξύ της πρωτεύουσας και των άλλων περιφερειών θα μπορούσε να οδηγήσει σε υψηλή πίεση στην πρωτεύουσα και υποβιβασμό των πόρων στις άλλες περιφέρειες. . (Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011).

Ο παρακάτω (Χάρτης 2) απεικονίζει το επίπεδο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας βάσει της βαθμολογίας RCI για τις περιφέρειες της ΕΕ, με πορτοκαλί χρώμα είναι οι περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες $< -0.6 - 0$, με ανοιχτό κόκκινο οι περιφέρειες με βαθμολογίες $0 - 0.2$ και σκούρο κόκκινο οι περιφέρειες με τις υψηλότερες βαθμολογίες > 0.4 . Παρατηρούμε ότι οι περιφέρειες με το χαμηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας (αρνητικές βαθμολογίες) είναι στη περιοχή των Βαλκανίων, στην Ιβηρική χερσόνησο, στη νότια Ιταλία και γενικότερα στη νότια και ανατολική Ευρώπη. Οι περισσότερες γαλλικές περιφέρειες έχουν βαθμολογίες κοντά στο 0 (μπεζ χρώμα) . Οι περιφέρειες με τις υψηλότερες τιμές είναι στη κεντρική και στην βόρεια Ευρώπη (στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Σκανδιναβία , στη Γερμανία , στην Ολλανδία και στην Δανία).

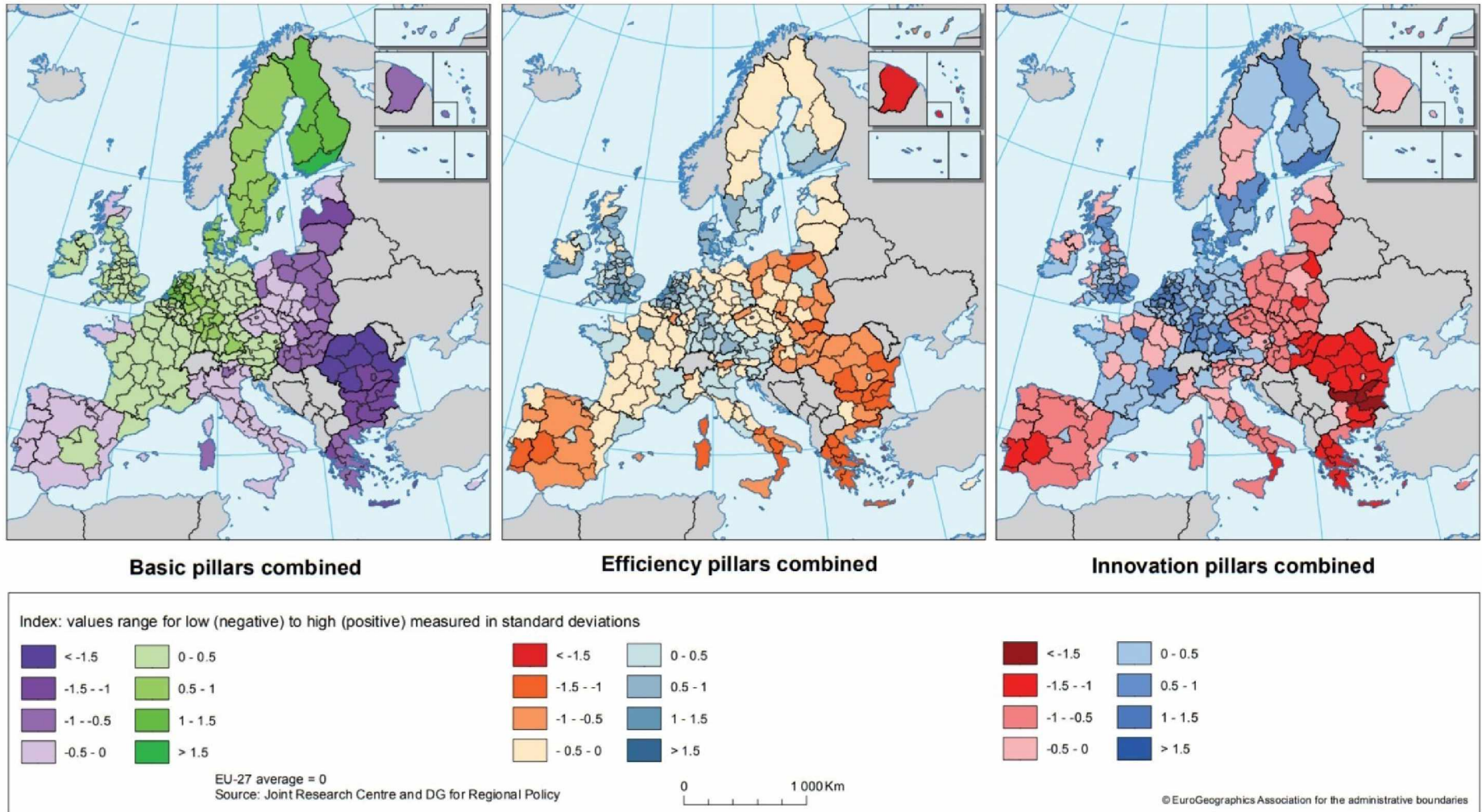
Ο (Χάρτης 3) απεικονίζει το επίπεδο του υπο-δείκτη βασικής ομάδας, του υπο-δείκτη αποδοτικότητας και του υπο-δείκτη καινοτομίας των περιφερειών της ΕΕ. Παρατηρούμε ότι για τον υπο-δείκτη βασικής ομάδας το χαμηλότερο επίπεδο εντοπίζεται στις νοτιοανατολικές και στις ανατολικές χώρες της Ευρώπης ενώ το υψηλότερο επίπεδο είναι στην Φινλανδία, στην Σουηδία, στην Γερμανία και στις χώρες της Benelux (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο). Για τον υπο-δείκτη αποδοτικότητας και καινοτομίας, επίσης, το χαμηλότερο επίπεδο διακρίνεται στις νότιες χώρες και στις ανατολικές (Ελλάδα, Ρουμανία, Βουλγαρία, νότια Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ουγγαρία, Πολωνία και χώρες Βαλτικής) ενώ το υψηλότερο επίπεδο διακρίνεται στις βορειοδυτικές χώρες (Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Benelux, νότια Σουηδία και Φινλανδία).

Χάρτης 2: RCI 2010 των περιφερειών της ΕΕ



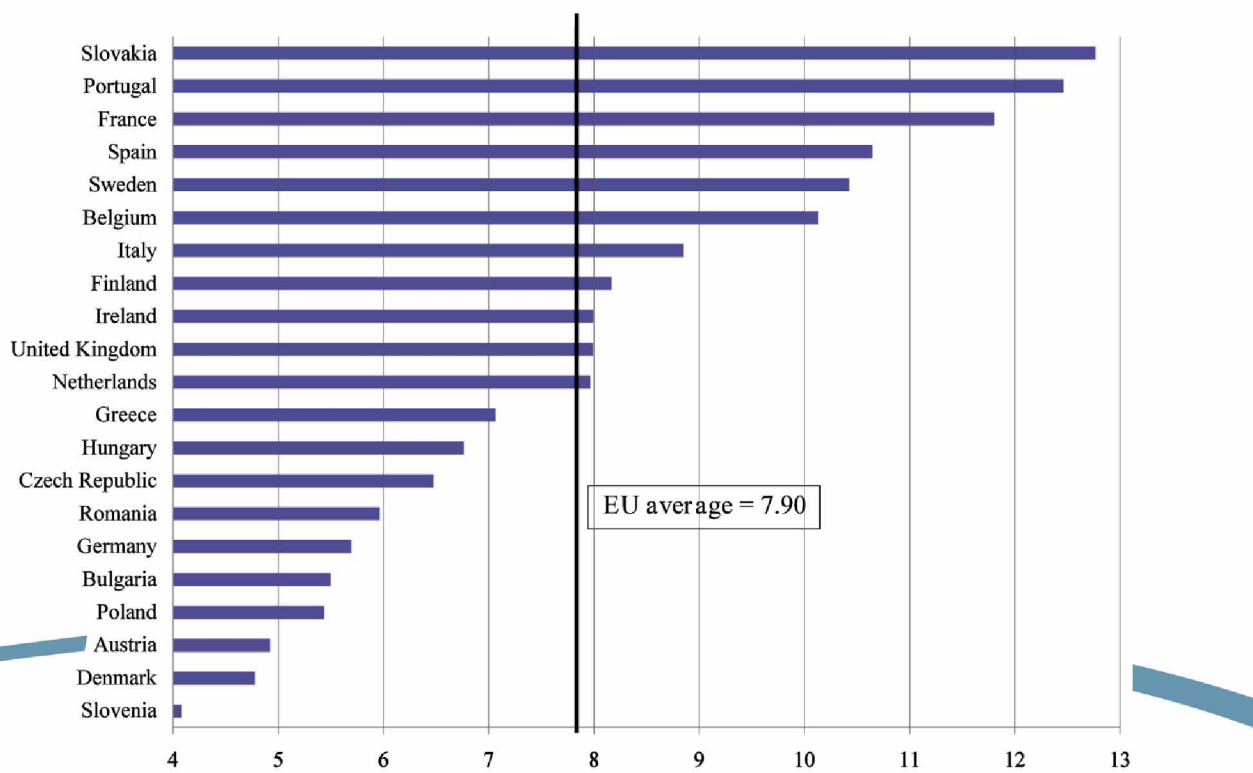
Πηγή: Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011

Χάρτης 3: Επίπεδο του υπο-δείκτη βασικής ομάδας, του υπο-δείκτη αποδοτικότητας και του υπο-δείκτη καινοτομίας (2010)

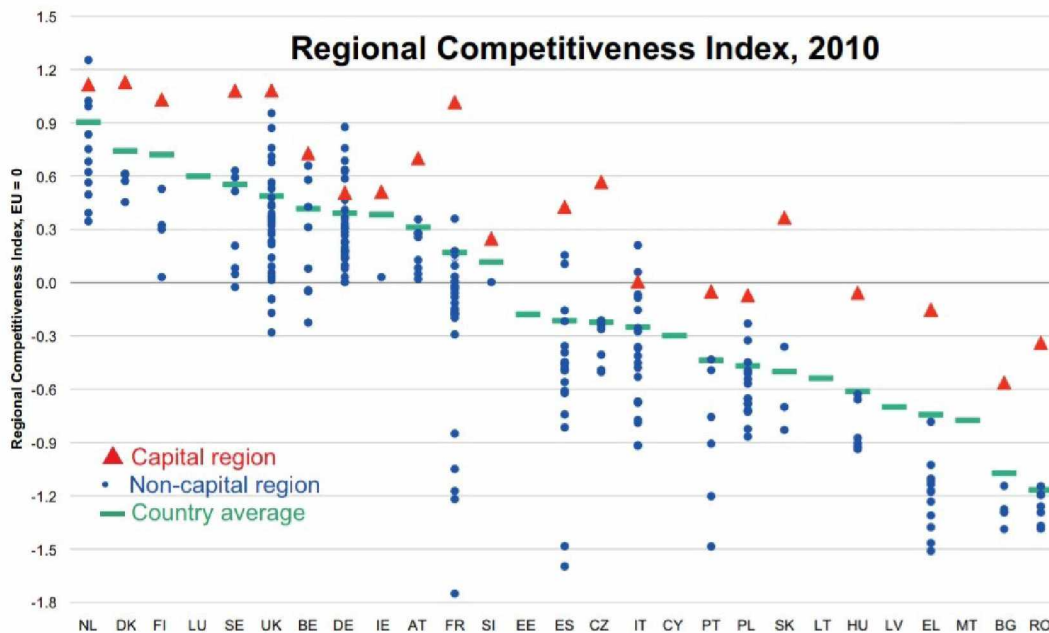


Πηγή: Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011

Διάγραμμα 2: Μεταβλητότητα του RCI 2010 εντός της χώρας για τις χώρες της ΕΕ



Πηγή: Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011

Διάγραμμα 3: Βαθμολογία RCI 2010 των χωρών και των περιφερειών της ΕΕ

Πηγή : Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011

Το (Διάγραμμα 2) δείχνει την περιφερειακή ετερογένεια για κάθε χώρα της ΕΕ (εκτός από έξι χώρες όπου το επίπεδο των περιφερειών NUTS 2 συμπίπτει με το επίπεδο της χώρας) . Η μεταβλητότητα σε μια χώρα υπολογίζεται χρησιμοποιώντας την απόλυτη απόσταση από τη διάμεσο. Με βάση το σχήμα παρουσιάζονται σημαντικές διαφορές περιφερειακής ανταγωνιστικότητας σε ορισμένες χώρες. Το Βέλγιο, η Σουηδία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Πορτογαλία και η Σλοβακία έχουν αρκετά υψηλή περιφερειακή ετερογένεια πολύ πιο πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ανταγωνιστικότητα έχει ισχυρή περιφερειακή διάσταση που η ανάλυση εθνικού επιπέδου δεν συλλαμβάνει.

Στο παραπάνω (Διάγραμμα 3) φαίνεται η βαθμολογία RCI 2010 των περιφερειών ανά χώρα. Με κόκκινο τριγωνάκι είναι η πρωτεύουσα περιφέρεια, με τη μπλε κουκίδα είναι οι υπόλοιπες περιφέρειες και η μικρή πράσινη γραμμή είναι η μέση βαθμολογία RCI των χωρών. Η πρωτεύουσα περιφέρεια έχει το υψηλότερο RCI σε όλες τις χώρες εκτός από τρεις, στην Ολλανδία η Ουτρέχτη υπερέρχει από όλες τις περιφέρειες και δεύτερη ακολουθεί η πρωτεύουσα, στην Ιταλία η πρωτεύουσα είναι στη 3^η θέση και στην Γερμανία αρκετές περιφέρειες προηγούνται του Βερολίνου. Επίσης, βλέπουμε ότι σε πάρα πολλές χώρες, (Γαλλία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Ελλάδα) η πρωτεύουσα περιφέρεια έχει μεγάλη απόκλιση από τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

4.2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο RCI είναι ο πρώτος δείκτης μέτρησης της ανταγωνιστικότητας όλων των περιφερειών NUTS 2 της ΕΕ που δημιουργεί προοπτικές. Ο RCI 2010 αφορά τα δεδομένα της περιόδου 2007-2009. Με βάση τους 11 πυλώνες αξιολογεί όχι μόνο την ανταγωνιστικότητα αλλά και τα δυνατά και αδύναμα σημεία μιας περιφέρειας χρησιμοποιώντας τις κύριες διαστάσεις που σχετίζονται με τον ανταγωνισμό. Σε πολλές χώρες, η πρωτεύουσα είναι πιο ανταγωνιστική από ό, τι οι άλλες περιφέρειες της ίδιας χώρας και πολλές χώρες έχουν εξαιρετικά ετερογενείς βαθμολογίες RCI. Το χάσμα και η μεγάλη περιφερειακή ετερογένεια αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα που πρέπει να επιλυθεί για να ενισχυθεί η εθνική ανταγωνιστικότητα. Ορισμένες πρωτεύουσες περιφέρειες περιβάλλονται από περιφέρειες με παρόμοιο επίπεδο ανταγωνιστικότητας ωστόσο σε πολλές χώρες οι περιφέρειες που γειτνιάζουν με την πρωτεύουσα περιφέρεια είναι πολύ πιο κάτω σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας από τις πρωτεύουσες. Ένα βασικό ερώτημα είναι αν στο μέλλον η ισχυρή απόδοση των πρωτευουσών και των μητροπολιτικών περιφερειών θα βοηθήσει στην βελτίωση της απόδοσης των λιγότερο ανταγωνιστικών περιφερειών ή θα αυξήσει περαιτέρω το χάσμα μεταξύ τους. (Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011).

Ο RCI μπορεί να βοηθήσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής της ΕΕ, των χωρών και των περιφερειών να αξιολογήσουν ποια είναι τα συγκριτικά πλεονεκτήματα μιας περιφέρειας και που χρήζει βελτίωσης. Επίσης, δίνει τη δυνατότητα σε μια περιφέρεια να συγκριθεί με άλλες περιφέρειες της ΕΕ, να εντοπίσει αυτές με παρόμοιο επίπεδο ανταγωνιστικότητας και να μάθει από αυτές που έχουν υψηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Οι στρατηγικές περιφερειακής ανάπτυξης μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον RCI για να θέσουν προτεραιότητες περιφερειακής ανάπτυξης. Ο στόχος του RCI είναι η βελτίωση του δείκτη που ενημερώνεται κάθε τρία χρόνια. (Dijkstra, Annoni and Kozovska , 2011).

4.2.5 ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Αρχικά γίνεται η Βασική Ανάλυση Συνιστωσών (Principal Component Analysis – PCA) (μια πολυπαραγοντική εξερευνητική τεχνική) (Morrison, 2005 όπως αναφέρεται στους Dijkstra , Annoni and Kozovska , 2011) για την επαλήθευση της εσωτερικής συνοχής των δεδομένων σε κάθε πυλώνα της ανταγωνιστικότητας. Είναι μια τεχνική συγχώνευσης των διαστάσεων της ανταγωνιστικότητας με σκοπό να διατηρηθεί ένας μικρός αριθμός διαμορφωμένων διαστάσεων που θα καταγράφουν όλες τις σχετικές πληροφορίες. Η PCA είναι χρήσιμη για την περιγραφή της κάθε διάστασης της ανταγωνιστικότητας που πρέπει να μετρηθεί. Αφού γίνει η Βασική Ανάλυση Συνιστωσών, το πρώτο βήμα είναι ο υπολογισμός της βαθμολογίας για κάθε διάσταση του RCI , πρέπει να σημειωθεί ότι όλες οι διαστάσεις είναι ισοσταθμισμένες στην ανάλυση PCA. Το δεύτερο βήμα είναι ο υπολογισμός των βαθμολογιών για τις τρεις ομάδες διαστάσεων της ανταγωνιστικότητας (βασική, αποδοτικότητα και καινοτομία). Για κάθε περιφέρεια i οι υπό-βαθμολογίες που συνδέονται με τις ομάδες διαστάσεων είναι:

$$RCI_{\text{basic}}(i) = 1/5 \sum_{j=1}^5 \text{score}(i, j)$$

$$RCI_{\text{efficiency}}(i) = 1/3 \sum_{j=6}^8 \text{score}(i, j)$$

$$RCI_{\text{innovation}}(i) = 1/3 \sum_{j=9}^{11} \text{score}(i, j)$$

Όπου το $\text{score}(i, j)$ είναι η βαθμολογία για την περιφέρεια i για την διάσταση $j=1, \dots, 11$.

Στο τελευταίο βήμα, η βαθμολογία RCI υπολογίζεται ως σταθμισμένος μέσος όρος των τριών υπό-βαθμολογιών:

$$RCI(i) = w_{\text{basic}} RCI_{\text{basic}}(i) + w_{\text{efficiency}} RCI_{\text{efficiency}}(i) + w_{\text{innovation}} RCI_{\text{innovation}}(i)$$

$$w_{\text{basic}} + w_{\text{efficiency}} + w_{\text{innovation}} = 1.$$

Το σύνολο των βαρών επιλέγεται σύμφωνα με το στάδιο ανάπτυξης της περιφέρειας. Αυτό σημαίνει ότι μια χαμηλή τιμή για την υπό-βαθμολογία της καινοτομίας επηρεάζει περισσότερο τις ανεπτυγμένες περιφέρειες παρά τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Ο παρακάτω (Πίνακας 3) δείχνει τα βάρη των τριών υπο-δεικτών του RCI με βάση τα στάδια ανάπτυξης. Όπως φαίνεται η ομάδα της αποδοτικότητας έχει το ίδιο βάρος (50%) και για τα τρία στάδια ανάπτυξης. Όσο μεγαλύτερο είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (υψηλό στάδιο) τόσο μικρότερη είναι η σημασία της βασικής ομάδας (20%), για το μέσο στάδιο 40% και για το ενδιάμεσο 30%. Τέλος, η ομάδα της καινοτομίας έχει μεγαλύτερη σημασία για τις περιφέρειες υψηλού σταδίου (30%) και μικρότερη για του μέσου (10%) και ενδιάμεσου (20%) σταδίου. Αυτή είναι μια παρόμοια προσέγγιση με του WEF για το GCI. (Schwab and Porter, 2007, Schwab, 2009 όπως αναφέρεται στους Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011)

Πίνακας 3: Σχήμα στάθμισης των τριών υπο-δεικτών του RCI

Pillar group	Stages		
	Medium	Intermediate	High
Basic	$w_{M1} = 0.4$	$w_{I1} = 0.3$	$w_{H1} = 0.2$
Efficiency	$w_{M2} = 0.5$	$w_{I2} = 0.5$	$w_{H2} = 0.5$
Innovation	$w_{M3} = 0.1$	$w_{I3} = 0.2$	$w_{H3} = 0.3$

Πηγή: Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011

Η αξιολόγηση της ευρωστίας του RCI ακολουθεί 2 βασικά βήματα :

- Την ανάλυση αβεβαιότητας για την αξιολόγηση του αντίκτυπου του ποικίλου ορίου για τον ορισμό του σταδίου ανάπτυξης των περιφερειών καθώς και τα βάρη που έχουν ανατεθεί. (Saisana et al., 2005, OECD, 2008; Saltelli et al., 2008 όπως αναφέρεται στους Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011)
- Την αξιολόγηση των επιπτώσεων της αποζημίωσης μέσα σε κάθε μία ομάδα διαστάσεων.

Ένας αβέβαιος παράγοντας που περιλαμβάνεται στην ανάλυση είναι η διαφοροποιημένη στάθμιση $\{W_{basic}, W_{efficiency}, W_{innovation}\}$ που αντιστοιχεί στις περιφέρειες με βάση το στάδιο ανάπτυξής τους. Η επιλογή του φάσματος αβεβαιότητας για τη στάθμιση περιλαμβάνει δύο περιορισμούς: 1) εξασφαλίζει ένα πολύ μεγάλο εύρος αβεβαιότητας και 2) δεν παρεμβαίνει στο σκεπτικό του σύνθετου συστήματος στάθμισης που απαιτείται για να ληφθούν υπόψη οι εσωτερικές διαφορές των περιφερειών. (Dijkstra, Annoni and Kozovska, 2011).

4.3 RCI 2013

Ο RCI 2013 είναι η δεύτερη έκδοση του δείκτη και περιλαμβάνει ενημερωμένα και περισσότερα δεδομένα και βελτιώσεις της μεθόδου. Πρέπει να αναφερθεί ότι ο αυξημένος αριθμός δεικτών και οι μεθοδολογικές βελτιώσεις μειώνουν τη συγκρισιμότητα με την πάροδο του χρόνου. Ο τελικός στόχος είναι η δημιουργία μιας χρονοσειράς RCI που να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων των περιφερειών της ΕΕ για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους. Οι περιφέρειες πρέπει να θέτουν προτεραιότητες για να αναπτύξουν τις στρατηγικές τους. Με την οικονομική κρίση τα πράγματα έγιναν ακόμα πιο δύσκολα διότι η δημόσια χρηματοδότηση έγινε πιο σπάνια. Ο RCI χρησιμεύει σαν ένας οδηγός για κάθε περιφέρεια ώστε να καταλάβει που πρέπει να επικεντρωθεί, λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη κατάσταση της και το επίπεδο ανάπτυξής της. Από την πρώτη του έκδοση ο δείκτης αποδείχθηκε ένας ισχυρός τρόπος να συνοψίσουμε πολλούς διαφορετικούς δείκτες σε ένα δείκτη. Η έκδοση του 2013 βασίζεται σε ένα σύνολο 80 υποψήφιων δεικτών από τους οποίους 73 τελικά συμπεριλήφθησαν στον δείκτη. (Annoni and Dijkstra, 2013).

Ο παρακάτω (Πίνακας 4) εμφανίζει τις δέκα πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες της ΕΕ (RCI βαθμολογία 0-100, χαμηλότερη – υψηλότερη), όπως ο αντίστοιχος πίνακας του RCI 2010, στον οποίο βρίσκονται οι 8 από τις 10 περιφέρειες που ήταν επίσης στον πίνακα του RCI 2010 αλλά με διαφορετική κατάταξη όπως για παράδειγμα η Ουτρέχτη, το Λονδίνο, η Στοκχόλμη, η Region of Paris (Île de France), η Hovedstaden, η Νότια Ολλανδία και η Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire. Η Ουτρέχτη παραμένει πρώτη με βαθμολογία RCI 100 χωρίς να έχει μεταβληθεί από το 2010, το Λονδίνο διατηρεί επίσης την ίδια βαθμολογία με 94. Αντίθετα, έχει πέσει η βαθμολογία του Region of Paris (Île de France) και της Νότιας Ολλανδίας από 92 σε 89 και 88, του Hovedstaden από 96 σε 89 και της Βόρειας Ολλανδίας (συμπεριλαμβάνει το Άμστερνταμ) από 95 σε 90. Από την άλλη, αυξήθηκε η βαθμολογία της περιφέρειας Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire από 90 σε 94. Επίσης, δύο νέες περιφέρειες προστέθηκαν στη δέκα καλύτερες, η περιφέρεια Surrey, East and West Sussex και η περιφέρεια της Φρανκφούρτης με βαθμολογίες 91 και 89 αντίστοιχα.

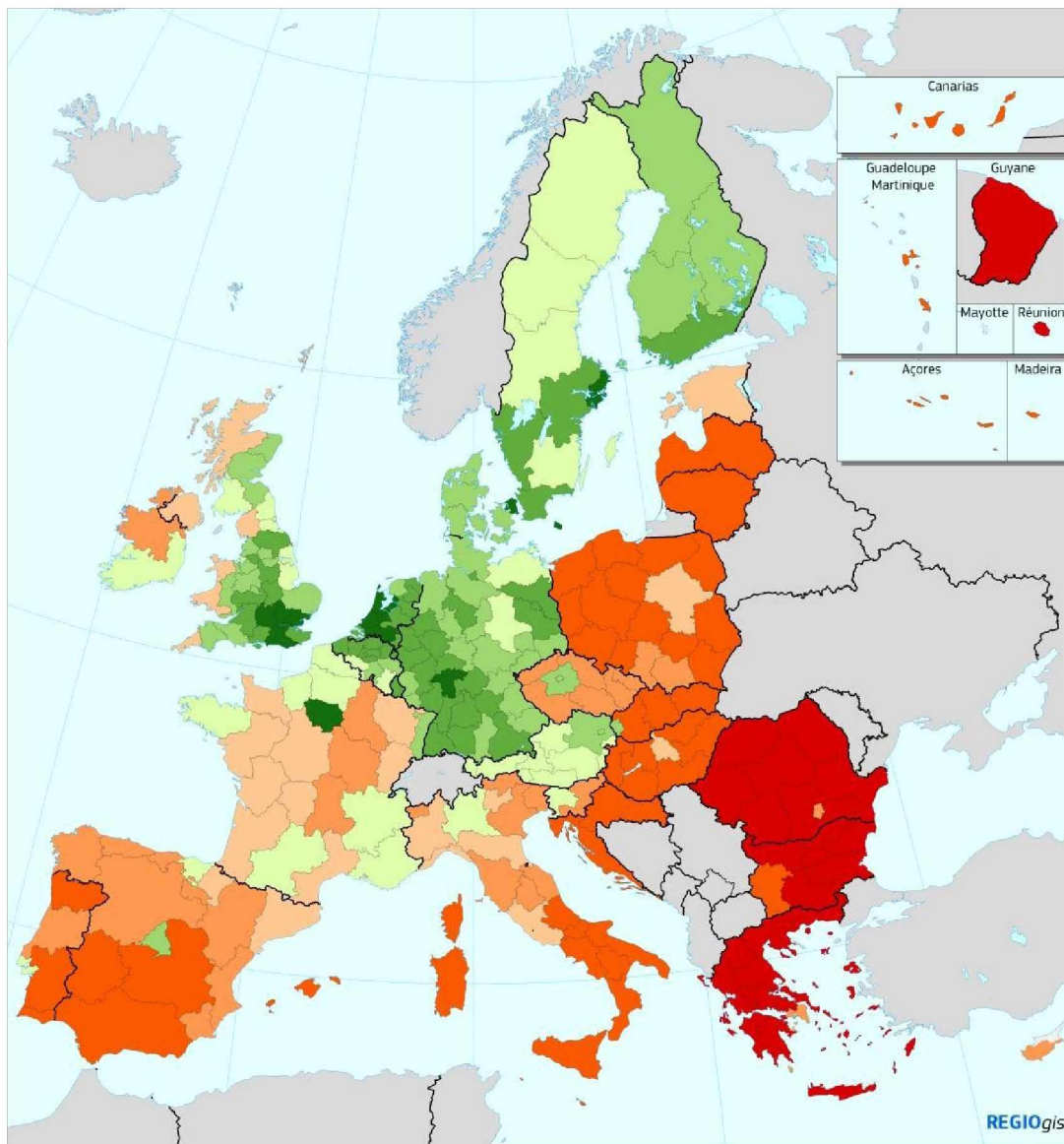
Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και οι περιφέρειες με τη χαμηλότερη βαθμολογία σταθερά σε επίπεδο περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και είναι η βουλγαρική περιφέρεια Severozapaden, η ελληνική περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου και δύο νότιες ρουμάνικες περιφέρειες, οι Sud-Est και Sud-Vest Oltenia

Πίνακας 4: Οι δέκα πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες της ΕΕ (2013)

Region	RCI 2013 (0-100)
Utrecht	100
London area (Inner London, Outer London, Bedfordshire, Hertfordshire and Essex)	94
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	94
Region of Stockholm	93
Surrey, East and West Sussex	91
Region of Amsterdam (Flevoland and Noord-Holland)	90
Region of Frankfurt (Darmstadt)	89
Region of Paris (Île de France)	89
Region of Copenhagen (Hovedstaden)	89
Zuid-Holland	88

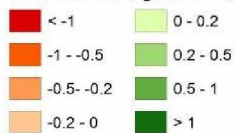
Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Χάρτης 4: RCI 2013 των περιφερειών της ΕΕ



Regional Competitiveness Index - RCI 2013

Index: values range for low (negative) to high (positive)



Source: Joint Research Centre and DG for Regional and Urban Policy

0 500 Km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Πηγή: Anoni and Dijkstra, 2013

Ο (Χάρτης 4) απεικονίζει το επίπεδο RCI 2013 των περιφερειών της ΕΕ. Όπως φαίνεται η κατάσταση δεν έχει αλλάξει σημαντικά σε σχέση με το 2010. Οι περιφέρειες με τη χαμηλότερη βαθμολογία < -1 (κόκκινο χρώμα στο χάρτη) είναι οι περιφέρειες της Ελλάδας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Οι αμέσως επόμενες περιφέρειες με τη χαμηλότερη βαθμολογία $-1 - -0.5$ (σκούρο πορτοκαλί είναι) είναι στις ανατολικές χώρες της ΕΕ (χώρες της Βαλτικής, Πολωνία, Ουγγαρία, Σλοβακίας, Κροατία), στη νότια Ιταλία και στην Ιβηρική χερσόνησο. Οι περιφέρειες με τις υψηλότερες βαθμολογίες $0.5 - 1$ και > 1 (πράσινο και σκούρο πράσινο χρώμα) είναι και πάλι στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ολλανδία, στη Γερμανία, στην Φινλανδία και στη νότια Σουηδία. Η οικονομική κρίση δυσκόλεψε το έργο των περιφερειών για να αλλάξουν την κατάσταση προς το καλύτερο, από το 2010.

Η έκδοση του δείκτη 2013 έχει την ίδια δομή και το ίδιο πλαίσιο με την έκδοση του 2010 και περιλαμβάνει δεδομένα για τους δείκτες μεταξύ 2009 και 2011. Όπως η έκδοση του 2010 έτσι και η έκδοση του 2013 βασίζεται στους έντεκα πυλώνες (διαστάσεις) ομαδοποιημένους στις τρεις ομάδες δεικτών. Βασική ομάδα : (1) θεσμοί, (2) μακροοικονομική σταθερότητα, (3) υποδομή, (4) Η υγεία και η (5) ποιότητα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ομάδα αποδοτικότητας: (6) η τριτοβάθμια εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση (7) αποδοτικότητα αγοράς εργασίας (8) μέγεθος αγοράς. Ομάδα καινοτομίας: (9) τεχνολογική ετοιμότητα, (10) εξειδίκευση επιχειρήσεων (11) καινοτομία. Η ομάδα της καινοτομίας είναι περισσότερο σημαντική για τις ανεπτυγμένες οικονομίες. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι μια αλλαγή σε σχέση με τον δείκτη του 2010 είναι ότι έχουμε δεδομένα για μια επιπλέον χώρα, την Κροατία, μετά την είσοδο της στην ΕΕ (2013). (Annoni and Dijkstra, 2013).

Η διαδικασία που υιοθετήθηκε για την έκδοση του δείκτη 2013 είναι η ίδια με αυτή του 2010 με μερικές μικρές τροποποιήσεις και βελτιώσεις. Ο RCI 2010 ήταν ο πρώτος δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και επομένως ήταν πρωτόγνωρη η διαδικασία για την δημιουργία και την εφαρμογή του. Για τη νεότερη έκδοση του 2013 είναι πλέον γνώριμη η διαδικασία και η δομή για την δημιουργία του δείκτη, αλλά και το τι πρέπει να τροποποιηθεί και να βελτιωθεί. Μια αλλαγή στα δεδομένα όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω είναι η προσθήκη δεδομένων για την Κροατία μετά την είσοδο της στην ΕΕ. Μια ακόμη αλλαγή έχει να κάνει με τα διοικητικά δεδομένα, μετά τη συγχώνευση κάποιων περιφερειών και τη δημιουργία νέων, όπως για παράδειγμα, δύο περιφέρειες της Φινλανδίας, η Pohjois-Suomi και η Itä-Suomi συγχωνεύθηκαν και δημιουργήθηκε μια νέα περιφέρεια, η Pohjois- ja itäsuomi. (Annoni and Dijkstra, 2013).

Στους παρακάτω (Πίνακες 5 και 6) εμφανίζονται οι κωδικοί και οι ονομασίες των περιφερειών της ΕΕ και οι τροποποιήσεις που δέχτηκαν κάποιες από αυτές μετά τη συγχώνευση τους με άλλες περιφέρειες με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων περιφερειών, αντίστοιχα.

Πίνακας 5: RCI 2013 Κωδικοί και ονομασίες των περιφερειών της ΕΕ

RCI 2013 NUTS2 codes and names											
1	AT00	AT00: AT12:Niederösterreich + AT13:Wi	67	DEFO	DEF0:Schleswig-Holstein	133	GR30	GR30:Attiki	198	PL62	PL62:Warminko-Mazurskie
2	AT11	AT11:Burgenland (AT)	68	DEGO	DEG0:Thüringen	134	GR41	GR41:Voreio Aigaio	199	PL63	PL63:Pomorskie
3	AT21	AT21:Kärnten	69	DK01	DK01:Hovedstaden	135	GR42	GR42:Notio Aigaio	200	PT11	PT11:Norte
4	AT22	AT22:Steiermark	70	DK02	DK02:Sjælland	136	GR43	GR43:Kriti	201	PT15	PT15:Algarve
5	AT31	AT31:Oberösterreich	71	DK03	DK03:Syddanmark	137	HR03	HR03:Jadranska Hrvatska	202	PT16	PT16:Centro (PT)
6	AT32	AT32:Salzburg	72	DK04	DK04:Midtjylland	138	HR04	HR04:Kontinentalna Hrvatska	203	PT17	PT17:Lisboa
7	AT33	AT33:Tirolo	73	DK05	DK05:Nordjylland	139	HU10	HU10:Közép-Magyarország	204	PT18	PT18:Alentejo
8	AT34	AT34:Vorarlberg	74	EE00	EE00:Eesti	140	HU21	HU21:Közép-Dunántúl	205	PT20	PT20:Região Autónoma dos Açores (PT)
9	BE00	BE00: BE10:Rég. Bruxelles / Brussels Gewest + BE24:Prov. Vlaams-Brabant + BE31:Prov. Brabant Wallon BE21:Prov. Antwerpen	75	ES11	ES11:Galicia	141	HU22	HU22:Nyugat-Dunántúl	206	PT30	PT30:Região Autónoma da Madeira (PT)
10	BE21	BE21:Prov. Brabant Wallon	76	ES12	ES12:Principado de Asturias	142	HU23	HU23:Dél-Dunántúl	207	RO11	RO11:Nord-Vest
11	BE22	BE22:Prov. Limburg (BE)	77	ES13	ES13:Cantabria	143	HU31	HU31:Észak-Magyarország	208	RO12	RO12:Centru
12	BE23	BE23:Prov. Oost-Vlaanderen	78	ES21	ES21:País Vasco	144	HU32	HU32:Észak-Alföld	209	RO21	RO21:Nord-Est
13	BE25	BE25:Prov. West-Vlaanderen	79	ES22	ES22:Comunidad Foral de Navarra	145	HU33	HU33:Dél-Alföld	210	RO22	RO22:Sud-Est
14	BE32	BE32:Prov. Hainaut	80	ES23	ES23:La Rioja	146	IE01	IE01:Border, Midland and Western	211	RO31	RO31:Sud - Muntenia
15	BE33	BE33:Prov. Liège	81	ES24	ES24:Aragón	147	IE02	IE02:Southern and Eastern	212	RO32	RO32:Bucuresti - Ilfov
16	BE34	BE34:Prov. Luxembourg (BE)	82	ES30	ES30:Comunidad de Madrid	148	ITC1	ITC1:Piemonte	213	RO41	RO41:Sud-Vest Oltenia
17	BE35	BE35:Prov. Namur	83	ES41	ES41:Castilla y León	149	ITC2	ITC2:Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste	214	RO42	RO42:Vest
18	BG31	BG31:Severozapaden	84	ES42	ES42:Castilla-la Mancha	150	ITC3	ITC3:Liguria	215	SE11	SE11:Stockholm
19	BG32	BG32:Severen tsentralen	85	ES43	ES43:Extremadura	151	ITC4	ITC4:Lombardia	216	SE12	SE12:Östra Mellansverige
20	BG33	BG33:Severozitschen	86	ES51	ES51:Cataluña	152	ITD1	ITD1:Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	217	SE21	SE21:Småland med Öarna
21	BG34	BG34:Yugoiztochen	87	ES52	ES52:Comunidad Valenciana	153	ITD2	ITD2:Provincia Autonoma di Trento	218	SE22	SE22:Sydsverige
22	BG41	BG41:Yugozapaden	88	ES53	ES53:Illes Balears	154	ITD3	ITD3:Veneto	219	SE23	SE23:Västsverige
23	BG42	BG42:Yuzhen tsentralen	89	ES61	ES61:Andalucía	155	ITD4	ITD4:Friuli-Venezia Giulia	220	SE31	SE31:Norra Mellansverige
24	CY00	CY00:Kypros	90	ES62	ES62:Región de Murcia	156	ITD5	ITD5:Emilia-Romagna	221	SE32	SE32:Mellersta Norrland
25	CZ00	CZ00: C201:Praha + C202:Strední Čechy	91	ES63	ES63:Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	157	ITE1	ITE1:Toscana	222	SE33	SE33:Övre Norrland
26	CZ03	CZ03:Jihozápad	92	ES64	ES64:Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	158	ITE2	ITE2:Umbria	223	SI01	SI01:Vzhodna Slovenija
27	CZ04	CZ04:Severozápad	93	ES70	ES70:Canarias (ES)	159	ITE3	ITE3:Marche	224	SI02	SI02:Zahodna Slovenija
28	CZ05	CZ05:Severovýchod	94	FI18	FI18:Etelä-Suomi	160	ITE4	ITE4:Lazio	225	SK01	SK01:Bratislavský kraj
29	CZ06	CZ06:Jihovýchod	95	FI19	FI19:Länsi-Suomi	161	ITF1	ITF1:Abruzzo	226	SK02	SK02:Západné Slovensko
30	CZ07	CZ07:Strední Morava	96	FI1D	FI1D:Pohjois- ja Itä-Suomi	162	ITF2	ITF2:Molise	227	SK03	SK03:Stredné Slovensko
31	CZ08	CZ08:Moravskoslezsko	97	FI20	FI20:Åland	163	ITF3	ITF3:Campania	228	SK04	SK04:Východné Slovensko
32	DE00	DE00: DE30:Berlin + DE40:Brandenburg	98	FR10	FR10:Île de France	164	ITF4	ITF4:Puglia	229	UK00	UK00: UKH2:Bedfordshire and Hertfordshire + UKH3:Essex + UKI1:Inner London + UKI2:Outer London
33	DE11	DE11:Stuttgart	99	FR21	FR21:Champagne-Ardenne	165	ITF5	ITF5:Basilicata	230	UKC1	UKC1:Tees Valley and Durham
34	DE12	DE12:Karlsruhe	100	FR22	FR22:Picardie	166	ITF6	ITF6:Calabria	231	UKC2	UKC2:Northumberland and Tyne and Wear
35	DE13	DE13:Frelburg	101	FR23	FR23:Haute-Normandie	167	ITG1	ITG1:Sciglia	232	UKD1	UKD1:Cumbria
36	DE14	DE14:Tübingen	102	FR24	FR24:Centre (FR)	168	ITG2	ITG2:Sardegna	233	UKD2	UKD2:Cheshire
37	DE21	DE21:Oberbayern	103	FR25	FR25:Basse-Normandie	169	LT00	LT00:Lietuva	234	UKD3	UKD3:Greater Manchester
38	DE22	DE22:Niederbayern	104	FR26	FR26:Bourgogne	170	LU00	LU00:Luxembourg	235	UKD4	UKD4:Lancashire
39	DE23	DE23:Oberpfalz	105	FR30	FR30:Nord - Pas-de-Calais	171	LV00	LV00:Latvija	236	UKD5	UKD5:Merseyside
40	DE24	DE24:Oberfranken	106	FR41	FR41:Lorraine	172	MT00	MT00:Malta	237	UKE1	UKE1:East Yorkshire and Northern Lincolnshire
41	DE25	DE25:Mittelfranken	107	FR42	FR42:Alsace	173	NL00	NL00: NL23:Flevoland + NL32:Noord-Holland	238	UKE2	UKE2:North Yorkshire
42	DE26	DE26:Unterfranken	108	FR43	FR43:Franche-Comté	174	NL11	NL11:Groningen	239	UKE3	UKE3:South Yorkshire
43	DE27	DE27:Schwaben	109	FR51	FR51:Pays de la Loire	175	NL12	NL12:Friesland (NL)	240	UKE4	UKE4:West Yorkshire
44	DE50	DE50:Bremen	110	FR52	FR52:Bretagne	176	NL13	NL13:Drenthe	241	UKF1	UKF1:Derbyshire and Nottinghamshire
45	DE60	DE60:Hamburg	111	FR53	FR53:Poitou-Charentes	177	NL21	NL21:Overijssel	242	UKF2	UKF2:Leicestershire, Rutland and Northamptonshire
46	DE71	DE71:Darmstadt	112	FR61	FR61:Aquitaine	178	NL22	NL22:Gelderland	243	UKF3	UKF3:Lincolnshire
47	DE72	DE72:Gießen	113	FR62	FR62:Midi-Pyrénées	179	NL31	NL31:Utrecht	244	UKG1	UKG1:Herefordshire, Worcestershire and Warwickshire
48	DE73	DE73:Kassel	114	FR63	FR63:Limousin	180	NL33	NL33:Zuid-Holland	245	UKG2	UKG2:Shropshire and Staffordshire
49	DE80	DE80:Mecklenburg-Vorpommern	115	FR71	FR71:Rhône-Alpes	181	NL34	NL34:Zeeland	246	UKG3	UKG3:West Midlands
50	DE91	DE91:Braunschweig	116	FR72	FR72:Auvergne	182	NL41	NL41:Noord-Brabant	247	UKH1	UKH1:East Anglia
51	DE92	DE92:Hannover	117	FR81	FR81:Languedoc-Roussillon	183	NL42	NL42:Limburg (NL)	248	UKI1	UKI1:Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire
52	DE93	DE93:Lüneburg	118	FR82	FR82:Provence-Alpes-Côte d'Azur	184	PL11	PL11:Lódzkie	249	UKI2	UKI2:Surrey, East and West Sussex
53	DE94	DE94:Weser-Ems	119	FR83	FR83:Corse	185	PL12	PL12:Mazowieckie	250	UKI3	UKI3:Hampshire and Isle of Wight
54	DEA1	DEA1:Düsseldorf	120	FR91	FR91:Guadeloupe (FR)	186	PL21	PL21:Małopolskie	251	UKI4	UKI4:Kent
55	DEA2	DEA2:Köln	121	FR92	FR92:Martinique (FR)	187	PL22	PL22:Śląskie	252	UKK1	UKK1:Gloucestershire, Wiltshire and Bristol/Bath area
56	DEA3	DEA3:Münster	122	FR93	FR93:Guyane (FR)	188	PL31	PL31:Lubelskie	253	UKK2	UKK2:Dorset and Somerset
57	DEA4	DEA4:Detmold	123	FR94	FR94:Réunion (FR)	189	PL32	PL32:Podkarpackie	254	UKK3	UKK3:Cornwall and Isles of Scilly
58	DEA5	DEA5:Arnsberg	124	GR11	GR11:Anatoliki Makedonia, Thraki	190	PL33	PL33:Świętokrzyskie	255	UKK4	UKK4:Devon
59	DEB1	DEB1:Koblenz	125	GR12	GR12:Kentriki Makedonia	191	PL34	PL34:Podlaskie	256	UKL1	UKL1:West Wales and The Valleys
60	DEB2	DEB2:Trier	126	GR13	GR13:Dytiki Makedonia	192	PL41	PL41:Wielkopolskie	257	UKL2	UKL2:East Wales
61	DEB3	DEB3:Rheinhesen-Pfalz	127	GR14	GR14:Thessalia	193	PL42	PL42:Zachodniopomorskie	258	UKM2	UKM2:Eastern Scotland
62	DEC0	DEC0:Saarland	128	GR21	GR21:ipeiros	194	PL43	PL43:Lubuskie	259	UKM3	UKM3:South Western Scotland
63	DED1	DED1:Chemnitz	129	GR22	GR22:Ionia Nisia	195	PL51	PL51:Dolnoslaskie	260	UKM5	UKM5:North Eastern Scotland
64	DED2	DED2:Dresden	130	GR23	GR23:Dytiki GRlada	196	PL52	PL52:Opolskie	261	UKM6	UKM6:Highlands and Islands
65	DED3	DED3:Leipzig	131	GR24	GR24:Stereá GRlada	197	PL61	PL61:Kujawsko-Pomorskie	262	UKN0	UKN0:Northern Ireland (UK)
66	DEE0	DEE0:Sachsen-Anhalt	132	GR25	GR25:PGRoponnissos						

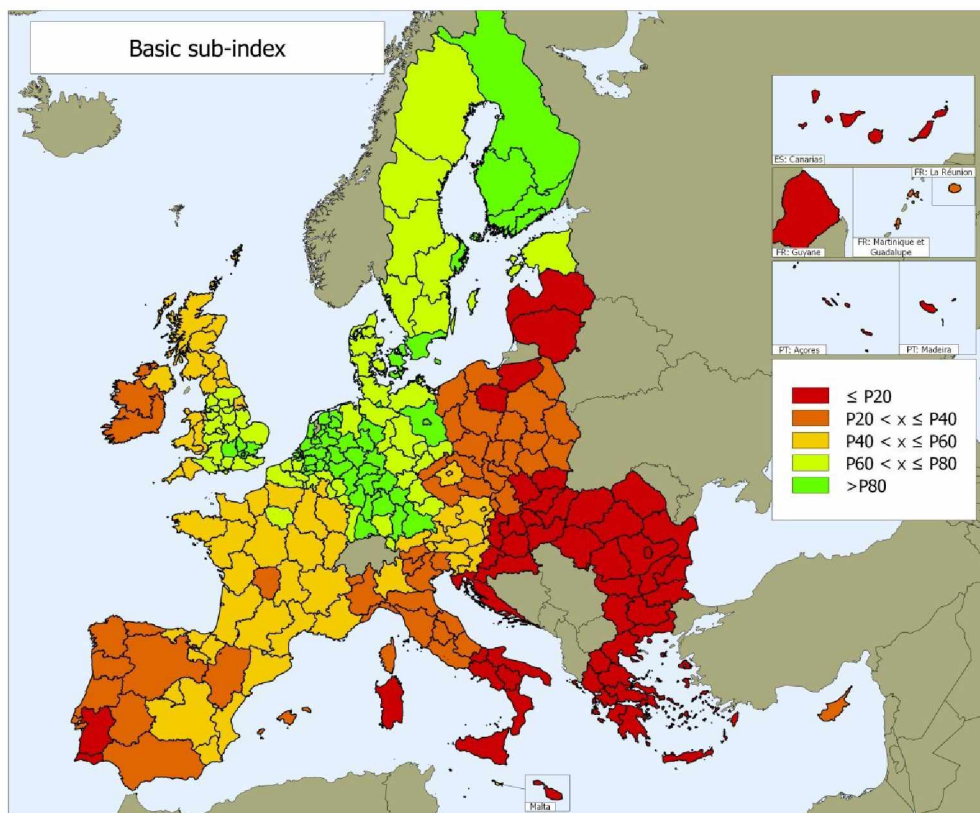
Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Πίνακας 6: Τροποποιήσεις στις περιφέρειες NUTS 2 της ΕΕ

Merged regions due to commuting patterns	Official NUTS 2 regions	New merged region
Wien	AT12: Niederösterreich AT13: Wien	AT00
Brussels	BE10: Rég. Bruxelles/Brussels Gewest BE24: Prov. Vlaams-Brabant BE31: Prov. Brabant Wallon	BE00 (as in RCI 2010)
Praha	CZ01: Praha CZ02: Strední Cechy	CZ00
Berlin	DE30: Berlin DE40: Brandenburg (former DE41+DE42)	DE00
Amsterdam	NL23: Flevoland NL32: Noord-Holland	NL00
London	UKI1: Inner London UKI2: Outer London UKH2: Bedfordshire and Hertfordshire UKH3: Essex	UK00
Merged regions due to the revised NUTS 2 classification	Old NUTS 2 classification FI1A: Pohjois-Suomi FI13: Itä-Suomi	New NUTS 2 classification FI1D: Pohjois- ja Itä-Suomi

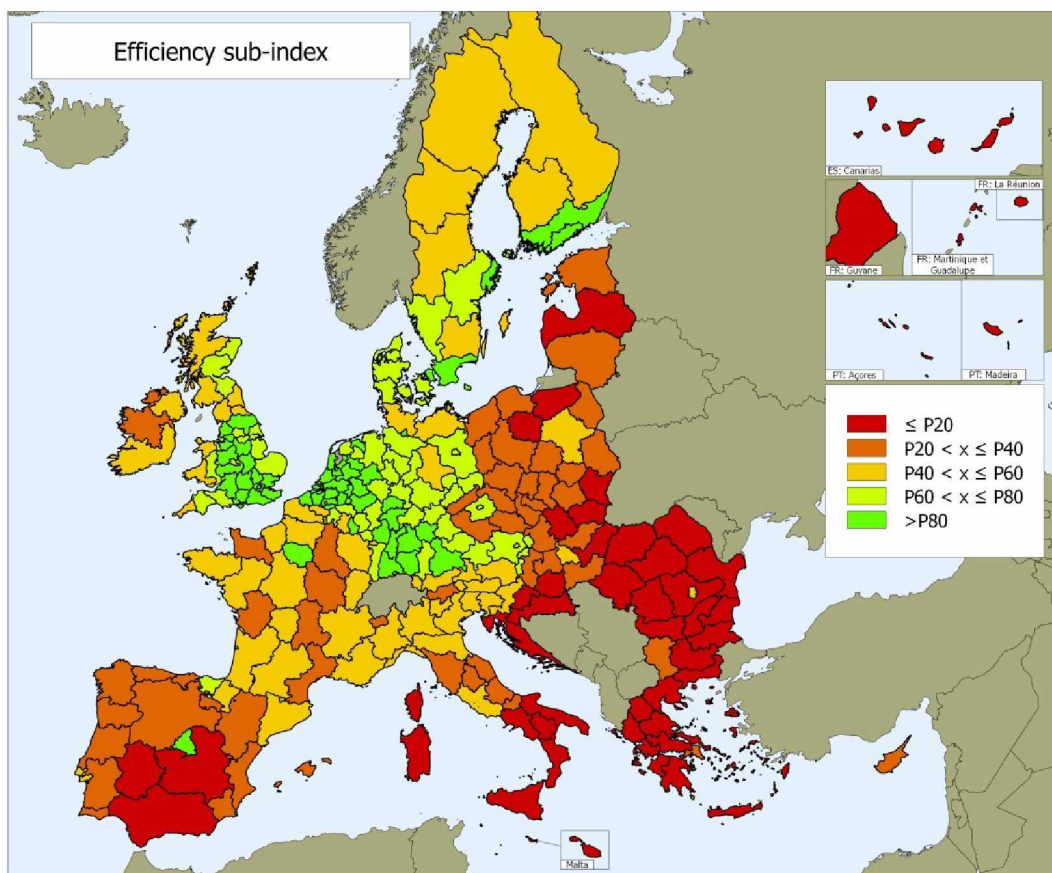
Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Χάρτης 5: Επίπεδο του υπο-δείκτη βασικής ομάδας των περιφερειών της ΕΕ (2013)

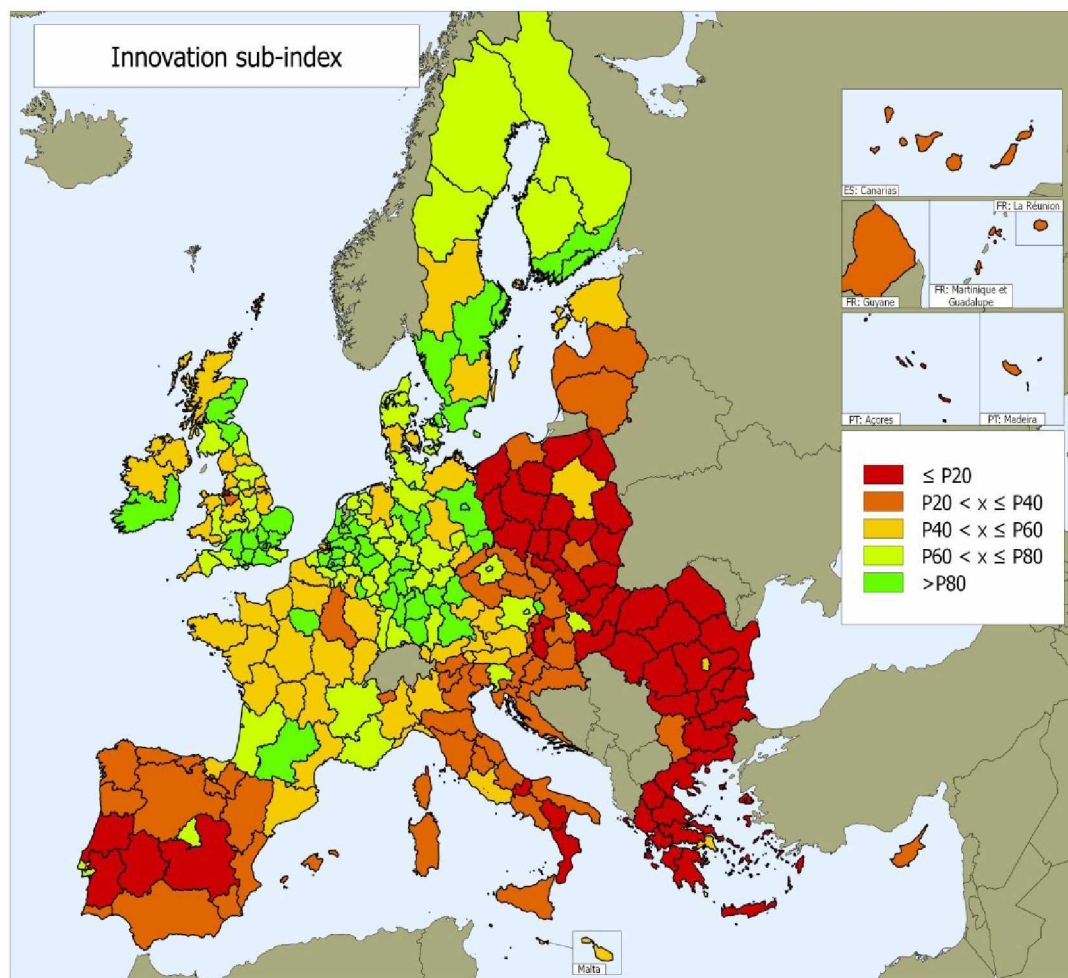


Πηγή: Annoni and Dijkstra , 2013

Χάρτης 6: Επίπεδο του υπο-δείκτη αποδοτικότητας των περιφερειών της ΕΕ (2013)



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Χάρτης 7: Επίπεδο του υπο-δείκτη καινοτομίας των περιφερειών της ΕΕ (2013)

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Οι (Χάρτες 5, 6 και 7) δείχνουν το επίπεδο των τριών υπο-δεικτών του RCI (βασικός υπο-δείκτης, υπο-δείκτης αποδοτικότητας και υπο-δείκτης καινοτομίας) για τις περιφέρειες της ΕΕ, από το χαμηλότερο επίπεδο $\leq P20$ (κόκκινο χρώμα) μέχρι το υψηλότερο $>P80$ (πράσινο). Παρατηρούμε ότι η κατάσταση και στους τρεις χάρτες είναι σχεδόν ίδια μεταξύ τους, αλλά και με τον χάρτη του RCI 2013 (Χάρτης 4) που προκύπτει από τον σταθμισμένο μέσο όρο των τριών υπο-δεικτών.

Η βασική ομάδα πυλώνων που αποτελείται από τους θεσμούς, την μακροοικονομική σταθερότητα, τις υποδομές, την υγεία και τη βασική εκπαίδευση θεωρούνται βασικοί παράγοντες που είναι απαραίτητοι για την βασική λειτουργία όλων των οικονομιών και για την κάλυψη ανειδίκευτου ή χαμηλής εξειδίκευσης εργατικού δυναμικού. Η ομάδα πυλώνων της αποδοτικότητας που αποτελείται από την τρίτοβάθμια εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, την αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας και το μέγεθος αγοράς περιγράφουν ένα πιο ανεπτυγμένο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον με πιο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και πιο σταθερή αγορά εργασίας. Η ομάδα των πυλώνων της καινοτομίας που αποτελείται από

την τεχνολογική ετοιμότητα, την εξειδίκευση των επιχειρήσεων και την καινοτομία αφορούν τις πιο ανεπτυγμένες και πιο ανταγωνιστικές οικονομίες. (Annoni and Dijkstra, 2013).

Πίνακας 7: Βαθμολογίες των 3 υπο-δεικτών και του RCI 2013 για όλες τις περιφέρειες της ΕΕ

region	Basic sub-index		Efficiency sub-index		Innovation sub-index		RCI 2013	
	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks
AT00	0.186	105	0.435	68	0.462	52	0.393	75
AT11	0.197	103	0.321	84	-0.379	162	0.129	110
AT21	0.118	114	0.029	121	0.007	121	0.044	124
AT22	0.045	121	0.196	103	0.151	102	0.148	108
AT31	0.085	118	0.303	89	-0.031	126	0.159	104
AT32	0.078	119	0.175	106	0.100	110	0.133	109
AT33	0.211	102	0.187	105	-0.024	124	0.128	111
AT34	0.281	93	0.137	109	0.093	111	0.153	106
BE00	0.584	45	0.871	15	1.389	7	0.969	14
BE21	0.647	30	0.852	18	0.838	23	0.807	20
BE22	0.620	33	0.707	36	0.429	56	0.614	35
BE23	0.477	69	0.905	14	0.708	29	0.752	26
BE25	0.407	82	0.729	32	0.308	79	0.538	44
BE32	0.274	95	0.046	119	0.251	90	0.155	105
BE33	0.479	67	0.329	83	0.322	76	0.369	79
BE34	0.002	127	0.098	115	-0.007	123	0.048	122
BE35	0.248	99	0.332	81	0.371	67	0.318	87
BG31	-1.442	254	-1.486	259	-1.554	255	-1.481	262
BG32	-1.402	252	-1.141	237	-1.450	252	-1.279	246
BG33	-1.360	251	-1.232	242	-1.332	247	-1.292	247
BG34	-1.558	260	-1.245	244	-1.567	257	-1.403	259
BG41	-1.203	237	-0.550	189	-0.341	158	-0.715	208
BG42	-1.263	243	-1.252	245	-1.560	256	-1.302	248
CY00	-0.262	176	-0.266	162	-0.342	160	-0.285	163
CZ00	-0.132	147	0.282	91	0.328	74	0.213	96
CZ03	-0.227	170	-0.275	163	-0.638	185	-0.328	166
CZ04	-0.341	187	-0.404	175	-0.728	199	-0.445	180
CZ05	-0.193	161	-0.246	157	-0.602	182	-0.296	164
CZ06	-0.164	154	-0.420	178	-0.408	163	-0.338	168
CZ07	-0.302	185	-0.421	179	-0.742	201	-0.444	179
CZ08	-0.294	181	-0.345	170	-0.797	208	-0.414	176
DE00	0.599	42	0.359	78	0.874	19	0.551	42
DE11	0.693	26	0.806	23	0.873	20	0.804	21
DE12	0.796	19	0.846	20	0.975	17	0.875	18
DE13	0.639	31	0.701	37	0.497	49	0.627	32
DE14	0.565	48	0.745	28	0.673	34	0.687	30
DE21	0.604	38	0.854	17	1.384	8	0.963	15
DE22	0.431	76	0.354	79	0.151	101	0.309	88
DE23	0.485	65	0.365	77	0.597	38	0.459	60
DE24	0.445	74	0.459	64	0.426	57	0.446	65
DE25	0.615	34	0.567	48	1.047	14	0.721	28
DE26	0.698	25	0.533	54	0.405	61	0.528	49
DE27	0.603	39	0.507	57	0.409	60	0.497	55
DE50	0.596	43	0.439	66	0.848	22	0.593	38
DE60	0.665	28	0.847	19	1.422	5	0.983	12
DE71	0.841	16	0.855	16	1.515	3	1.050	7
DE72	0.742	23	0.602	44	0.550	44	0.621	33
DE73	0.606	37	0.427	70	0.328	73	0.433	71
DE80	0.364	87	-0.063	130	0.106	108	0.092	118
DE91	0.549	52	0.384	73	0.585	41	0.476	58
DE92	0.609	36	0.381	75	0.700	30	0.522	50
DE93	0.512	58	0.271	92	0.267	88	0.336	85
DE94	0.499	62	0.239	98	0.105	109	0.266	94
DEA1	0.854	14	0.743	30	0.760	27	0.770	23
DEA2	0.918	13	0.739	31	1.014	15	0.857	19
DEA3	0.751	22	0.594	45	0.389	63	0.577	41
DEA4	0.659	29	0.418	71	0.419	59	0.475	59
DEA5	0.804	18	0.487	59	0.368	68	0.531	45
DEB1	0.787	20	0.523	56	0.303	80	0.528	47
DEB2	0.569	47	0.541	53	0.172	98	0.451	63
DEB3	0.771	21	0.669	40	0.589	39	0.672	31
DEC0	0.563	49	0.314	86	0.281	86	0.354	80
DED1	0.445	75	0.249	97	0.123	105	0.274	92
DED2	0.471	71	0.269	93	0.559	42	0.390	76
DED3	0.512	59	0.265	95	0.506	46	0.387	77
DEE0	0.472	70	0.067	117	0.122	106	0.191	97

region	Basic sub-index		Efficiency sub-index		Innovation sub-index		RCI 2013	
	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks
DEF0	0.499	63	0.202	100	0.482	50	0.346	83
DEG0	0.483	66	0.285	90	0.331	70	0.350	82
DK01	0.613	35	0.973	12	1.437	4	1.040	9
DK02	0.599	41	0.436	67	0.328	72	0.457	61
DK03	0.522	56	0.316	85	0.109	107	0.295	89
DK04	0.546	53	0.384	74	0.456	53	0.438	69
DK05	0.479	68	0.250	96	0.303	81	0.318	86
EE00	0.448	73	-0.617	195	-0.074	132	-0.182	148
ES11	-0.171	156	-0.481	183	-0.673	193	-0.458	182
ES12	-0.204	163	-0.354	171	-0.436	165	-0.340	169
ES13	-0.141	150	-0.255	161	-0.439	167	-0.277	161
ES21	-0.057	135	0.459	63	-0.143	140	0.175	103
ES22	-0.134	148	0.201	101	-0.330	157	-0.025	131
ES23	-0.138	149	-0.254	160	-0.640	187	-0.347	170
ES24	-0.179	159	-0.326	167	-0.507	173	-0.351	172
ES30	0.167	110	0.593	46	0.498	48	0.479	57
ES41	-0.202	162	-0.478	182	-0.661	189	-0.460	183
ES42	-0.073	138	-0.951	220	-0.862	219	-0.690	205
ES43	-0.238	173	-1.155	238	-0.859	217	-0.813	223
ES51	-0.011	129	-0.166	148	-0.081	133	-0.109	142
ES52	-0.117	142	-0.405	176	-0.451	168	-0.349	171
ES53	-0.172	158	-0.668	198	-0.509	174	-0.521	188
ES61	-0.219	169	-0.930	219	-0.550	176	-0.649	202
ES62	-0.115	141	-0.564	192	-0.639	186	-0.457	181
ES63	-0.365	193	-1.504	260	-0.987	230	-1.098	236
ES64	-0.216	168	-1.363	253	-0.840	211	-0.930	234
ES70	-0.154	151	-0.901	216	-0.558	177	-0.618	199
FI18	1.185	1	0.585	47	0.867	21	0.790	22
FI19	1.097	7	0.196	102	0.330	71	0.445	66
FI1D	1.015	10	-0.075	131	0.284	84	0.278	91
FI20	1.118	6	0.268	94	-0.222	151	0.291	90
FR10	0.500	61	1.047	8	1.421	6	1.050	8
FR21	0.036	122	-0.250	158	-0.342	159	-0.206	154
FR22	0.178	107	0.060	118	-0.150	142	0.045	123
FR23	0.002	126	-0.026	126	0.077	114	0.008	129
FR24	0.066	120	-0.145	142	0.080	113	-0.036	133
FR25	-0.123	144	-0.279	165	-0.090	135	-0.194	151
FR26	-0.001	128	-0.418	177	-0.216	149	-0.266	159
FR30	0.226	100	-0.076	132	-0.006	122	0.023	126
FR41	0.030	123	-0.094	135	-0.051	128	-0.050	135
FR42	0.255	98	0.309	87	0.220	94	0.273	93
FR43	0.009	125	-0.128	141	-0.028	125	-0.068	138
FR51	-0.030	132	-0.082	133	0.071	115	-0.029	132
FR52	-0.130	146	0.107	114	0.155	100	0.063	121
FR53	-0.063	136	-0.299	166	-0.119	138	-0.194	150
FR61	-0.053	134	-0.218	151	0.226	93	-0.062	137
FR62	-0.071	137	-0.126	140	0.663	35	0.094	117
FR63	-0.172	157	-0.218	152	-0.120	139	-0.183	149
FR71	0.170	109	0.012	122	0.500	47	0.178	101
FR72	-0.130	145	-0.339	168	-0.047	127	-0.216	156
FR81	-0.114	140	-0.392	174	0.127	104	-0.199	153
FR82	0.013	124	-0.164	146	0.444	54	0.038	125
FR83	-0.244	174	-0.833	209	-0.438	166	-0.582	195
FR91	-0.413	198	-1.175	239	-0.429	164	-0.797	221
FR92	-0.369	194	-0.915	218	-0.484	171	-0.664	203
FR93	-0.477	212	-1.655	261	-0.668	192	-1.102	237
FR94	-0.361	192	-1.913	262	-0.494	172	-1.162	239
GR11	-1.440	253	-1.357	252	-1.292	245	-1.371	256
GR12	-1.259	242	-1.072	232	-0.982	228	-1.114	238
GR13	-1.285	245	-1.479	258	-1.377	250	-1.403	258
GR14	-1.318	247	-1.290	247	-1.162	241	-1.275	245
GR21	-1.255	241	-1.314	249	-1.148	239	-1.265	244
GR22	-1.224	238	-1.368	254	-1.282	244	-1.309	249
GR23	-1.343	248	-1.370	255	-1.129	238	-1.317	250
GR24	-1.263	244	-1.457	257	-1.517	254	-1.417	260
GR25	-1.351	249	-1.313	248	-1.372	249	-1.337	253

region	Basic sub-index		Efficiency sub-index		Innovation sub-index		RCI 2013	
	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks
GR30	-0.994	236	-0.234	156	-0.166	144	-0.366	174
GR41	-1.246	239	-1.323	250	-1.157	240	-1.264	243
GR42	-1.298	246	-1.422	256	-1.354	248	-1.376	257
GR43	-1.247	240	-1.233	243	-1.074	235	-1.201	240
HR03	-0.654	229	-1.007	226	-0.664	190	-0.832	225
HR04	-0.615	227	-0.867	214	-0.626	184	-0.743	213
HU10	-0.487	214	-0.229	153	0.312	78	-0.148	144
HU21	-0.568	223	-0.501	184	-0.754	204	-0.569	192
HU22	-0.496	216	-0.446	180	-0.852	213	-0.538	189
HU23	-0.730	233	-0.859	213	-0.668	191	-0.785	219
HU31	-0.691	231	-0.822	208	-0.846	212	-0.780	218
HU32	-0.806	234	-0.904	217	-0.950	227	-0.877	231
HU33	-0.707	232	-0.821	207	-0.862	218	-0.787	220
IE01	-0.265	177	-0.508	187	0.144	103	-0.279	162
IE02	-0.209	165	-0.165	147	0.654	36	0.072	120
ITC1	-0.168	155	-0.181	150	-0.247	153	-0.198	152
ITC2	-0.271	179	-0.340	169	-0.707	197	-0.436	178
ITC3	-0.205	164	-0.116	138	-0.219	150	-0.165	146
ITC4	-0.089	139	0.114	111	-0.086	134	0.013	128
ITD1	-0.229	171	-0.253	159	-0.612	183	-0.356	173
ITD2	-0.187	160	-0.044	127	-0.343	161	-0.162	145
ITD3	-0.212	166	-0.147	143	-0.463	170	-0.255	158
ITD4	-0.270	178	-0.167	149	-0.271	154	-0.219	157
ITD5	-0.231	172	0.091	116	-0.297	155	-0.090	141
ITE1	-0.279	180	-0.233	155	-0.322	156	-0.269	160
ITE2	-0.300	184	-0.232	154	-0.564	178	-0.335	167
ITE3	-0.361	191	-0.358	172	-0.589	181	-0.419	177
ITE4	-0.261	175	-0.160	145	0.025	118	-0.125	143
ITF1	-0.427	200	-0.469	181	-0.729	200	-0.516	187
ITF2	-0.494	215	-0.591	193	-0.928	225	-0.640	201
ITF3	-0.496	217	-0.997	224	-0.586	180	-0.764	217
ITF4	-0.518	219	-1.140	236	-0.790	207	-0.880	232
ITF5	-0.516	218	-1.023	228	-0.948	226	-0.850	227
ITF6	-0.605	226	-1.112	235	-0.853	214	-0.905	233
ITG1	-0.583	224	-1.278	246	-0.748	202	-0.961	235
ITG2	-0.545	220	-1.009	227	-0.676	194	-0.807	222
LT00	-0.937	235	-0.801	205	-0.678	195	-0.820	224
LU00	0.495	64	0.795	25	1.581	2	0.971	13
LV00	-0.675	230	-0.991	223	-0.716	198	-0.840	226
MT00	-0.164	153	-1.063	231	0.034	117	-0.569	193
NL00	1.034	9	1.049	7	1.155	11	1.078	6
NL11	0.738	24	0.674	39	0.436	55	0.616	34
NL12	0.851	15	0.415	72	0.275	87	0.482	56
NL13	0.816	17	0.500	58	0.318	77	0.528	48
NL21	0.969	11	0.810	21	0.378	65	0.712	29
NL22	1.094	8	1.015	9	0.553	43	0.892	16
NL31	1.176	2	1.459	2	1.310	9	1.358	1
NL33	1.127	5	1.087	6	0.789	26	1.006	10
NL34	0.945	12	0.772	27	0.088	112	0.601	36
NL41	1.158	3	1.090	5	0.755	28	1.003	11
NL42	1.147	4	1.001	10	0.533	45	0.890	17
PL11	-0.434	202	-0.558	191	-0.904	221	-0.584	197
PL12	-0.348	189	-0.089	134	-0.201	147	-0.180	147
PL21	-0.300	183	-0.507	186	-0.750	203	-0.471	184
PL22	-0.341	188	-0.278	164	-0.853	215	-0.406	175
PL31	-0.451	205	-0.685	200	-1.103	237	-0.666	204
PL32	-0.378	195	-0.872	215	-1.166	242	-0.743	214
PL33	-0.461	208	-0.748	201	-1.319	246	-0.733	212
PL34	-0.455	207	-0.784	202	-1.185	243	-0.729	211
PL41	-0.422	199	-0.801	204	-1.042	234	-0.728	209
PL42	-0.434	201	-0.821	206	-0.885	220	-0.712	207
PL43	-0.449	204	-0.788	203	-1.021	232	-0.704	206
PL51	-0.452	206	-0.503	185	-0.806	209	-0.544	190
PL52	-0.325	186	-0.634	197	-1.020	231	-0.584	196
PL61	-0.472	210	-0.847	211	-1.037	233	-0.744	215

region	Basic sub-index		Efficiency sub-index		Innovation sub-index		RCI 2013	
	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks	scores	ranks
PL62	-0.473	211	-1.081	233	-1.098	236	-0.871	230
PL63	-0.388	197	-0.627	196	-0.783	206	-0.582	194
PT11	-0.356	190	-0.520	188	-0.697	196	-0.502	186
PT15	-0.483	213	-0.684	199	-0.572	179	-0.603	198
PT16	-0.387	196	-0.381	173	-0.923	224	-0.485	185
PT17	-0.297	182	0.032	120	0.208	95	0.019	127
PT18	-0.466	209	-0.610	194	-0.984	229	-0.635	200
PT20	-0.587	225	-1.006	225	-0.915	222	-0.858	228
PT30	-0.546	221	-0.859	212	-0.642	188	-0.728	210
RO11	-1.479	255	-0.971	221	-1.487	253	-1.226	241
RO12	-1.480	256	-1.208	241	-1.601	258	-1.362	255
RO21	-1.555	259	-1.028	229	-1.738	262	-1.319	251
RO22	-1.596	261	-1.330	251	-1.702	260	-1.479	261
RO31	-1.501	258	-1.107	234	-1.711	261	-1.336	252
RO32	-1.356	250	0.110	113	-0.159	143	-0.309	165
RO41	-1.481	257	-1.199	240	-1.615	259	-1.360	254
RO42	-1.597	262	-0.990	222	-1.384	251	-1.254	242
SE11	0.680	27	0.989	11	1.730	1	1.149	4
SE12	0.562	50	0.348	80	0.793	25	0.516	52
SE21	0.502	60	0.157	108	-0.057	129	0.183	100
SE22	0.633	32	0.627	43	1.003	16	0.727	27
SE23	0.578	46	0.541	52	0.674	33	0.588	40
SE31	0.459	72	-0.006	124	-0.113	137	0.076	119
SE32	0.424	80	-0.054	128	0.162	99	0.106	115
SE33	0.375	84	-0.022	125	0.377	66	0.177	102
SI01	-0.154	152	-0.157	144	-0.453	169	-0.212	155
SI02	-0.118	143	0.189	104	0.199	96	0.119	112
SK01	-0.215	167	0.432	69	0.685	32	0.378	78
SK02	-0.445	203	-0.556	190	-0.774	205	-0.562	191
SK03	-0.564	222	-0.833	210	-0.831	210	-0.749	216
SK04	-0.617	228	-1.052	230	-0.859	216	-0.871	229
UK00	0.586	44	1.468	1	1.136	12	1.192	2
UKC1	0.194	104	0.113	112	0.022	119	0.115	113
UKC2	0.182	106	0.118	110	0.181	97	0.150	107
UKD1	0.166	111	-0.102	136	-0.230	152	-0.057	136
UKD2	0.416	81	0.945	13	-0.530	175	0.397	74
UKD3	0.375	85	0.684	38	0.379	64	0.531	46
UKD4	0.288	92	0.642	42	0.055	116	0.412	73
UKD5	0.307	91	0.455	65	-0.916	223	0.106	116
UKE1	0.164	112	0.226	99	-0.194	146	0.114	114
UKE2	0.265	96	0.745	29	0.295	83	0.513	53
UKE3	0.358	88	0.474	61	0.019	120	0.340	84
UKE4	0.311	90	0.527	55	0.398	62	0.442	68
UKF1	0.388	83	0.710	35	0.281	85	0.521	51
UKF2	0.514	57	0.778	26	0.295	82	0.589	39
UKF3	0.262	97	0.332	82	-0.215	148	0.190	98
UKG1	0.430	77	0.726	34	0.322	75	0.550	43
UKG2	0.364	86	0.661	41	-0.064	130	0.416	72
UKG3	0.427	78	0.373	76	0.245	91	0.352	81
UKH1	0.315	89	0.479	60	0.698	31	0.497	54
UKJ1	0.601	40	1.328	3	1.298	10	1.174	3
UKJ2	0.553	51	1.302	4	1.105	13	1.093	5
UKJ3	0.543	54	0.810	22	0.820	24	0.760	24
UKJ4	0.522	55	0.726	33	0.421	58	0.598	37
UKK1	0.426	79	0.797	24	0.915	18	0.758	25
UKK2	0.277	94	0.559	50	0.346	69	0.436	70
UKK3	0.112	115	-0.117	139	-0.073	131	-0.037	134
UKK4	0.170	108	0.306	88	0.229	92	0.251	95
UKL1	0.098	117	-0.005	123	-0.182	145	-0.006	130
UKL2	0.221	101	0.562	49	0.466	51	0.456	62
UKM2	0.107	116	0.472	62	0.622	37	0.444	67
UKM3	0.137	113	0.174	107	0.266	89	0.189	99
UKM5	-0.024	131	0.554	51	0.587	40	0.448	64
UKM6	-0.040	133	-0.057	129	-0.147	141	-0.073	139
UKNO	-0.023	130	-0.103	137	-0.093	136	-0.079	140

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Πίνακας 8: Κατάταξη βαθμολογίας RCI 2013 των περιφερειών της ΕΕ ταξινομημένη κατά φθίνουσα σειρά

region	RCI 2013	
	scores	ranks
NL31	NL31:Utrecht	1.358 1
UK00	UK00: UKH2:Bedfordshire and Hertfordshire + UKH3:Essex + UKI1:Inner London + UKI2:Outer London	1.192 2
UKJ1	UKJ1:Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	1.174 3
SE11	SE11:Stockholm	1.149 4
UKJ2	UKJ2:Surrey, East and West Sussex	1.093 5
NL00	NL00: NL23:Flevoland + NL32:Noord-Holland	1.078 6
DE71	DE71:Darmstadt	1.050 7
FR10	FR10:Île de France	1.050 8
DK01	DK01:Hovedstaden	1.040 9
NL33	NL33:Zuid-Holland	1.006 10
NL41	NL41:Noord-Brabant	1.003 11
DE60	DE60:Hamburg	0.983 12
LU00	LU00:Luxembourg	0.971 13
BE00	BE00: BE10:Rég. Bruxelles / Brussels Gewest + BE24:Prov. Vlaams-Brabant + BE31:Prov. Brabant Wallon	0.969 14
DE21	DE21:Oberbayern	0.963 15
NL22	NL22:Gelderland	0.892 16
NL42	NL42:Limburg (NL)	0.890 17
DE12	DE12:Karlsruhe	0.875 18
DEA2	DEA2:Köln	0.857 19
BE21	BE21:Prov. Antwerpen	0.807 20
DE11	DE11:Stuttgart	0.804 21
FI18	FI18:Etelä-Suomi	0.790 22
DEA1	DEA1:Düsseldorf	0.770 23
UKJ3	UKJ3:Hampshire and Isle of Wight	0.760 24
UKK1	UKK1:Gloucestershire, Wiltshire and Bristol/Bath area	0.758 25
BE23	BE23:Prov. Oost-Vlaanderen	0.752 26
SE22	SE22:Sydsverige	0.727 27
DE25	DE25:Mittelfranken	0.721 28
NL21	NL21:Overijssel	0.712 29
DE14	DE14:Tübingen	0.687 30
DEB3	DEB3:Rheinessen-Pfalz	0.672 31
DE13	DE13:Freiburg	0.627 32
DE72	DE72:Gießen	0.621 33
NL11	NL11:Groningen	0.616 34
BE22	BE22:Prov. Limburg (BE)	0.614 35
NL34	NL34:Zeeland	0.601 36
UKJ4	UKJ4:Kent	0.598 37
DE50	DE50:Bremen	0.593 38
UKF2	UKF2:Leicestershire, Rutland and Northamptonshire	0.589 39
SE23	SE23:Västssverige	0.588 40
DEA3	DEA3:Münster	0.577 41
DE00	DE00: DE30:Berlin + DE40:Brandenburg	0.551 42
UKG1	UKG1:Herefordshire, Worcestershire and Warwickshire	0.550 43
BE25	BE25:Prov. West-Vlaanderen	0.538 44
DEA5	DEA5:Arnsberg	0.531 45
UKD3	UKD3:Greater Manchester	0.531 46
DEB1	DEB1:Koblenz	0.528 47
NL13	NL13:Drenthe	0.528 48
DE26	DE26:Unterfranken	0.528 49
DE92	DE92:Hannover	0.522 50
UKF1	UKF1:Derbyshire and Nottinghamshire	0.521 51
SE12	SE12:Östra Mellansverige	0.516 52
UKE2	UKE2:North Yorkshire	0.513 53
UKH1	UKH1:East Anglia	0.497 54
DE27	DE27:Schwaben	0.497 55
NL12	NL12:Friesland (NL)	0.482 56
ES30	ES30:Comunidad de Madrid	0.479 57
DE91	DE91:Braunschweig	0.476 58
DEA4	DEA4:Detmold	0.475 59
DE23	DE23:Oberpfalz	0.459 60
DK02	DK02:Sjælland	0.457 61
UKL2	UKL2:East Wales	0.456 62
DEB2	DEB2:Trier	0.451 63
UKM5	UKM5:North Eastern Scotland	0.448 64
DE24	DE24:Oberfranken	0.446 65
FI19	FI19:Länsi-Suomi	0.445 66

region		RCI 2013	
		scores	ranks
UKM2	UKM2:Eastern Scotland	0.444	67
UKE4	UKE4:West Yorkshire	0.442	68
DK04	DK04:Midtjylland	0.438	69
UKK2	UKK2:Dorset and Somerset	0.436	70
DE73	DE73:Kassel	0.433	71
UKG2	UKG2:Shropshire and Staffordshire	0.416	72
UKD4	UKD4:Lancashire	0.412	73
UKD2	UKD2:Cheshire	0.397	74
AT00	AT00: AT12:Niederösterreich + AT13:Wien	0.393	75
DED2	DED2:Dresden	0.390	76
DED3	DED3:Leipzig	0.387	77
SK01	SK01:Bratislavský kraj	0.378	78
BE33	BE33:Prov. Liège	0.369	79
DECO	DECO:Saarland	0.354	80
UKG3	UKG3:West Midlands	0.352	81
DEGO	DEGO:Thüringen	0.350	82
DEF0	DEF0:Schleswig-Holstein	0.346	83
UKE3	UKE3:South Yorkshire	0.340	84
DE93	DE93:Lüneburg	0.336	85
DK05	DK05:Nordjylland	0.318	86
BE35	BE35:Prov. Namur	0.318	87
DE22	DE22:Niederbayern	0.309	88
DK03	DK03:Syddanmark	0.295	89
FI20	FI20:Åland	0.291	90
FI1D	FI1D:Pohjois- ja Itä-Suomi	0.278	91
DED1	DED1:Chemnitz	0.274	92
FR42	FR42:Alsace	0.273	93
DE94	DE94:Weser-Ems	0.266	94
UKK4	UKK4:Devon	0.251	95
CZ00	CZ00: CZ01:Praha + CZ02:Strední Čechy	0.213	96
DEE0	DEE0:Sachsen-Anhalt	0.191	97
UKF3	UKF3:Lincolnshire	0.190	98
UKM3	UKM3:South Western Scotland	0.189	99
SE21	SE21:Småland med öarna	0.183	100
FR71	FR71:Rhône-Alpes	0.178	101
SE33	SE33:Övre Norrland	0.177	102
ES21	ES21:Pais Vasco	0.175	103
AT31	AT31:Oberösterreich	0.159	104
BE32	BE32:Prov. Hainaut	0.155	105
AT34	AT34:Vorarlberg	0.153	106
UKC2	UKC2:Northumberland and Tyne and Wear	0.150	107
AT22	AT22:Steiermark	0.148	108
AT32	AT32:Salzburg	0.133	109
AT11	AT11:Burgenland (AT)	0.129	110
AT33	AT33:Tiroil	0.128	111
SI02	SI02:Zahodna Slovenija	0.119	112
UKC1	UKC1:Tees Valley and Durham	0.115	113
UKE1	UKE1:East Yorkshire and Northern Lincolnshire	0.114	114
SE32	SE32:Mellersta Norrland	0.106	115
UKD5	UKD5:Merseyside	0.106	116
FR62	FR62:Midi-Pyrénées	0.094	117
DE80	DE80:Mecklenburg-Vorpommern	0.092	118
SE31	SE31:Norra Mellansverige	0.076	119
IE02	IE02:Southern and Eastern	0.072	120
FR52	FR52:Bretagne	0.063	121
BE34	BE34:Prov. Luxembourg (BE)	0.048	122
FR22	FR22:Picardie	0.045	123
AT21	AT21:Kärnten	0.044	124
FR82	FR82:Provence-Alpes-Côte d'Azur	0.038	125
FR30	FR30:Nord - Pas-de-Calais	0.023	126
PT17	PT17:Lisboa	0.019	127
ITC4	ITC4:Lombardia	0.013	128
FR23	FR23:Haute-Normandie	0.008	129
UKL1	UKL1:West Wales and The Valleys	-0.006	130
ES22	ES22:Comunidad Foral de Navarra	-0.025	131
FR51	FR51:Pays de la Loire	-0.029	132

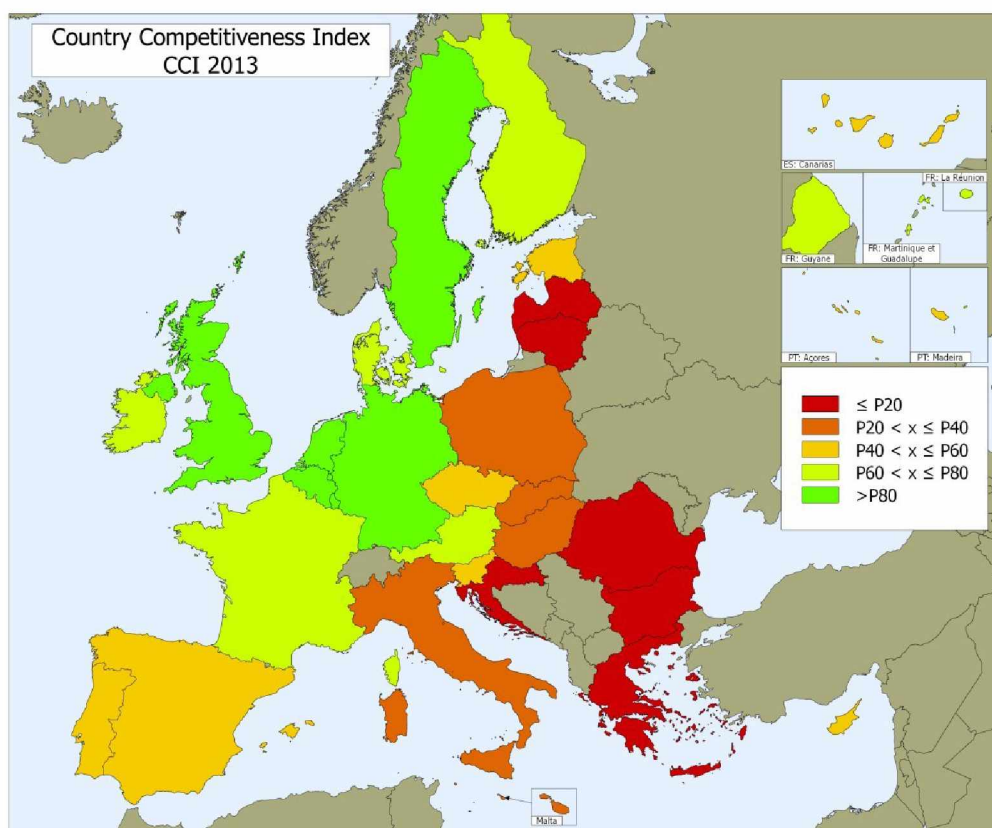
region		RCI 2013	
		scores	ranks
FR24	FR24:Centre (FR)	-0.036	133
UKK3	UKK3:Cornwall and Isles of Scilly	-0.037	134
FR41	FR41:Lorraine	-0.050	135
UKD1	UKD1:Cumbria	-0.057	136
FR61	FR61:Aquitaine	-0.062	137
FR43	FR43:Franche-Comté	-0.068	138
UKM6	UKM6:Highlands and Islands	-0.073	139
UKN0	UKN0:Northern Ireland (UK)	-0.079	140
ITD5	ITD5:Emilia-Romagna	-0.090	141
ES51	ES51:Cataluña	-0.109	142
ITE4	ITE4:Lazio	-0.125	143
HU10	HU10:Közép-Magyarország	-0.148	144
ITD2	ITD2:Provincia Autonoma di Trento	-0.162	145
ITC3	ITC3:Liguria	-0.165	146
PL12	PL12:Mazowieckie	-0.180	147
EE00	EE00:Eesti	-0.182	148
FR63	FR63:Limousin	-0.183	149
FR53	FR53:Poitou-Charentes	-0.194	150
FR25	FR25:Basse-Normandie	-0.194	151
ITC1	ITC1:Piemonte	-0.198	152
FR81	FR81:Languedoc-Roussillon	-0.199	153
FR21	FR21:Champagne-Ardenne	-0.206	154
SI01	SI01:Vzhodna Slovenija	-0.212	155
FR72	FR72:Auvergne	-0.216	156
ITD4	ITD4:Friuli-Venezia Giulia	-0.219	157
ITD3	ITD3:Veneto	-0.255	158
FR26	FR26:Bourgogne	-0.266	159
ITE1	ITE1:Toscana	-0.269	160
ES13	ES13:Cantabria	-0.277	161
IE01	IE01:Border, Midland and Western	-0.279	162
CY00	CY00:Kypros	-0.285	163
CZ05	CZ05:Severovýchod	-0.296	164
RO32	RO32:Bucuresti - Ilfov	-0.309	165
CZ03	CZ03:Jihozápad	-0.328	166
ITE2	ITE2:Umbria	-0.335	167
CZ06	CZ06:Jihovýchod	-0.338	168
ES12	ES12:Principado de Asturias	-0.340	169
ES23	ES23:La Rioja	-0.347	170
ES52	ES52:Comunidad Valenciana	-0.349	171
ES24	ES24:Aragón	-0.351	172
ITD1	ITD1:Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	-0.356	173
GR30	GR30:Attiki	-0.366	174
PL22	PL22:Slaskie	-0.406	175
CZ08	CZ08:Moravskoslezsko	-0.414	176
ITE3	ITE3:Marche	-0.419	177
ITC2	ITC2:Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste	-0.436	178
CZ07	CZ07:Strední Morava	-0.444	179
CZ04	CZ04:Severozápad	-0.445	180
ES62	ES62:Región de Murcia	-0.457	181
ES11	ES11:Galicia	-0.458	182
ES41	ES41:Castilla y León	-0.460	183
PL21	PL21:Malopolskie	-0.471	184
PT16	PT16:Centro (PT)	-0.485	185
PT11	PT11:Norte	-0.502	186
ITF1	ITF1:Abruzzo	-0.516	187
ES53	ES53:Illes Balears	-0.521	188
HU22	HU22:Nyugat-Dunántúl	-0.538	189
PL51	PL51:Dolnoslaskie	-0.544	190
SK02	SK02:Západné Slovensko	-0.562	191
HU21	HU21:Közép-Dunántúl	-0.569	192
MT00	MT00:Malta	-0.569	193
PL63	PL63:Pomorskie	-0.582	194
FR83	FR83:Corse	-0.582	195
PL52	PL52:Opolskie	-0.584	196
PL11	PL11:Lódzkie	-0.584	197

region		RCI 2013	
		scores	ranks
PT15	PT15:Algarve	-0.603	198
ES70	ES70:Canarias (ES)	-0.618	199
PT18	PT18:Alentejo	-0.635	200
ITF2	ITF2:Molise	-0.640	201
ES61	ES61:Andalucía	-0.649	202
FR92	FR92:Martinique (FR)	-0.664	203
PL31	PL31:Lubelskie	-0.666	204
ES42	ES42:Castilla-la Mancha	-0.690	205
PL43	PL43:Lubuskie	-0.704	206
PL42	PL42:Zachodniopomorskie	-0.712	207
BG41	BG41:Yugozapaden	-0.715	208
PL41	PL41:Wielkopolskie	-0.728	209
PT30	PT30:Região Autónoma da Madeira (PT)	-0.728	210
PL34	PL34:Podlaskie	-0.729	211
PL33	PL33:Swietokrzyskie	-0.733	212
HR04	HR04:Kontinentalna Hrvatska	-0.743	213
PL32	PL32:Podkarpackie	-0.743	214
PL61	PL61:Kujawsko-Pomorskie	-0.744	215
SK03	SK03:Stredné Slovensko	-0.749	216
ITF3	ITF3:Campania	-0.764	217
HU31	HU31:Észak-Magyarország	-0.780	218
HU23	HU23:Dél-Dunántúl	-0.785	219
HU33	HU33:Dél-Alföld	-0.787	220
FR91	FR91:Guadeloupe (FR)	-0.797	221
ITG2	ITG2:Sardegna	-0.807	222
ES43	ES43:Extremadura	-0.813	223
LT00	LT00:Lietuva	-0.820	224
HR03	HR03:Jadranska Hrvatska	-0.832	225
LV00	LV00:Latvija	-0.840	226
ITF5	ITF5:Basilicata	-0.850	227
PT20	PT20:Região Autónoma dos Açores (PT)	-0.858	228
SK04	SK04:Východné Slovensko	-0.871	229
PL62	PL62:Warmińsko-Mazurskie	-0.871	230
HU32	HU32:Észak-Alföld	-0.877	231
ITF4	ITF4:Puglia	-0.880	232
ITF6	ITF6:Calabria	-0.905	233
ES64	ES64:Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	-0.930	234
ITG1	ITG1:Sicilia	-0.961	235
ES63	ES63:Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	-1.098	236
FR93	FR93:Guyane (FR)	-1.102	237
GR12	GR12:Kentriki Makedonia	-1.114	238
FR94	FR94:Réunion (FR)	-1.162	239
GR43	GR43:Kriti	-1.201	240
RO11	RO11:Nord-Vest	-1.226	241
RO42	RO42:Vest	-1.254	242
GR41	GR41:Voreio Aigaio	-1.264	243
GR21	GR21:Ipeiros	-1.265	244
GR14	GR14:Thessalia	-1.275	245
BG32	BG32:Severen tsentralen	-1.279	246
BG33	BG33:Severoztochen	-1.292	247
BG42	BG42:Yuzhen tsentralen	-1.302	248
GR22	GR22:Ionia Nisia	-1.309	249
GR23	GR23:Dytiki GRlada	-1.317	250
RO21	RO21:Nord-Est	-1.319	251
RO31	RO31:Sud - Muntenia	-1.336	252
GR25	GR25:PGRoPONNISOS	-1.337	253
RO41	RO41:Sud-Vest Oltenia	-1.360	254
RO12	RO12:Centru	-1.362	255
GR11	GR11:Anatoliki Makedonia, Thraki	-1.371	256
GR42	GR42:Notio Aigaio	-1.376	257
GR13	GR13:Dytiki Makedonia	-1.403	258
BG34	BG34:Yugoiztochen	-1.403	259
GR24	GR24:Sterea GRlada	-1.417	260
RO22	RO22:Sud-Est	-1.479	261
BG31	BG31:Severozapaden	-1.481	262

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Στον (Πίνακα 7), στις αριστερές στήλες εμφανίζονται οι βαθμολογίες των 3 υπο-δεικτών (βασική ομάδα, ομάδα αποδοτικότητας και ομάδα καινοτομίας) και του RCI 2013 για όλες τις περιφέρειες της ΕΕ και στις δεξιές στήλες είναι οι θέσεις που κατέχουν στη κατάταξη. Στον (Πίνακα 8) εμφανίζονται οι βαθμολογίες RCI 2013 όλων των περιφερειών της ΕΕ ταξινομημένες από την πιο ανταγωνιστική μέχρι την λιγότερο ανταγωνιστική, στην 1η θέση βρίσκεται η Ουτρέχτη με βαθμολογία 1.358 και στην τελευταία θέση (262^η) είναι η βουλγάρικη περιφέρεια Severozapaden με βαθμολογία -1.481.

Χάρτης 8: CCI 2013 των χωρών της ΕΕ



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

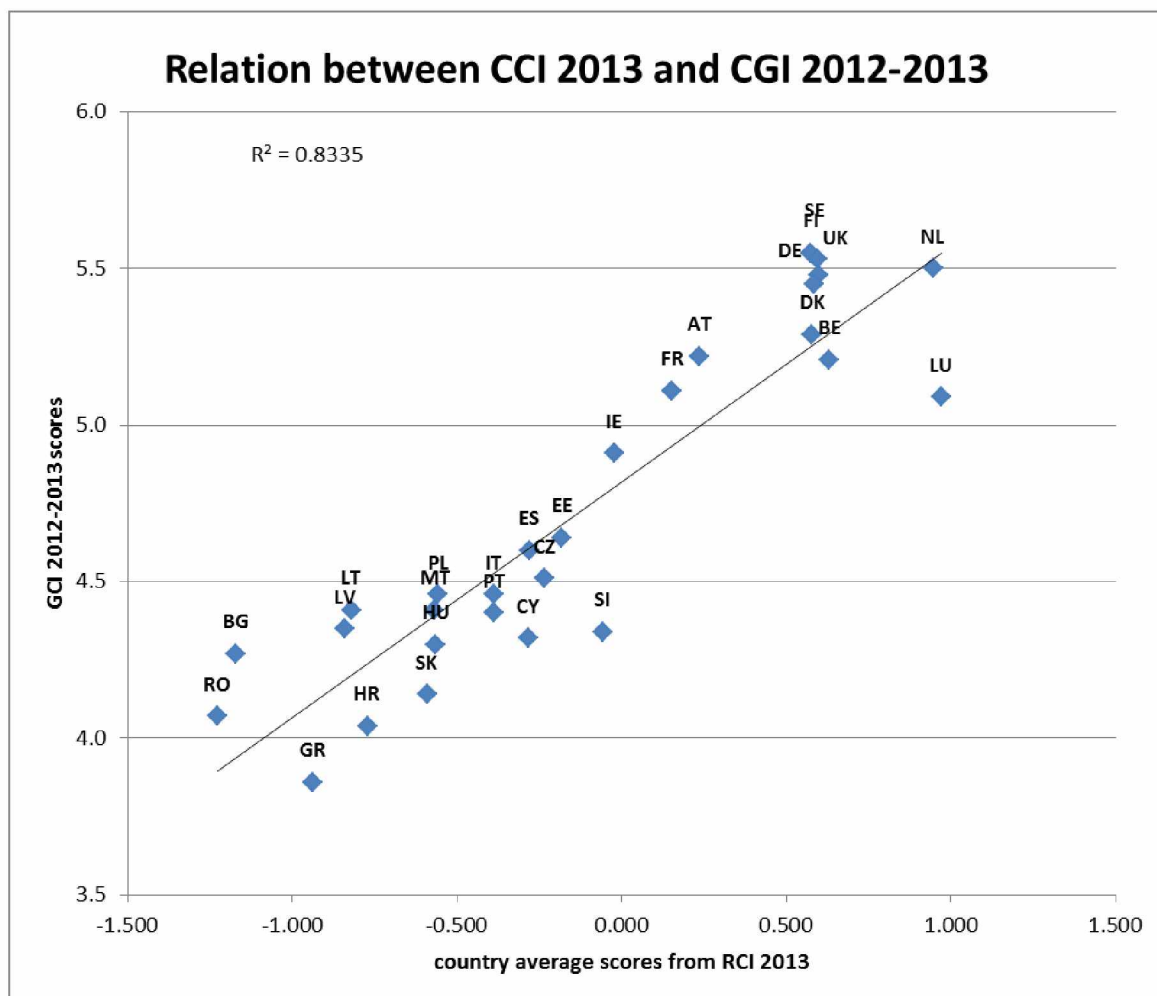
Πίνακας 9: Βαθμολογίες CCI των χωρών της ΕΕ για τα έτη 2010 και 2013

country	CCI 2013	CCI 2013	country	CCI 2010	CCI 2010
	scores	ranks		scores	ranks
LU	0.971	1	NL	0.904	1
NL	0.945	2	DK	0.742	2
BE	0.631	3	FI	0.721	3
DE	0.598	4	LU	0.600	4
SE	0.594	5	SE	0.552	5
UK	0.584	6	UK	0.488	6
DK	0.579	7	BE	0.416	7
FI	0.575	8	DE	0.391	8
AT	0.237	9	IE	0.383	9
FR	0.154	10	AT	0.312	10
IE	-0.023	11	FR	0.169	11
SI	-0.057	12	SI	0.116	12
EE	-0.182	13	EE	-0.178	13
CZ	-0.235	14	ES	-0.214	14
ES	-0.281	15	CZ	-0.223	15
CY	-0.285	16	IT	-0.250	16
PT	-0.387	17	CY	-0.298	17
IT	-0.389	18	PT	-0.437	18
PL	-0.558	19	PL	-0.468	19
HU	-0.564	20	SK	-0.501	20
MT	-0.569	21	LT	-0.538	21
SK	-0.592	22	HU	-0.612	22
HR	-0.773	23	LV	-0.700	23
LT	-0.820	24	GR	-0.743	24
LV	-0.840	25	MT	-0.775	25
GR	-0.938	26	BG	-1.072	26
BG	-1.171	27	RO	-1.167	27
RO	-1.228	28	HR	-	-

Πηγή: Annoni and Dijkstra., 2013

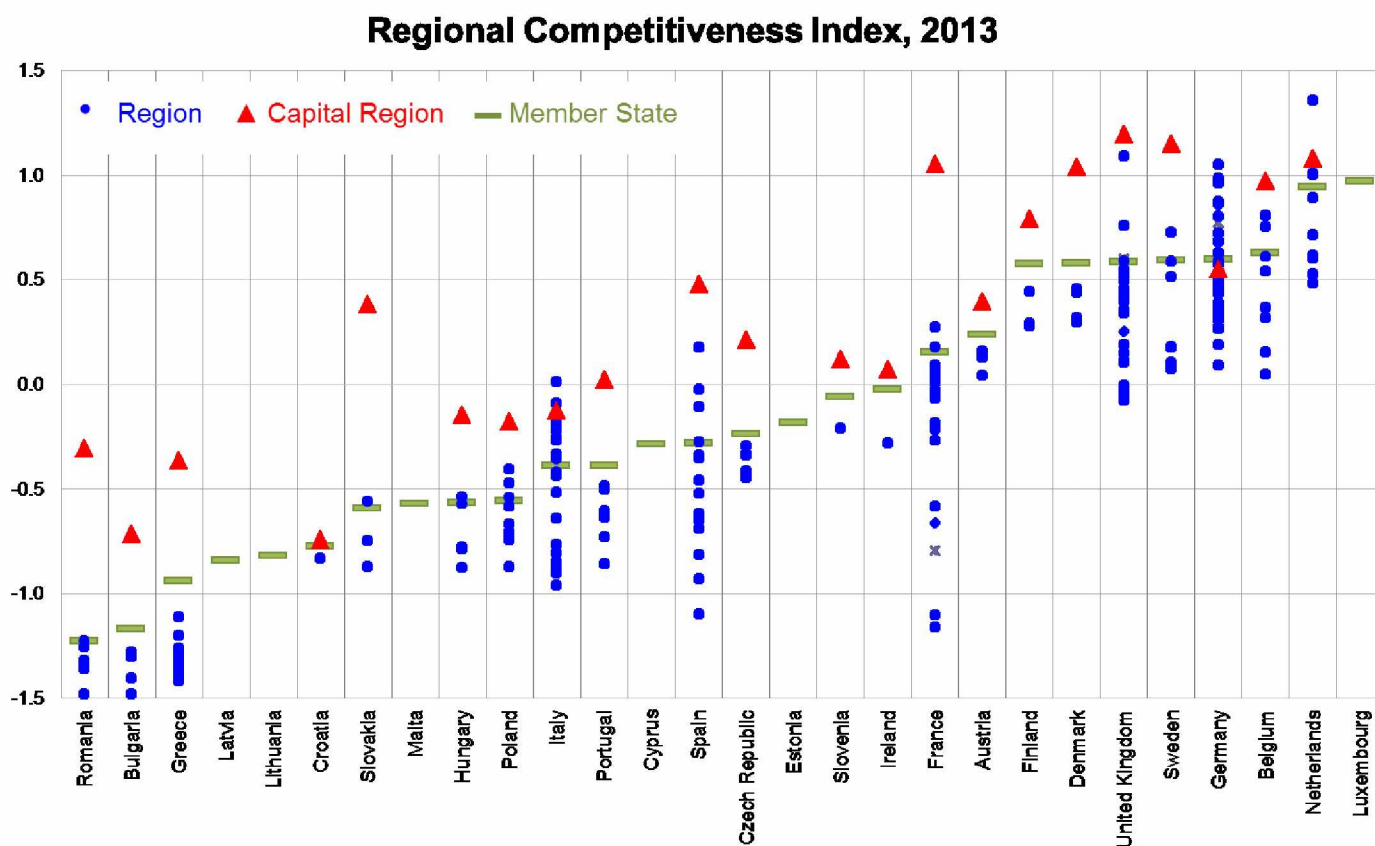
Ο (Χάρτης 8) δείχνει το επίπεδο του Δείκτη Ανταγωνιστικότητας Χωρών (Country Competitiveness Index – CCI) για τις χώρες της ΕΕ (από το χαμηλότερο επίπεδο $\leq P20$ με κόκκινο χρώμα μέχρι το υψηλότερο επίπεδο $> P80$ με πράσινο χρώμα). Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται ως σταθμισμένος μέσος όρος των περιφερειακών βαθμολογιών για κάθε χώρα. Ο (Πίνακας 9) δείχνει τις βαθμολογίες του CCI για κάθε χώρα για τις δύο εκδόσεις 2010 και 2013. Η σύγκριση είναι ενδεικτική (οι βαθμολογίες δεν είναι συγκρίσιμες) για το λόγο ότι οι δύο εκδόσεις δεν έχουν τον ίδιο αριθμό χωρών (είσοδος της Κροατίας στην ΕΕ το 2013). Μεταξύ των δύο εκδόσεων η κατάταξη των κορυφαίων και των κατώτατων χωρών είναι αρκετά σταθερή. Οι μέσες βαθμολογίες των χωρών είναι χρήσιμες για τη σύγκριση του RCI με άλλους διεθνείς δείκτες ανταγωνιστικότητας σε εθνικό επίπεδο. Όπως για παράδειγμα στο παρακάτω (Διάγραμμα 4), στο οποίο φαίνεται η σχέση μεταξύ CCI 2013 και του WEF CGI (Competitiveness Global Index) 2012-2013 για τις χώρες της ΕΕ. Το επίπεδο σύνδεσης είναι αρκετά υψηλό με ένα συντελεστή συσχέτισης 0,91. (Annoni and Dijkstra, 2013)

Διάγραμμα 4: Σχέση μεταξύ CCI 2013 και CGI 2012-2013 των χωρών της ΕΕ



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2013

Διάγραμμα 5: Βαθμολογίες RCI 2013 ανά χώρα



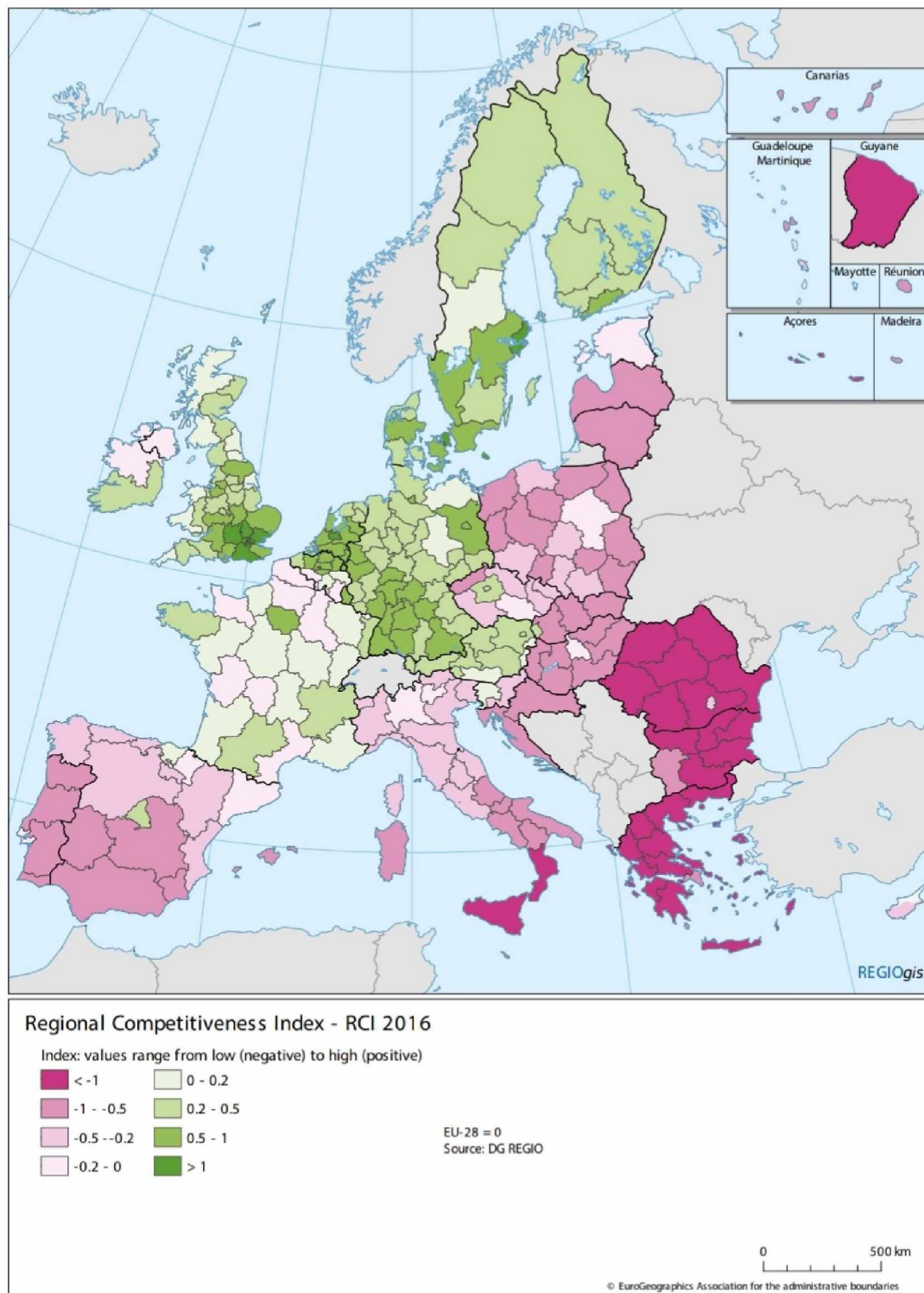
Πηγή: Annoni and Dijkstra., 2013

Το παραπάνω (Διάγραμμα 5) δείχνει τις βαθμολογίες RCI 2013 των περιφερειών της ΕΕ ανά χώρα και το επίπεδο μεταβλητότητας που έχουν οι περιφέρειες με τις πρωτεύουσες περιφέρειες. Με μπλε κουκίδες εμφανίζονται οι περιφέρειες, με κόκκινα τριγωνάκια οι πρωτεύουσες περιφέρειες και η πράσινη γραμμή εμφανίζει τον μέσο όρο των βαθμολογιών RCI 2013 για κάθε χώρα ή αλλιώς το CCI 2013. Σε κάποιες χώρες όπως είναι η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Σλοβακία, η Γαλλία το επίπεδο μεταβλητότητας της πρωτεύουσα περιφέρειας είναι αρκετά υψηλό σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες των χωρών αυτών. Επίσης, σε όλες τις χώρες η πρωτεύουσα περιφέρεια έχει την υψηλότερη βαθμολογία πλην κάποιων εξαιρέσεων όπως είναι η Ουτρέχτη στην Ολλανδία, η Λομβαρδία στην Ιταλία και στη Γερμανία όπου το Βερολίνο βρίσκεται πίσω από αρκετές περιφέρειες όπως το Νταρμστατ, το Αμβούργο, τη Βαυαρία, τη Κολωνία.

4.4 RCI 2016

4.4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ RCI 2016

Χάρτης 9: RCI 2016 των περιφερειών της ΕΕ



Map 1: RCI 2016 scores (z-scores, EU-28 = 0)

Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Όπως οι προηγούμενες εκδόσεις RCI (2010 και 2013) έτσι και η έκδοση του 2016 ακολουθεί την προσέγγιση του Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (GCI –WEF) . Η έκδοση του 2016 βασίζεται κυρίως σε 74 δείκτες της περιόδου 2012-2014 και σε ορισμένους δείκτες του 2015 και 2016. Οι τρεις εκδόσεις του RCI αποτελούν ένα εργαλείο για την σύγκριση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας στην ΕΕ. (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017) Ο (Χάρτης 9) δείχνει τον RCI 2016 για τις περιφέρειες της ΕΕ. Η κατάσταση δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα συγκρίνοντας τον χάρτη με του χάρτες RCI 2010 και 2013. Με τις χαμηλότερες βαθμολογίες παραμένουν οι περιφέρειες της Ελλάδας, της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της νότιας Ιταλίας, ενώ οι υψηλότερες βαθμολογίες συναντώνται στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία, στην Ολλανδία, στη νότια Σουηδία και στην Φινλανδία.

Πίνακας 10: Οι δέκα κορυφαίες και οι δέκα τελευταίες περιφέρειες της ΕΕ (2016)

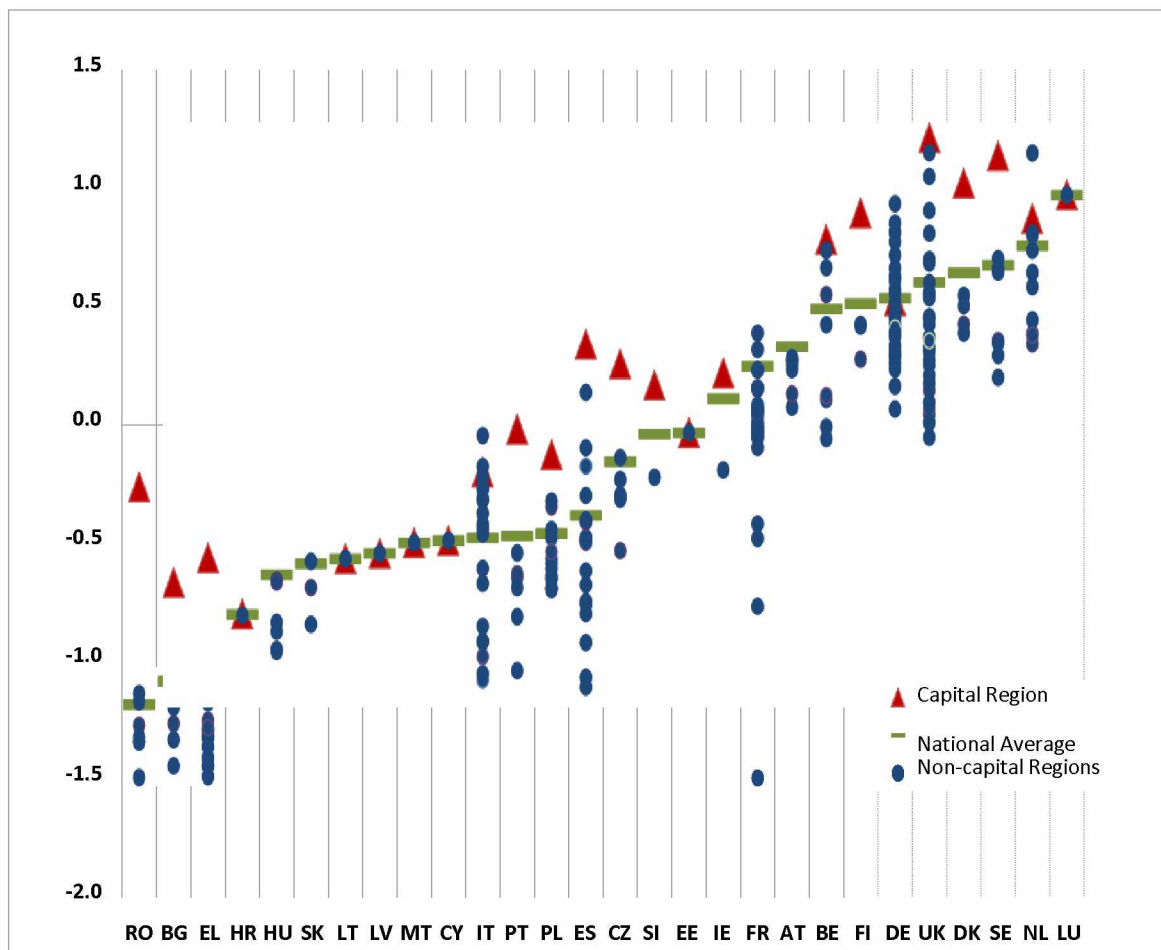
TOP 10				
country	region code	region name	score (on a 0-100 scale)	rank*
UK	UK00	London and regions covered by its commuting zone	100.00	1
UK	UKJ1	Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	97.67	2
NL	NL31	Utrecht	97.63	2
SE	SE11	Stockholm	97.21	4
UK	UKJ2	Surrey, East and West Sussex	93.95	5
DK	DK01	Hovedstaden	92.94	6
LU	LU00	Luxembourg	91.06	7
FR	FR10	Île de France	90.27	8
DE	DE21	Oberbayern	89.68	9
UK	UKJ3	Hampshire and Isle of Wight	88.61	10
BOTTOM 10				
country	region code	region name	score	rank*
RO	RO31	Sud-Muntenia	5.69	254
RO	RO41	Sud-Vest Oltenia	5.56	255
EL	EL62	Ionia Nisia	4.87	256
EL	EL63	Dytiki Ellada	3.18	257
EL	EL65	Peloponnisos	1.95	258
BG	BG31	Severozapaden	1.89	258
EL	EL64	Stereia Ellada	1.84	258
EL	EL51	Anatoliki Makedonia, Thraki	0.20	261
RO	RO22	Sud-Est	0.07	262
FR	FRA3	Guyane	0.00	262

Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

* Ίδια θέση στη κατάταξη σημαίνει ότι η βαθμολογική διαφορά στη κλίμακα (0-100) είναι $\leq 0,1$.

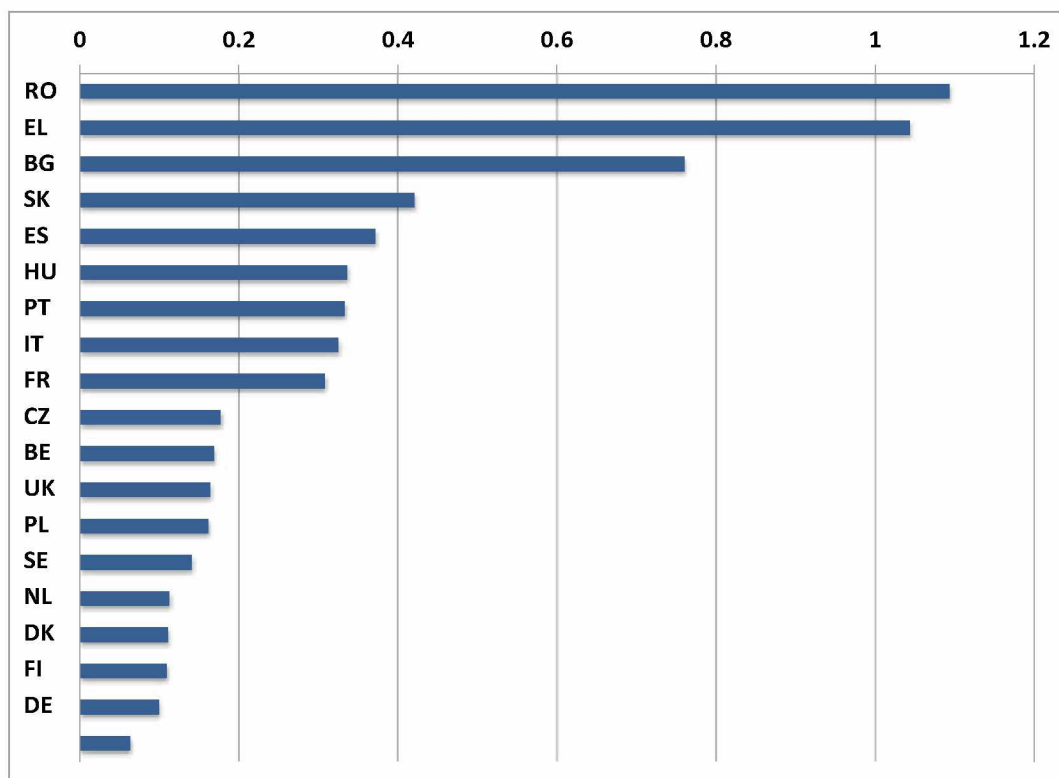
Στον (Πίνακα 10) παρουσιάζονται οι δέκα κορυφαίες και οι δέκα τελευταίες περιφέρειες της ΕΕ με βάση τη βαθμολογία RCI (τιμές 0 - 100). Για πρώτη φορά από το 2010 η Ουτρέχτη βρίσκεται εκτός κορυφής, το Λονδίνο βρίσκεται πλέον στη πρώτη θέση και ακολουθούν οι Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire, Ουτρέχτη και η Στοκχόλμη. Επίσης, στον (Πίνακα 10) φαίνονται και οι δέκα περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες μεταξύ των οποίων οι μισές είναι ελληνικές (Ιόνια νησιά, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη), οι τρεις ρουμάνικες, μία βουλγάρικη και μια γαλλική (Guyane) η οποία βρίσκεται τελείως έξω από τα χωρικά όρια. Όπως σημειώνεται στο άρθρο 174 της Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι περιοχές που βρίσκονται τελείως έξω έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και δεν συμπεριλαμβάνονται όλες στην ανάλυση των αποτελεσμάτων RCI. (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

Διάγραμμα 6: Βαθμολογία RCI 2016 των περιφερειών της ΕΕ ανά χώρα



Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Διάγραμμα 7: Μεταβλητότητα του RCI 2016 εντός της χώρας για τις χώρες της ΕΕ (αναλογία μεταξύ τυπικής απόκλισης και μέσου όρου)



Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Στο (Διάγραμμα 6) φαίνονται οι βαθμολογίες RCI 2016 των περιφερειών της ΕΕ ανα χώρα. Όπως και στα αντίστοιχα διαγράμματα των προηγούμενων εκδόσεων, οι πρωτεύουσες περιφέρειες είναι οι πιο ανταγωνιστικές σε όλες τις χώρες εκτός της Ιταλίας, της Ολλανδίας και της Γερμανίας. Στην Ιταλία, η Λομβαρδία είναι στη πρώτη θέση, στην Ολλανδία η Ουτρέχτη παραμένει στη πρώτη θέση και η πρωτεύουσα ακολουθεί δεύτερη και στη Γερμανία άλλες περιφέρειες προηγούνται του Βερολίνου. Επίσης, φαίνεται ότι σε κάποιες χώρες όπως είναι η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Σλοβακία, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία και η Γαλλία, το χάσμα μεταξύ των πρωτευουσών περιφερειών με τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρα είναι αρκετά μεγάλο. Το χάσμα μεταξύ της πρωτεύουσας και της υπόλοιπης χώρας αποτελεί πρόβλημα διότι ασκείται πίεση στη πρωτεύουσα και υποβαθμίζει τους πόρους των άλλων περιφερειών. Στις χώρες Ολλανδία, Βέλγιο, Αυστρία και Ηνωμένο Βασίλειο το χάσμα μεταξύ της πρωτεύουσας και της δεύτερης καλύτερης περιφέρειας είναι το πιο μικρό στην ΕΕ.

Το (Διάγραμμα 7) απεικονίζει τη μεταβλητότητα του RCI εντός των χωρών. Το μεγαλύτερο επίπεδο μεταβλητότητας είναι στην Ρουμανία, στην Ελλάδα, στην Βουλγαρία και στην Σλοβακία. Οι χώρες με 2 ή λιγότερες περιφέρειες έχουν παραληφθεί από το διάγραμμα (CY, EE, HR, IE, LT, LU, LV, MT και SI) (Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017)

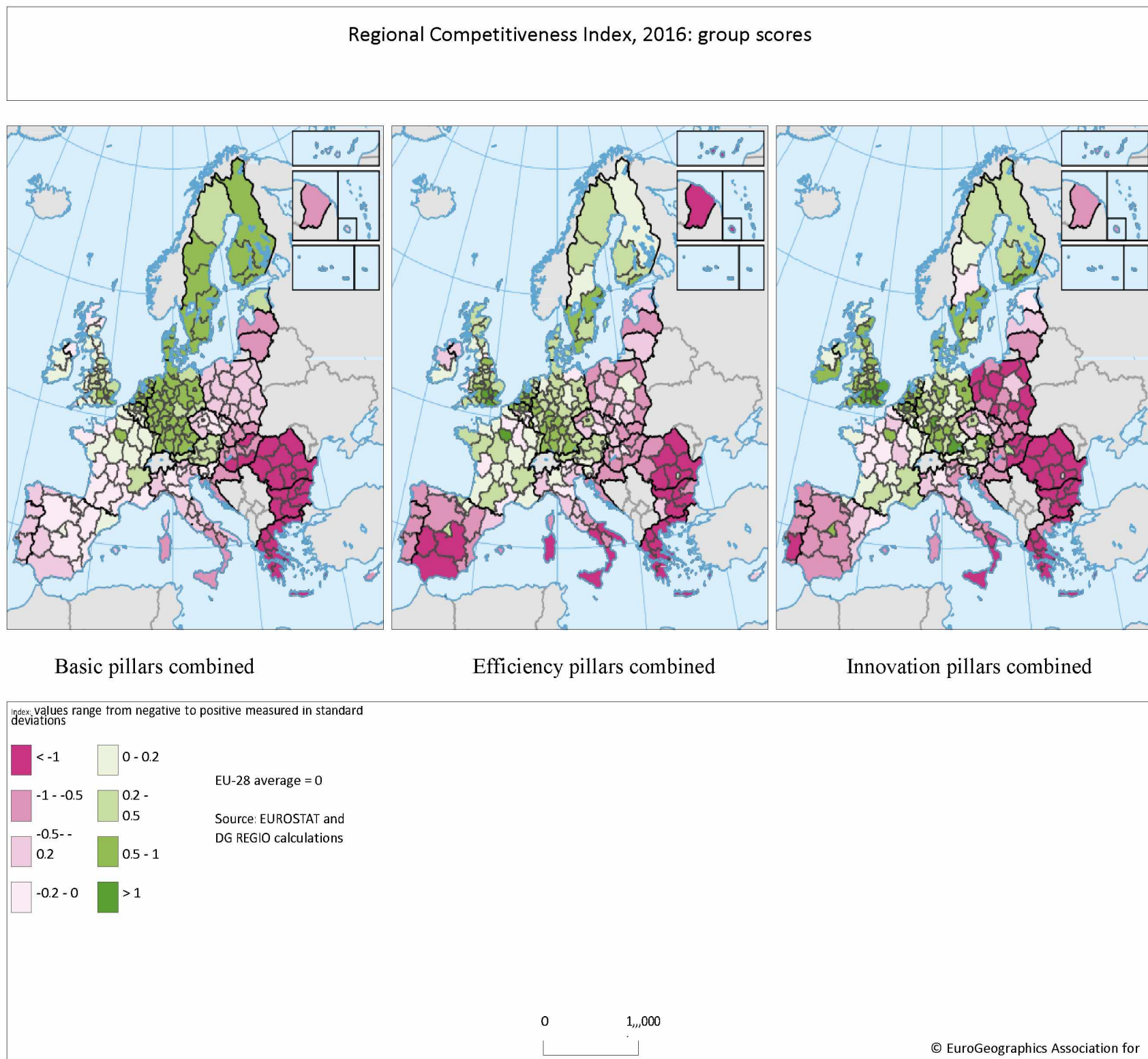
Ο παρακάτω (Χάρτης 10) των 3 υπο-δεικτών του RCI 2016 δείχνει ότι η βασική ομάδα έχει την ελάχιστη μεταβλητότητα εντός της χώρας, ενώ η ομάδα της αποδοτικότητας και πιο

πολύ η ομάδα της καινοτομίας έχουν μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ των περιφερειών. Σύμφωνα με τους Annoni, Dijkstra και Gargano (2017), αυτό συμβαίνει για δύο λόγους, πρώτον, δύο από τους πέντε πυλώνες της βασικής ομάδας μετρώνται μόνο σε επίπεδο χώρας και δεύτερον, επειδή η βασική ομάδα περιγράφει βασικές πτυχές είναι αναμενόμενο να υπάρχει έως ένα βαθμό κοινό επίπεδο ομοιογένειας. Αντίθετα, λόγω της μεγάλης διαφοράς που παρουσιάζεται στην ομάδα καινοτομίας προτείνονται καινοτόμες κινήσεις των περιφερειών.

Το παρακάτω (Διάγραμμα 8) απεικονίζει τη σχέση της βαθμολογίας RCI 2016 με το καθαρό ρυθμό μετανάστευσης (ανά 1000 κατοίκους). Η καθαρή μετανάστευση υπολογίζεται κατά μέσον για την περίοδο 2011-2014, με εξαίρεση κάποιες χώρες με διαφορετική περίοδο υπολογισμού της καθαρής μετανάστευσης, Γαλλία: 2013-2014, Ρουμανία: 2012-2014, Ηνωμένο Βασίλειο: 2011-2012, εξ αιτίας μιας αναντιστοιχίας μεταξύ περιφερειακών και εθνικών πληθυσμών. Οι περιφέρειες που βρίσκονται πάνω από το 0 σημαίνει ότι είχαν περισσότερες εισροές μεταναστών από τις εκροές μεταναστών και οι περιφέρειες που είναι κάτω από το 0 σημαίνει το αντίθετο, ότι δηλαδή είχαν περισσότερες εκροές μεταναστών από ότι εισροές. Τα πέντε χρώματα δείχνουν τα στάδια ανάπτυξης των περιφερειών (χαμηλότερο =1 – υψηλότερο =5) . Όπως φαίνεται στο διάγραμμα οι περισσότερες περιφέρειες που δέχτηκαν τους πιο πολλούς μετανάστες έχουν και τις υψηλότερες βαθμολογίες RCI και ανήκουν στα στάδια ανάπτυξης 4 και 5. Αντίθετα οι περιφέρειες με τις περισσότερες εκροές μεταναστών έχουν χαμηλότερες βαθμολογίες RCI και ανήκουν στα στάδια ανάπτυξης 1 και 2. Στην κατηγορία αυτή των περιφερειών με περισσότερες εκροές μεταναστών υπάρχουν και κάποιες περιφέρειες (π.χ. της Γερμανίας και της Ολλανδίας) που ανήκουν στα στάδια 4 και 5 και έχουν υψηλές βαθμολογίες RCI.

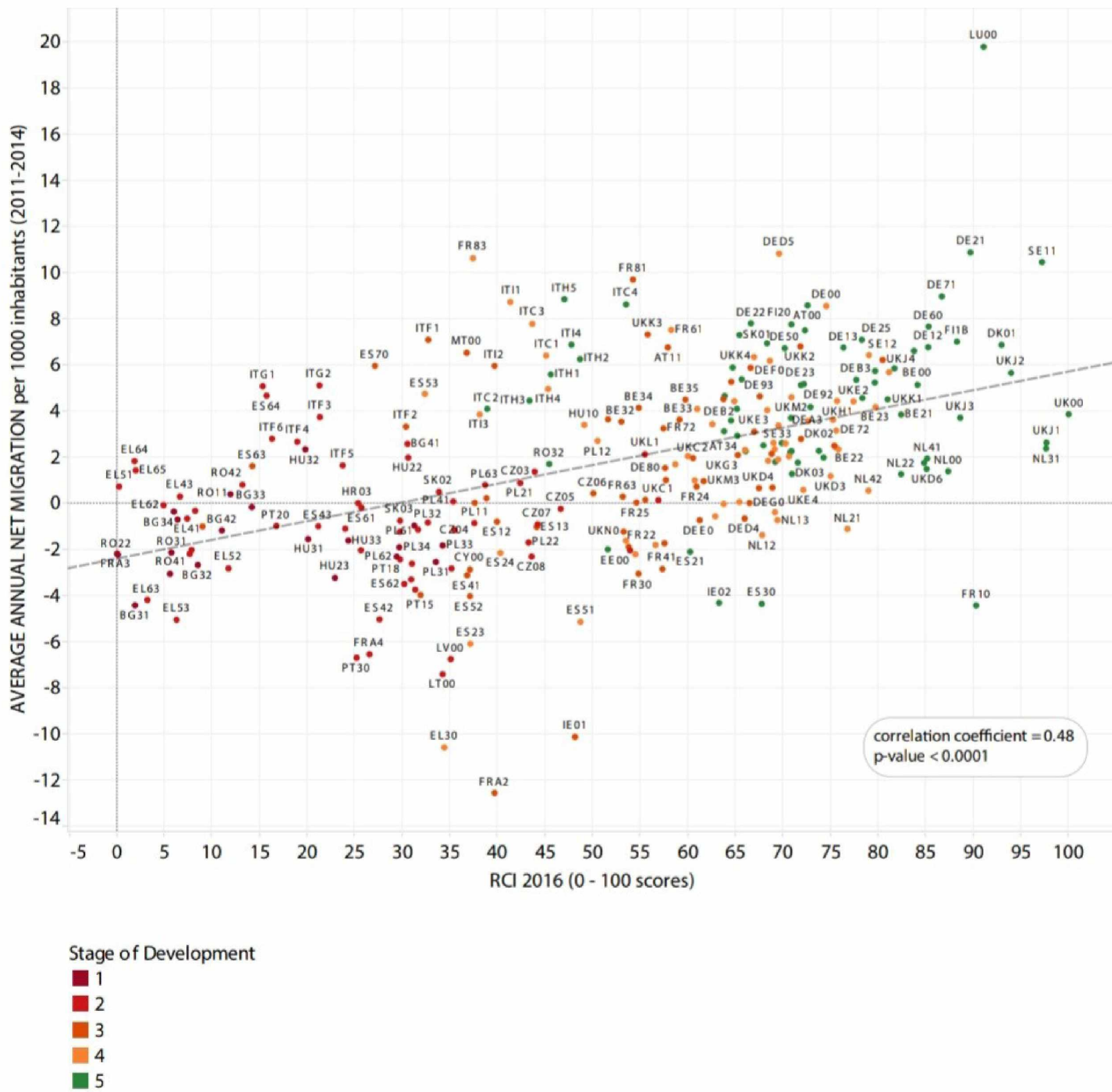
Στο (Διάγραμμα 9) φαίνεται η θετική σχέση των βαθμολογιών RCI 2016 με το μέσο όρο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της περιόδου 2012-2014 των περιφερειών της ΕΕ (μέσος όρος της ΕΕ=100). Τα πέντε χρώματα δείχνουν τα στάδια ανάπτυξης των περιφερειών (χαμηλότερο =1 – υψηλότερο =5). Υψηλότερες τιμές RCI γενικά συνδέονται με υψηλότερες τιμές κατά κεφαλήν ΑΕΠ αλλά η σχέση τείνει να αποδυναμωθεί καθώς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξάνεται. Για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες η σχέση είναι ισχυρή καθώς μια μικρή αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ συνδέεται με μεγάλη αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Στις ανεπτυγμένες περιφέρειες κάθε επιπλέον ευρώ του κατά κεφαλήν ΑΕΠ αγοράζει όλο και λιγότερη ανταγωνιστικότητα. Επίσης, αρκετές ιταλικές περιφέρειες των σταδίων ανάπτυξης 4 και 5 παρότι έχουν μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ από τον μέσο όρο της ΕΕ (>110 %) , έχουν χαμηλές βαθμολογίες RCI σε σχέση με άλλες περιφέρειες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ . Ο RCI μπορεί να γίνει χρήσιμος σε τέτοιες περιπτώσεις για να βοηθήσει τις περιφέρειες αυτές να αξιολογήσουν σε ποιους πυλώνες της ανταγωνιστικότητας είναι ισχυρές και σε ποιους χρειάζονται βελτίωση. (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

Χάρτης 10: Βαθμολογία των τριών υπο-δεικτών του RCI 2016 (βασική ομάδα, αποδοτικότητα, καινοτομία)



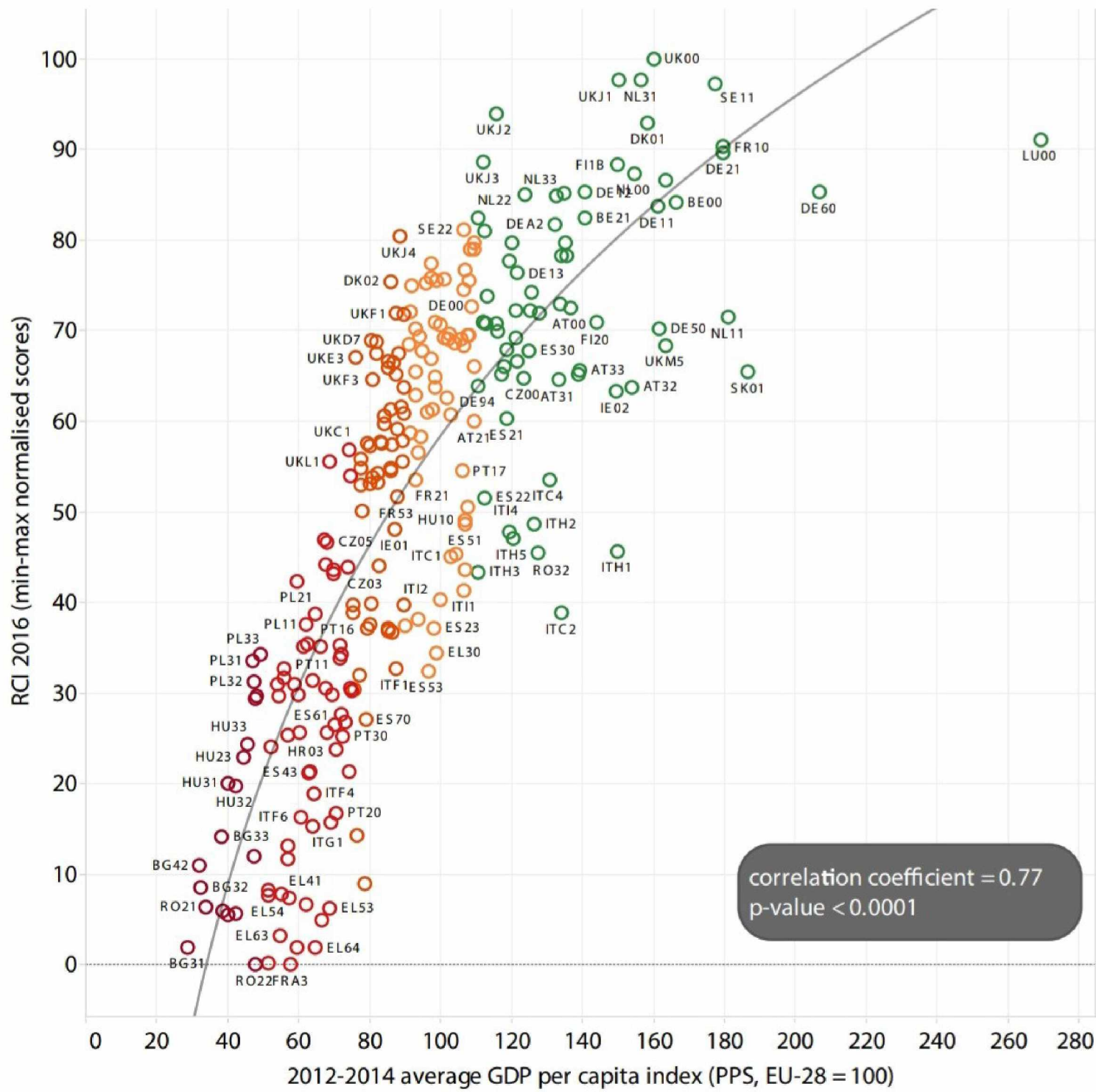
Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Διάγραμμα 8: Σχέση μεταξύ των βαθμολογιών RCI 2016 και του καθαρού ρυθμού μετανάστευσης (ανά 1000 κατοίκους) των περιφερειών της ΕΕ



Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Διάγραμμα 9: Σχέση μεταξύ των βαθμολογιών RCI 2016 και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά μέσο όρο τη περίοδο 2012-2014



- Stage of Development
- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5

Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

4.4.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Οι περιφέρειες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις βαθμολογίες RCI για να συγκριθούν με άλλες περιφέρειες της ΕΕ ή με τον μέσο όρο της ΕΕ. Επίσης, είναι χρήσιμη η σύγκριση μεταξύ των περιφερειών με παρόμοιο οικονομικό επίπεδο, διότι για παράδειγμα μια λιγότερο ανεπτυγμένη περιφέρεια με χαμηλή βαθμολογία RCI σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες της ΕΕ, να βρίσκεται σε καλύτερο επίπεδο σε σχέση με τις περιφέρειες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Το ίδιο ισχύει και για μια ανεπτυγμένη περιφέρεια με υψηλή βαθμολογία RCI γενικά, να υπολείπεται σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες του επιπέδου της. (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

Για την διευκόλυνση μιας τέτοιας σύγκρισης δημιουργήθηκαν τα «scorecards», πίνακες βαθμολογίας που δείχνουν τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία μιας περιφέρειας σε σύγκριση με περιφέρειες με παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Τα «scorecards» δημιουργήθηκαν με βάση την προσέγγιση που χρησιμοποιείται για τον Παγκόσμιο Δείκτη Κοινωνικής Προόδου (Global Social Progress Index). (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

Κάθε περιφέρεια έχει ένα πίνακα βαθμολογίας (scorecard), ο πίνακας αυτός παρουσιάζει αναλυτικά την βαθμολογία RCI, τις βαθμολογίες για τους 3 υπο-δείκτες του RCI (βασική ομάδα, αποδοτικότητα, καινοτομία) και τις βαθμολογίες για τους 11 πυλώνες των υπο-δεικτών της περιφέρειας. Για να γίνει η σύγκριση των περιφερειών με παρόμοιο οικονομικό επίπεδο, επιλέγονται 15 περιφέρειες όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους (μέσος όρος 2012-2014) έχει τη μικρότερη απόκλιση μεταξύ τους και δημιουργείται μια κατηγορία 15 περιφερειών του ίδιου επιπέδου. Στη συνέχεια αφού δημιουργηθεί η κατηγορία των 15 περιφερειών του ίδιου επιπέδου, η βαθμολογία μιας περιφέρειας συγκρίνεται με τη μέση βαθμολογία των περιφερειών εντός της κατηγορίας. Η τυπική απόκλιση των βαθμολογιών μιας περιφέρειας λαμβάνεται ως μέτρο μεταβλητότητας των βαθμολογιών εντός της κατηγορίας. Αν η βαθμολογία της περιφέρειας έχει απόκλιση από τον μέσο όρο μικρότερη της τυπικής απόκλισης , τότε η περιφέρεια δεν έχει ούτε πλεονεκτήματα ούτε μειονεκτήματα σε σχέση με τις περιφέρειες της κατηγορίας της. Αν η περιφέρεια έχει βαθμολογία παραπάνω (παρακάτω) από μια τυπική απόκλιση από τον μέσο όρο τότε θεωρείται ότι έχει υψηλή (χαμηλή) απόδοση. (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

Στον παρακάτω (Πίνακα 11) εμφανίζεται η βαθμολογία για την περιφέρεια της Λομβαρδίας, στα βορειοδυτικά της Ιταλίας ως παράδειγμα. Στο πάνω μέρος του πίνακα είναι οι βαθμολογίες αναλυτικά για κάθε έναν από τους έντεκα πυλώνες και η βαθμολογία RCI και η θέση που καταλαμβάνει στο σύνολο της ΕΕ. Στην μέση φαίνονται ονομαστικά οι 14 περιφέρειες (ανταγωνιστές) της κατηγορίας της για τη σύγκριση της. Στο κάτω μέρος του πίνακα εμφανίζονται με το ανάλογο χρώμα οι πυλώνες στους οποίους έχει πλεονέκτημα ή μειονέκτημα σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες της κατηγορίας. Όπως φαίνεται στο παράδειγμά μας, η Λομβαρδία η οποία ανήκει στο υψηλότερο (5) στάδιο ανάπτυξης δεν παρουσιάζει πλεονέκτημα σε κανέναν από τους πυλώνες έναντι των ανταγωνιστριών της. Αντίθετα παρουσιάζει μειονέκτημα στους πυλώνες: Θεσμοί, μακροοικονομική σταθερότητα, ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση, αποδοτικότητα εργασίας και τεχνολογική ετοιμότητα. Δεν παρουσιάζει ούτε πλεονέκτημα ούτε μειονέκτημα στους υπόλοιπους πυλώνες και στους 2 από τους 3 υπο-δείκτες (βασική ομάδα και καινοτομία). Η μικρή κουκίδα

υποδηλώνει ότι υπερέχει ή υστερεί οριακά σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες. Συνολικά στη βαθμολογία RCI υστερεί οριακά έναντι των άλλων περιφερειών της κατηγορίας. Να σημειωθεί ότι οι θεσμοί και η τεχνολογική ετοιμότητα είναι και σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ η βασική εκπαίδευση και η μακροοικονομική σταθερότητα είναι σε εθνικό επίπεδο, επομένως η ανταγωνιστικότητα περιλαμβάνει και πτυχές που είναι αποτέλεσμα εθνικής και περιφερειακής απόδοσης και οι περιφερειακές πολιτικές δεν μπορούν να δώσουν τη λύση σε αυτά.

Πίνακας 11: Πίνακας βαθμολογίας (Scorecard) της Λομβαρδίας

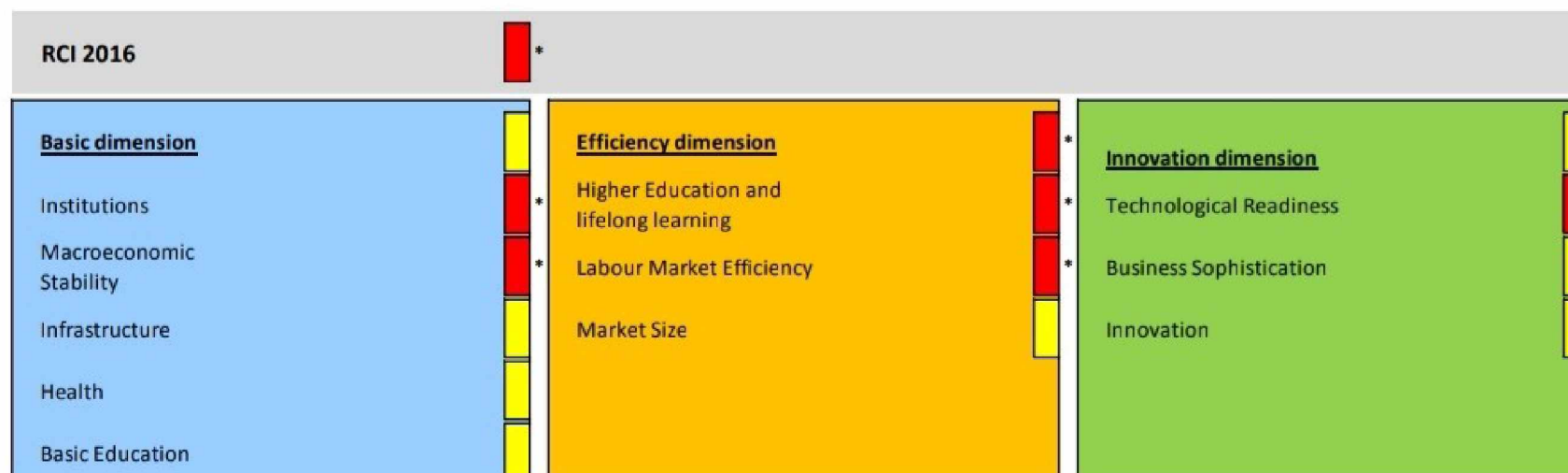
Italy		Lombardia		ITC4
		Score	Rank	
RCI 2016	0-100	53.5	143/263	
GDP per head (PPS)	EU-28=100	131	37/263	
Stage of development	1-5	5		

	Score	Rank		Score	Rank		Score	Rank
	0-100			0-100			0-100	
Basic dimension	57.0	158/263	Efficiency dimension	64.1	130/263	Innovation dimension	47.4	148/263
Institutions	26.9	223/263	Higher Education and lifelong learning	51.1	215/263	Technological Readiness	42.8	200/263
Macroeconomic Stability	52.5	21/28	Labour Market Efficiency	60.9	144/263	Business Sophistication	46.8	59/263
Infrastructure	53.62	69/263	Market Size	60.4	27/263	Innovation	45.7	97/263
Health	88.6	32/263						
Basic Education	58.8	18/28						

- Equal ranking is assigned if the difference in score is not above 0.1
- Macroeconomic Stability and Basic Education at the country level

COMPARATIVE ANALYSIS

Peer Regions: Köln, Bucuresti Ilfov, Oberpfalz, ZuidHolland, Oberösterreich, Unterfranken, Provincia Autonoma di Trento, Braunschweig, Düsseldorf, Comunidad de Madrid, Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste, NoordBrabant, Tübingen, Mittelfranken and Schwaben

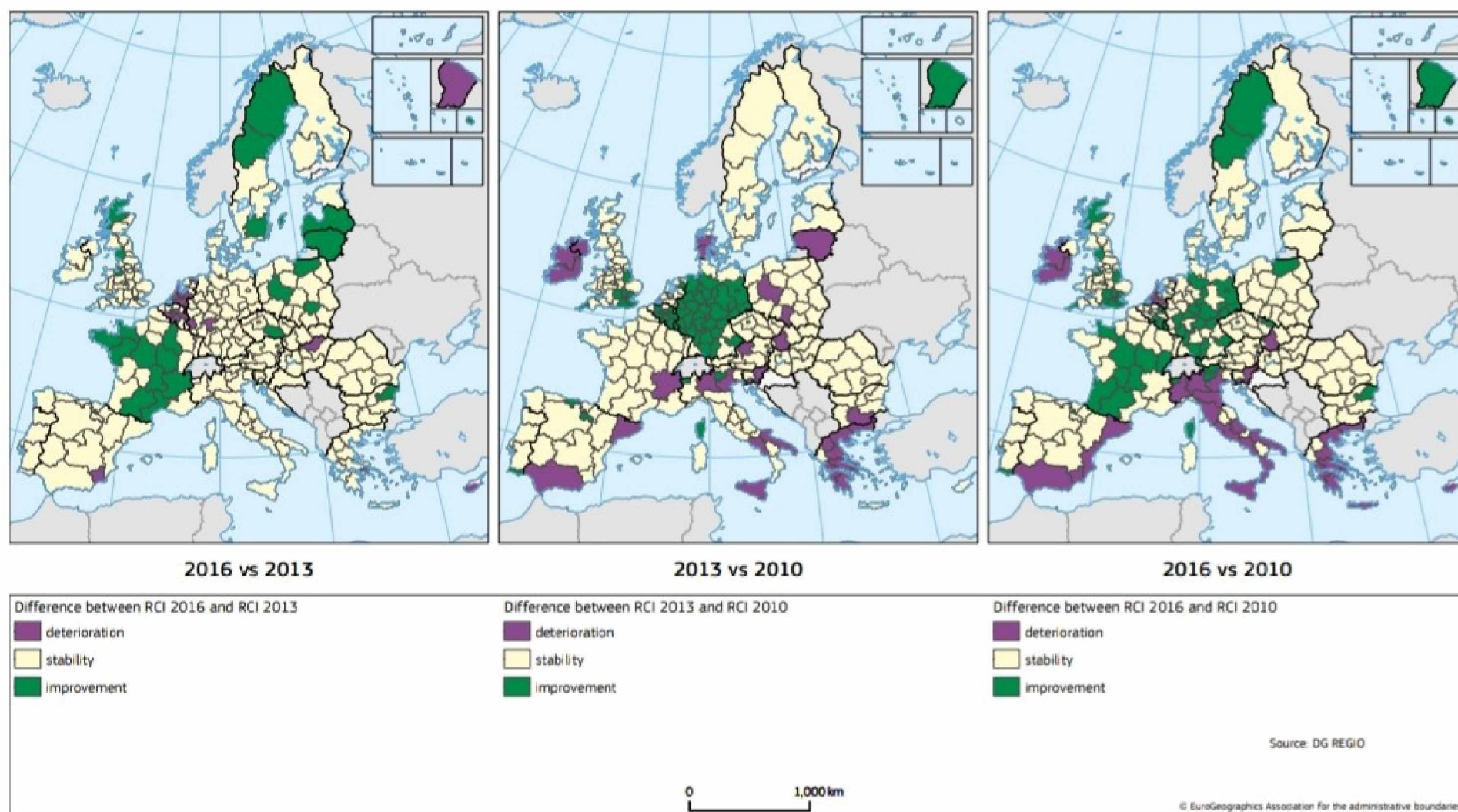


- Strength relative to the 15 regions with most similar GDP per capita
- Neither strength nor weakness relative to the 15 regions with most similar GDP per capita
- Weakness relative to the 15 regions with most similar GDP per capita
- * Indicates a strength or weakness that is close to the expected range

Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

4.4.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ RCI (2010, 2013, 2016)

Χάρτης 11: Σύγκριση των τριών εκδόσεων RCI (2010, 2013, 2016)



Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Ο (Χάρτης 11) συγκρίνει τις τρεις εκδόσεις RCI μεταξύ τους (2016 – 2013 , 2013 -2010 και 2016 -2010). Τα τρία χρώματα στο χάρτη, πράσινο, μωβ και άσπρο δείχνουν αν μεταβλήθηκε θετικά ή αρνητικά η ανταγωνιστικότητα ή αν παρέμεινε στα ίδια επίπεδα. Πιο συγκεκριμένα, το πράσινο δείχνει την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε μια περιφέρεια, αν η βαθμολογία RCI αυξήθηκε πάνω από 5%, το μωβ δείχνει την επιδεινωση αν η βαθμολογία RCI μειώθηκε πάνω από 5% και το άσπρο χρώμα σημαίνει σταθερότητα της κατάστασης. Όπως βλέπουμε, συγκρίνοντας τα έτη 2016 με 2013 , η κατάσταση ως επί το πλείστον, παρέμεινε σταθερή εκτός από τη Γαλλία όπου το μεγαλύτερο ποσοστό της παρουσίασε βελτίωση, στη βόρεια Σουηδία και στις Λετονία και Λιθουανία και σε τρεις περιφέρειες της Πολωνίας που επίσης βελτιώθηκαν.

Συγκρίνοντας το 2013 με το 2010 η ανταγωνιστικότητα βελτιώθηκε μόνο στην Γερμανία (σχεδόν σε όλες τις περιφέρειες της) στο Βέλγιο και ένα μικρό ποσοστό στο Ηνωμένο Βασίλειο και επιδεινώθηκε στην Ελλάδα, στη νότια και στη βόρεια Ιταλία, στη νότια Ισπανία, στην Ιρλανδία και στην Λιθουανία, σε όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες της ΕΕ η κατάσταση δεν άλλαξε. Τέλος, συγκρίνοντας τις χρονιές 2016 με 2010, παρατηρούμε βελτίωση σε περιφέρειες της κεντρικής Ευρώπης, της Γαλλίας, της βόρειας Σουηδίας και σε ορισμένες περιφέρειες του Ηνωμένου Βασιλείου, αντίθετα, επιδεινώθηκε η κατάσταση στην Ιρλανδία και στις χώρες της Μεσογείου (Κύπρος, Ελλάδα, Ιταλία, νότια και ανατολική Ισπανία). Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, στην Ισπανία επιδεινώθηκε η κατάσταση μόνο στις περιφέρειες, οι οποίες βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα ενώ σε όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες της η κατάσταση παραμένει σταθερή όπως και στις υπόλοιπες περιφέρειες της ΕΕ.

4.4.4 ΠΗΓΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

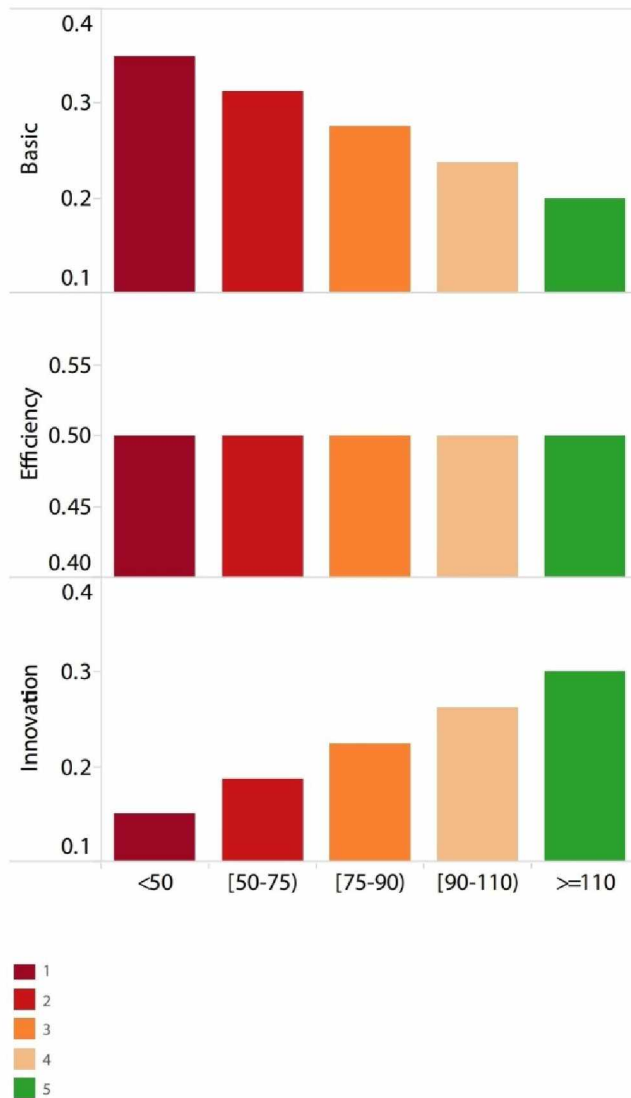
Οι πυλώνες: μακροοικονομική σταθερότητα και βασική εκπαίδευση είναι σε επίπεδο χώρας. Η μακροοικονομική σταθερότητα καθορίζεται με δράσεις της εθνική κυβέρνηση και επομένως μπορεί να είναι μόνο μετρούμενη σε εθνικό επίπεδο. Η βασική εκπαίδευση βασίζεται στα δεδομένα από το Διεθνές Πρόγραμμα Αξιολόγησης του Φοιτητή (PISA) του ΟΟΣΑ, το οποίο παρέχει δεδομένα μόνο για χώρες. Οι πυλώνες: τεχνολογική ετοιμότητα και θεσμοί περιλαμβάνουν δεδομένα και σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο. Όλοι οι δείκτες προέρχονται από επίσημες και δημόσιες διαθέσιμες πηγές, κυρίως από περιφερειακά στατιστικά της Eurostat, της Παγκόσμιας Τράπεζας Παγκόσμιων Δεικτών Διακυβέρνησης, του Δείκτη Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του WEF, του Δείκτη Παγκόσμιας Ποιότητας από το Κυβερνητικό Ινστιτούτο Ποιότητας, του PISA του ΟΟΣΑ, τους δείκτες Scopus στις δημοσιεύσεις από την Science-Metrix, τους δείκτες καινοτομίας από το πρόγραμμα Περιφερειακής Βαθμολογίας της Καινοτομίας και άλλους δείκτες που αναπτύχθηκαν από τη Γενική Διεύθυνση για την Περιφερειακή και την Αστική Πολιτική. (Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017)

4.4.5 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σε αντίθεση με την έκδοση του 2010 όπου τα στάδια ανάπτυξης χωρίζονταν σε 3 κατηγορίες (μέσο, ενδιάμεσο και υψηλό), στην έκδοση 2016 το σχήμα στάθμισης για τα στάδια ανάπτυξης διαφοροποιείται, οι περιφέρειες της ΕΕ χωρίζονται σε 5 στάδια ανάπτυξης με βάση τον μέσο όρο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους (2012-2014). Ο μέσος όρος του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ (2012-2014) είναι 100. Τα 5 στάδια ορίζονται ως εξής :

- Στάδιο 1: < 50
- Στάδιο 2: 50 -75
- Στάδιο 3: 75 - 90
- Στάδιο 4: 90 - 110
- Στάδιο 5: > 110

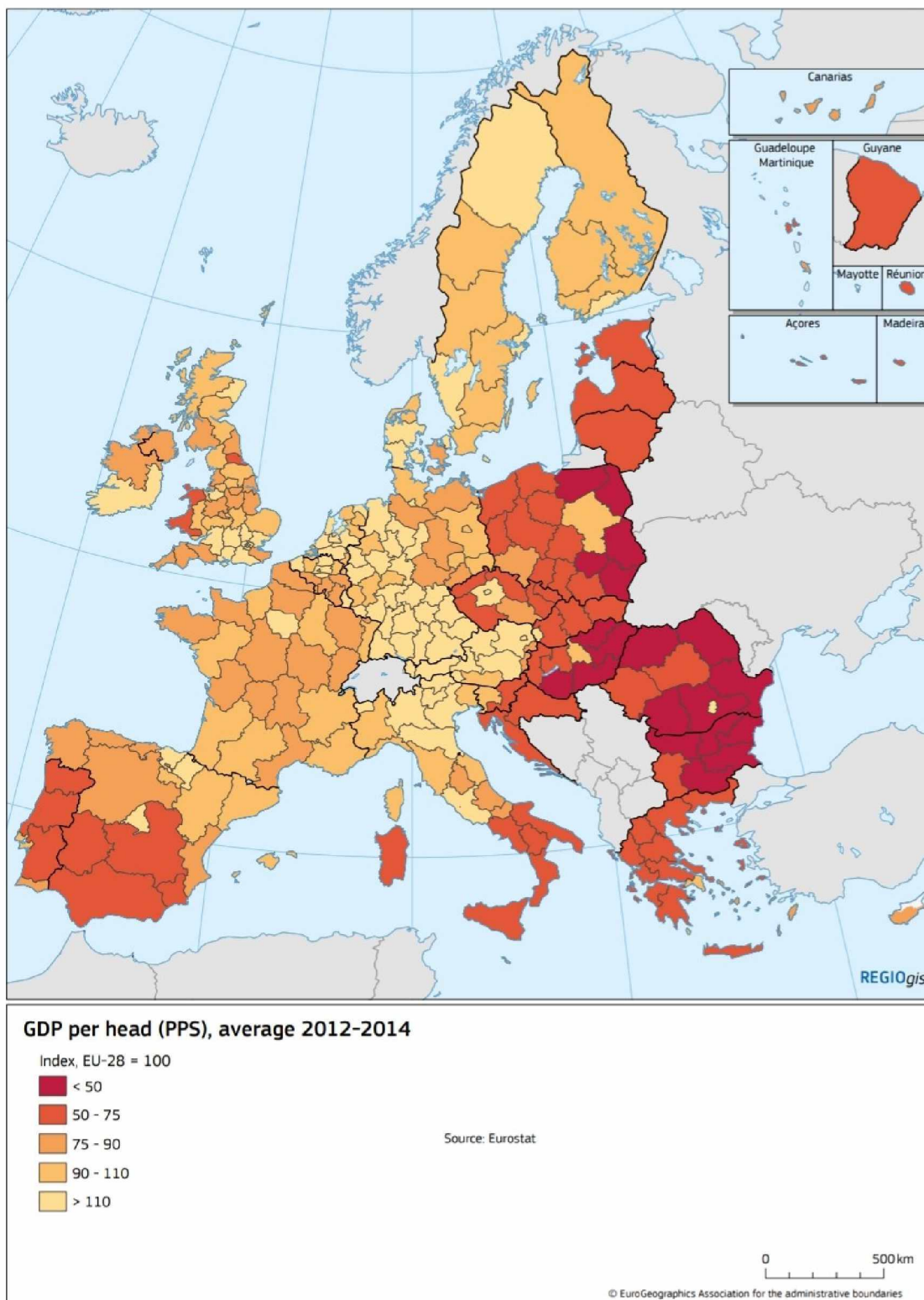
Τα παραπάνω όρια των σταδίων αφορούν το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2012-2014) των περιφερειών. Αν είναι κάτω από 50, τότε ανήκει στο Στάδιο 1 (χαμηλότερο), αν είναι άνω του 110, δηλαδή πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ=100, τότε ανήκει στο Στάδιο 5 (υψηλότερο).

Διάγραμμα 10: Σχήμα στάθμισης των σταδίων ανάπτυξης

Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Στο (Διάγραμμα 10) εμφανίζονται τα βάρη των τριών υπο-δεικτών του RCI (βασική ομάδα, αποδοτικότητα, καινοτομία) για κάθε ένα από τα πέντε στάδια ανάπτυξης. Ο υπο-δείκτης της βασικής ομάδας έχει το μεγαλύτερο βάρος για το Στάδιο 1 (35%), όσο πιο υψηλό το στάδιο τόσο μικρότερο το βάρος της βασικής ομάδας, για το στάδιο 5 το βάρος της βασικής ομάδας είναι 20%. Το ακριβώς αντίθετο ισχύει για τον υπο-δείκτη καινοτομίας, όπου όσο χαμηλότερο είναι το στάδιο τόσο μικρότερο είναι το βάρος της καινοτομίας, για το Στάδιο 1 το βάρος της καινοτομίας είναι περίπου 15% , αντίθετα για το Στάδιο 5 το βάρος είναι το διπλάσιο (30%). Το βάρος του υπο-δείκτη αποδοτικότητας είναι ίσο για όλα τα στάδια ανάπτυξης (50%).

Χάρτης 12: Μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2012-2014) των περιφερειών της ΕΕ και στάδιο ανάπτυξης



Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

Ο (Χάρτης 12) δείχνει τα στάδια ανάπτυξης στα οποία ανήκουν οι περιφέρειες της ΕΕ βάση του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2012-2014) τους. Πάνω από 70% των περιφερειών παρέμειναν στο ίδιο στάδιο ανάπτυξης από το 2013, ενώ περίπου το 8% των περιφερειών ανήκουν σε υψηλότερο στάδιο (ένα στάδιο πιο πάνω απ ότι ήταν πριν). Αυτές οι περιφέρειες βρίσκονται στην Αυστρία, την Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Πολωνία, Ρουμανία και Σλοβακία. Αντίθετα, περίπου το 18% των περιφερειών ανήκουν σε χαμηλότερο στάδιο απ ότι ήταν προηγουμένως, οι περιφέρειες αυτές βρίσκονται στην Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία και Κύπρος. (Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

4.4.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο RCI είναι ο μοναδικός δείκτης περιφερειακής ανταγωνιστικότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο που βοηθάει στην αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών μέσω των έντεκα πυλώνων του και διευκολύνει τις περιφέρειες να εντοπίσουν τα δυνατά και αδύναμα σημεία τους. Επίσης, σε πολλές χώρες η πρωτεύουσα περιφέρεια είναι πολύ πιο ανταγωνιστική σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες, εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων που έχουν αναφερθεί πιο πάνω. Το μεγάλο χάσμα των πρωτεύουσών περιφερειών από τις υπόλοιπες μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εθνική ανταγωνιστικότητα και να δημιουργήσει πίεση στις πρωτεύουσες. Επιπρόσθετα, ο RCI δεν εξετάζει μόνο την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων, αλλά δίνει ιδιαίτερη έμφαση και στην κοινωνική ευημερία και τις μακροπρόθεσμες προοπτικές. Η ευημερία δεν πρέπει να μετράται μόνο με τους δείκτες που σχετίζονται με το εισόδημα αλλά να περιλαμβάνει και άλλες διαστάσεις όπως είναι η υγεία και η εκπαίδευση του ανθρώπινου κεφαλαίου. (Stiglitz et al., 2009 όπως αναφέρεται στους Annoni , Dijkstra and Gargano, 2017)

Ο RCI δεν μετράει όλες τις περιφέρειες με το ίδιο κριτήριο, αλλά δίνει έμφαση στους πυλώνες ανάλογα του σταδίου ανάπτυξης που ανήκει μια περιφέρεια, για παράδειγμα η ανταγωνιστικότητα σε μια περιφέρεια του Σταδίου 1 θα αυξηθεί περισσότερο με την βελτίωση της βασικής εκπαίδευσης και των θεσμών παρά με τις δαπάνες στην Έρευνα και Ανάπτυξη. Επίσης, το σχήμα στάθμισης των σταδίων ανάπτυξης δίνει τη δυνατότητα σε μια περιφέρεια να δει ποιο θα είναι το αντίκτυπο σε περίπτωση μετάβασης σε υψηλότερο στάδιο. (Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017)

Σε γενικές γραμμές τα αποτελέσματα του RCI 2016 ακολουθούν το μοτίβο του 2013, οι πρωτεύουσες και οι μητροπολιτικές περιοχές είναι οι κυρίαρχοι της ανταγωνιστικότητας. Οι επιρροές από τις περιοχές αυτές συναντάται σε μεγαλύτερο βαθμό στην βορειοδυτική Ευρώπη και πολύ λιγότερο στην νοτιοανατολική. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις χωρών παρατηρείται μεγάλο επίπεδο μεταβλητότητας της ανταγωνιστικότητας.

(Annoni, Dijkstra and Gargano,2017)

Στον (Πίνακα 12) εμφανίζονται οι περιφέρειες που συνενώθηκαν στα πλαίσια του RCI 2016 για πρακτικούς λόγους, δεδομένου ότι λειτουργούν ως μια ενιαία περιφέρεια παρ' ότι στη πραγματικότητα είναι ξεχωριστές διοικητικές περιφέρειες.

Πίνακας 12: Λειτουργικές αστικές περιοχές που υιοθετήθηκαν στον RCI 2016

Country code	Country name	NUTS CODE 2010	NUTS CODE 2013	NUTS NAME	Change	Explanation (old = new)	In RCI 2016
AT	Austria	AT12	AT12	Niederösterreich			AT00
AT	Austria	AT13	AT13	Wien			AT00
BE	Belgium	BE10	BE10	Région de BruxellesCapitale			BE00
BE	Belgium	BE24	BE24	Prov. VlaamsBrabant			BE00
BE	Belgium	BE31	BE31	Prov. Brabant Wallon			BE00
CZ	Czech Republic	CZ01	CZ01	Praha			CZ00
CZ	Czech Republic	CZ02	CZ02	Střední Čechy			CZ00
DE	Germany	DE30	DE30	Berlin			DE00
DE	Germany	DE40	DE40	Brandenburg			DE00
NL	Netherlands	NL23	NL23	Flevoland			NL00
NL	Netherlands	NL32	NL32	NoordHolland			NL00
UK	United Kingdom	UKH2	UKH2	Bedfordshire and Hertfordshire			UK00
UK	United Kingdom	UKH3	UKH3	Essex			UK00
UK	United Kingdom	UKI1	UKI3	Inner London	<i>New region = Inner London</i>	<i>UKI3 + UKI4 = UKI1</i>	UK00
UK	United Kingdom	UKI1	UKI4	Inner London	<i>New region = Inner London</i>	<i>UKI3 + UKI4 = UKI1</i>	UK00
UK	United Kingdom	UKI2	UKI5	Outer London	<i>New region = Outer London</i>	<i>UKI5 + UKI6 + UKI7 = UKI2</i>	UK00
UK	United Kingdom	UKI2	UKI6	Outer London	<i>New region = Outer London</i>	<i>UKI5 + UKI6 + UKI7 = UKI2</i>	UK00
UK	United Kingdom	UKI2	UKI7	Outer London	<i>New region = Outer London</i>	<i>UKI5 + UKI6 + UKI7 = UKI2</i>	UK00

Πηγή: Annoni, Dijkstra and Gargano, 2017

4.5 RCI 2019

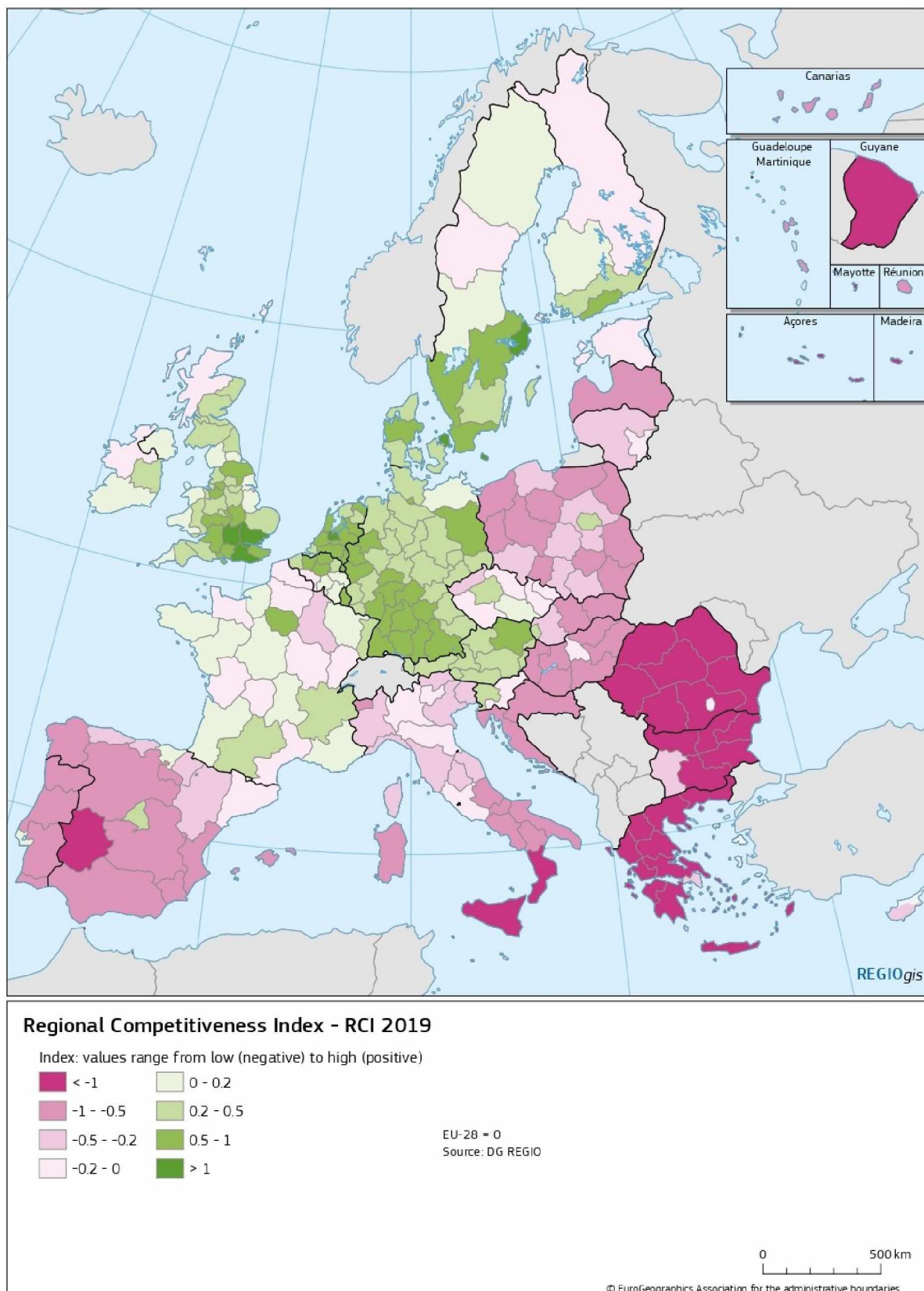
4.5.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ RCI 2019

Ο RCI 2019 είναι η τέταρτη έκδοση του RCI που εκδόθηκε περίπου δέκα χρόνια μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, με την παγκόσμια οικονομία πλέον να δείχνει σημάδια ανάκαμψης. Ο RCI 2019, όπως και οι προηγούμενες εκδόσεις, παρακολουθεί την απόδοση των 268 περιφερειών NUTS-2 στα κράτη μέλη της ΕΕ. Το υποεθνικό επίπεδο το οποίο εξετάζει ο RCI δίνει τη δυνατότητα στις εθνικές και στις περιφερειακές πολιτικές να αξιολογήσουν τις ανισότητες και να συγκρίνουν διαχρονικά την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών. Για το λόγο αυτό ο RCI θεωρείται ένα εργαλείο που βοηθάει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στο σχεδιασμό και στην παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του σχεδιασμού. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Η έκδοση του 2019 περιλαμβάνει 74 δείκτες που επιλέχθηκαν από ένα σύνολο 84 υποψήφιων δεικτών, οι περισσότεροι από αυτούς είναι για την περίοδο 2015-2017, ωστόσο υπάρχουν και δείκτες του 2018 και του 2014 ανάμεσα σε αυτούς. Η έκδοση του 2019 ακολουθεί το ίδιο πλαίσιο με τις προηγούμενες εκδόσεις. Οι δείκτες ομαδοποιούνται στους 11 πυλώνες που με τη σειρά τους οργανώνονται σε τρεις υπο-δείκτες: βασικοί ομάδα, ομάδα αποδοτικότητας και ομάδα καινοτομίας. Η ανάλυση του RCI στους τρεις υπο-δείκτες και στις έντεκα διαστάσεις βοηθάει στον εντοπισμό των δυνατών και αδύναμων σημείων κάθε περιφέρειας, στη σύγκριση της κάθε περιφέρειας με τον μέσο όρο της ΕΕ αλλά και με τις άλλες περιφέρειες του ίδιου επιπέδου. Ο RCI αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο να εφαρμόσουν στρατηγικές περιφερειακής ανάπτυξης. (Annoni and Dijkstra, 2019)

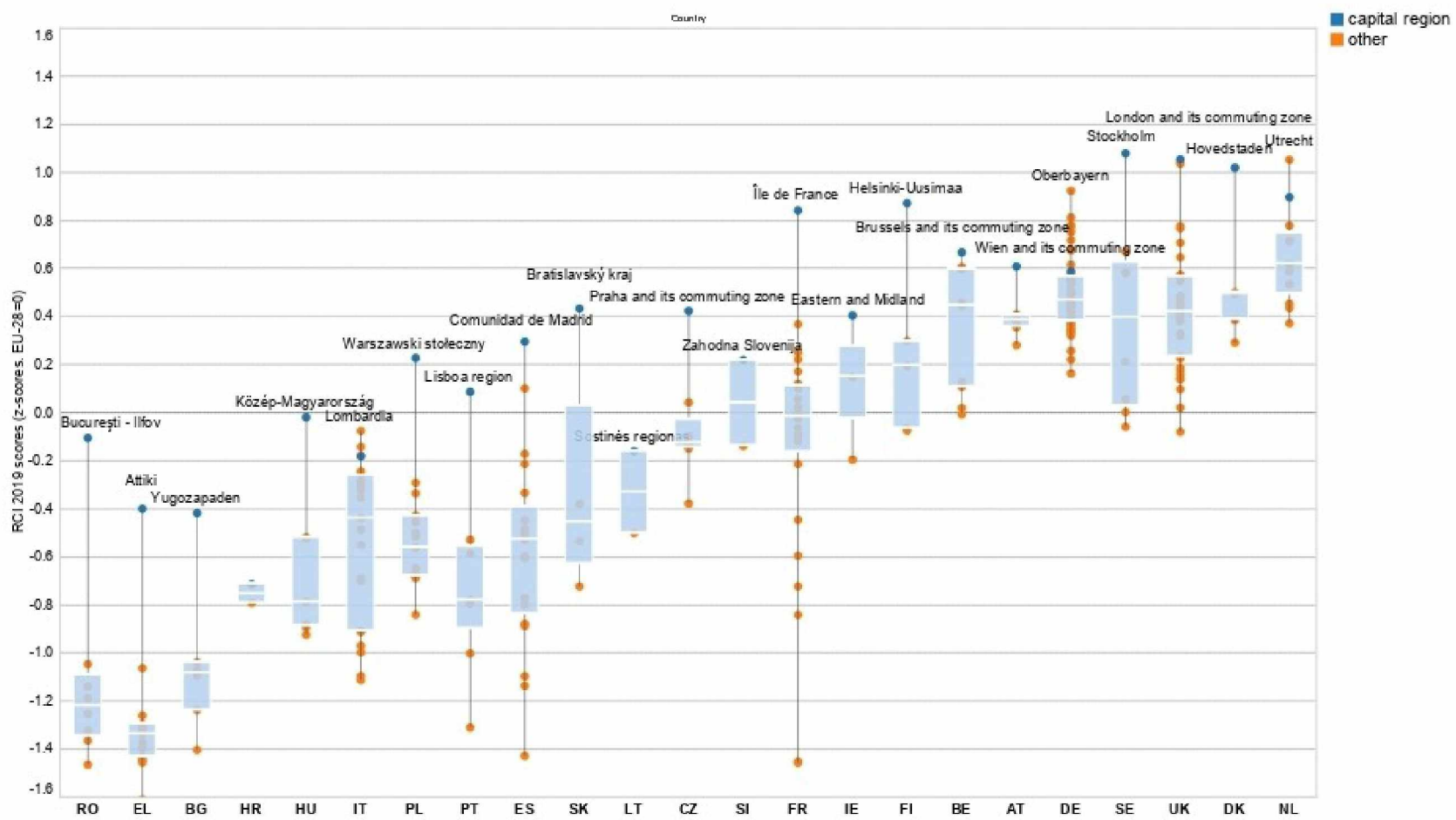
Στον παρακάτω (Χάρτη 13) φαίνεται το χάσμα ανάμεσα στο βορειοδυτικό και το νοτιοανατολικό τμήμα της ΕΕ για τον RCI 2019 δέκα χρόνια μετά την οικονομική κρίση.

Χάρτης 13: RCI 2019 των περιφερειών της ΕΕ



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

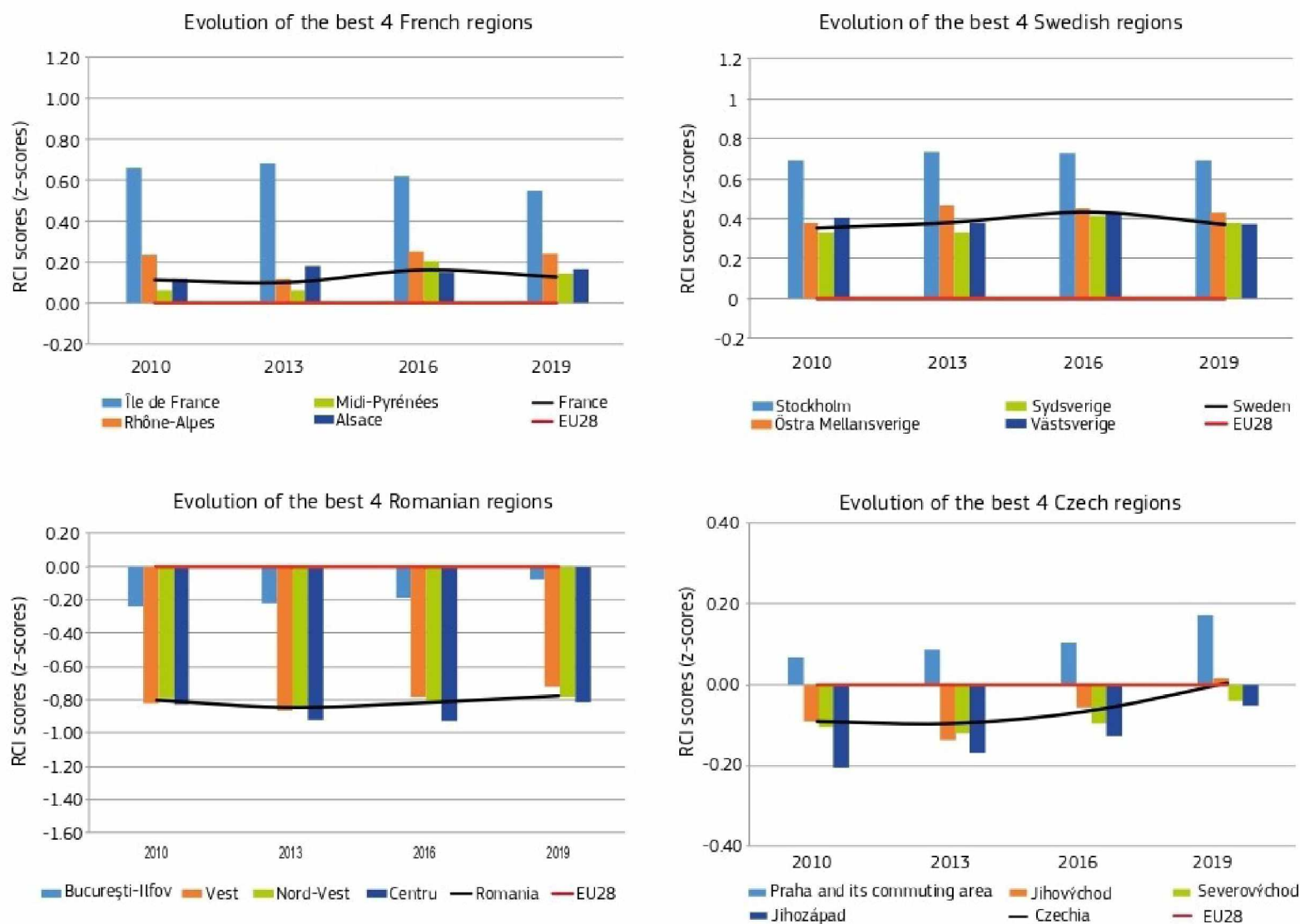
Διάγραμμα 11: Βαθμολογίες RCI 2019 των περιφερειών της ΕΕ ανά χώρα



Στο Διάγραμμα 11 εμφανίζονται μόνο οι χώρες που έχουν πάνω από μία περιφέρεια

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Διάγραμμα 12: Εξέλιξη των 4 καλύτερων περιφερειών της Γαλλίας, Σουηδίας, Ρουμανίας και Τσεχίας



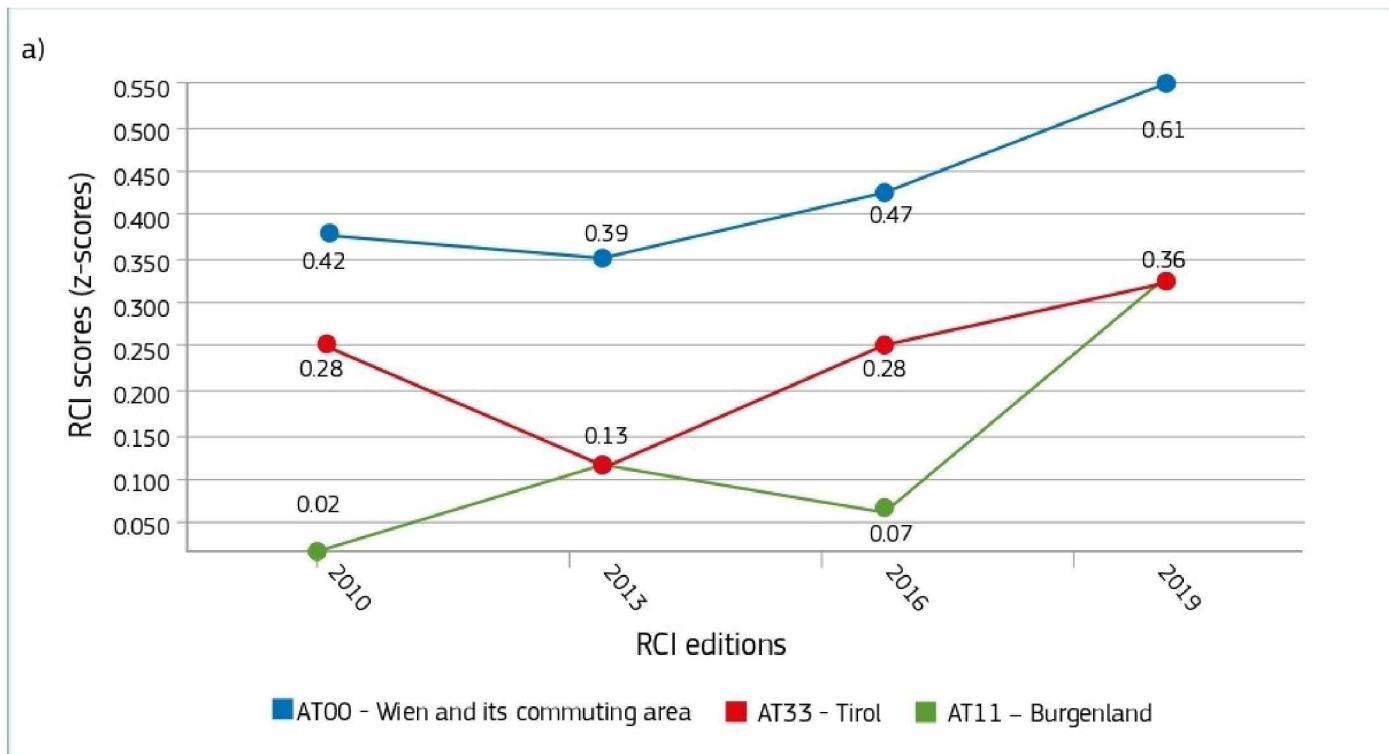
Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Στο (Διάγραμμα 11) φαίνεται ότι οι πρωτεύουσες περιφέρειες κυριαρχούν στη βαθμολογία RCI 2019 από τις υπόλοιπες περιφέρειες της κάθε χώρας. Εξαιρέση αποτελούν η Ιταλία, όπου η πρωτεύουσα είναι στη τρίτη θέση και στην πρώτη θέση είναι η Λομβαρδία, μια ιστορικά παραγωγική περιφέρεια όπως ήταν και στις προηγούμενες εκδόσεις, η Ολλανδία με την Ουτρέχτη να προηγείται της πρωτεύουσας περιφέρειας και η Γερμανία όπου η πρωτεύουσα περιφέρεια βρίσκεται πίσω από αρκετές περιφέρειες με πρώτη την Βαυαρία. Τα σκιασμένα κουτιά περιλαμβάνουν το 50 % των περιφερειών κάθε χώρας. Σε πολλές χώρες υπάρχει μεγάλο χάσμα ανάμεσα στην πρωτεύουσα περιφέρεια και τις υπόλοιπες περιφέρειες, αυτές οι χώρες είναι η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Σλοβακία, η Τσεχία, η Γαλλία, η Σουηδία, η Φινλανδία και η Δανία. Αυτό οφείλεται στις υψηλές επιδόσεις των πρωτευουσών περιφερειών σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες. Ένα βασικό ερώτημα είναι αν το χάσμα των πρωτευουσών περιφερειών έχει αυξηθεί ή μειωθεί δέκα χρόνια μετά από την οικονομική κρίση. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Η σύγκριση του RCI διαχρονικά είναι περίπλοκη επειδή η κάθε έκδοση του δείκτη έχει υποστεί ελαφρές τροποποιήσεις. Ένας λόγος που συμβαίνει αυτό είναι επειδή σε κάποιες περιπτώσεις τροποποιούνται τα όρια των περιφερειών NUTS -2 και αυτό προκαλεί αλλαγές στα αποτελέσματα, επίσης κάποιιοι από τους δείκτες ενδέχεται να μην είναι πλέον διαθέσιμοι. Ωστόσο κατά την ανάπτυξη του δείκτη, γίνεται προσπάθεια οι τροποποιήσεις να είναι οι ελάχιστες δυνατές για να μην αλλοιωθεί η συνολική δομή του δείκτη και να διατηρηθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο συγκρισιμότητας με τις άλλες εκδόσεις. Επομένως οι μικρές βαθμολογικές διαφορές δεν πρέπει να θεωρούνται σημαντικές, διότι μπορεί να οφείλονται στις μικρές διαφορές της δομής μεταξύ των εκδόσεων RCI. Ομοίως, οι μικρές μεταβολές στην κατάταξη για μια περιφέρεια δεν πρέπει να θεωρούνται σημαντικές, είτε γιατί μπορεί να οφείλονται στις μικρές παραλλαγές των εκδόσεων είτε σε αλλαγές στο συνολικό αριθμό περιφερειών NUTS-2 ύστερα από αναθεωρήσεις των διοικητικών συνόρων. Αντιθέτως, όταν υπάρχουν σημαντικές μεταβολές στις βαθμολογίες, αυτές θεωρούνται ενημερωτικές. Μια περιφέρεια θεωρείται ότι παρουσιάζει βελτίωση (ή επιδείνωση), όταν η βαθμολογική διαφορά μεταξύ δύο εκδόσεων RCI είναι πάνω από 5% (Annoni and Dijkstra, 2019)

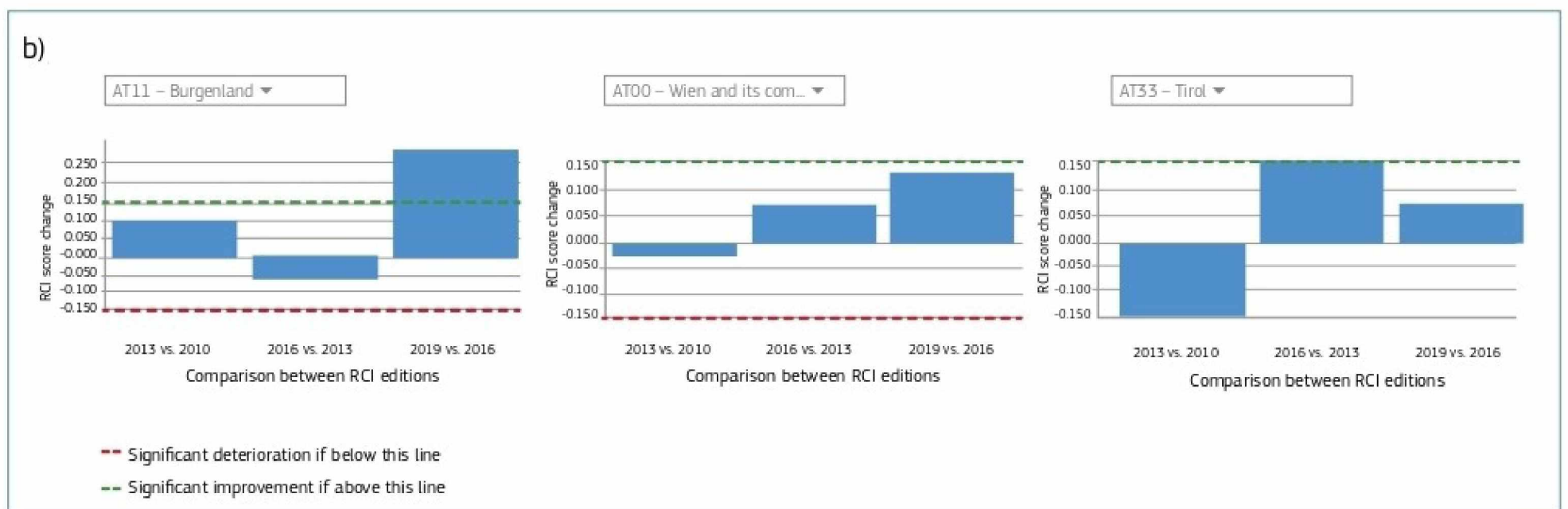
Το (Διάγραμμα 12) απεικονίζει την διαχρονική εξέλιξη για όλες τις εκδόσεις του RCI για τις 4 καλύτερες περιφέρειες στην Γαλλία, στη Σουηδία, στη Ρουμανία και στην Τσεχία. Η κόκκινη γραμμή δείχνει τον μέσο όρο της ΕΕ που έχει οριστεί στο 0 και η μαύρη γραμμή δείχνει την τάση της χώρας. Και στις 4 χώρες η πρωτεύουσα περιφέρεια προηγείται των άλλων περιφερειών με διαφορά για όλα τα έτη, στη Γαλλία και στη Σουηδία η βαθμολογία της πρωτεύουσας παρέμεινε σταθερή στα ίδια επίπεδα από το 2010 μέχρι το 2019, ενώ στη Ρουμανία και στη Τσεχία οι πρωτεύουσες περιφέρειες παρουσίασαν μια σημαντική βελτίωση το 2019 (περίπου +0.2 και +0.1 RCI z-score αντίστοιχα). Για τις υπόλοιπες περιφέρειες, στην Σουηδία κυρίως αλλά και στις Γαλλία και Ρουμανία η κατάσταση παρέμεινε σταθερή σε μεγάλο βαθμό για όλα τα έτη, αντίθετα στην Τσεχία παρουσιάζεται πολύ σημαντική βελτίωση και για τις άλλες 3 περιφέρειες πέρα από την πρωτεύουσα.

Διάγραμμα 13 α): Σύγκριση των εκδόσεων RCI για τις τρεις περιφέρειες της Αυστρίας



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Διάγραμμα 13 β): Σημαντικές διαφορές των εκδόσεων RCI των τριών περιφερειών της Αυστρίας



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Η προσθήκη νέων ηλεκτρονικών εργαλείων έχει βοηθήσει στη σύγκριση των βαθμολογιών των εκδόσεων του RCI, όπως φαίνεται στο (Διάγραμμα 13α και 13β). Παρατηρούμε ότι και οι 3 περιφέρειες το 2019 συγκριτικά με το 2010 παρουσίασαν βελτίωση. Το (Διάγραμμα 13β) που είναι αρκετά ενδιαφέρον, μας βοηθάει να δούμε αν οι βαθμολογικές διαφορές μεταξύ των εκδόσεων του RCI στις 3 περιφέρειες είναι σημαντικές ή όχι. Θεωρείται ως σημαντική βελτίωση ή επιδείνωση, η αύξηση ή η μείωση πάνω από 5% στις βαθμολογίες RCI. Οι δύο διακεκομμένες γραμμές (πράσινη και κόκκινη) μας διευκολύνουν να δούμε αν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των 4 εκδόσεων του RCI. Στο παράδειγμα του (Διαγράμματος 13 β) βλέπουμε ότι υπάρχει μόνο μία σημαντική αλλαγή και είναι στην περιφέρεια Burgeland μεταξύ 2019 και 2016, όπου παρουσιάζεται σημαντική βελτίωση. Σε καμία άλλη περίπτωση δεν παρουσιάζεται σημαντική μεταβολή στις περιφέρειες του διαγράμματος.

Στον παρακάτω (Πίνακα 13) βλέπουμε τις δέκα κορυφαίες και τις δέκα τελευταίες περιφέρειες, η Στοκχόλμη βρίσκεται στην κορυφή, ακολουθεί το Λονδίνο και η ευρύτερη περιοχή του μαζί με την Ουτρέχτη και στην τελευταία θέση βρίσκεται το Βόρειο Αιγαίο. Όπως και σε όλες τις προηγούμενες εκδόσεις RCI, οι περισσότερες από τις κορυφαίες περιφέρειες είναι είτε πρωτεύουσες είτε μεγάλες μητροπολιτικές περιοχές, στις οποίες η μεγάλη συγκέντρωση οικονομικών δραστηριοτήτων και ανθρώπινου κεφαλαίου αυξάνει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητά τους σε μεγάλο βαθμό. Από την άλλη πλευρά, από τις δέκα τελευταίες περιφέρειες οι μισές είναι ελληνικές, μία βουλγάρικη, μια ρουμανική, μια ισπανική (η αυτόνομη πόλη Melilla) στη βόρεια ακτή της Αφρικής και δύο γαλλικές υπερπόντιες περιφέρειες (Mayotte και Guyane) που βρίσκονται εντελώς έξω από τα χωρικά όρια της Ευρώπης. Πρέπει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 174 της συνθήκης σχετικά με τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι εξωτερικές περιοχές που βρίσκονται μακριά από την ηπειρωτική χώρα της Ευρώπης δεν καταγράφονται με ακρίβεια από τον RCI που παρέχει ένα γενικό πλαίσιο για τη μέτρηση της ανταγωνιστικότητας σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ και αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ανάλυση και τη σύγκριση των αποτελεσμάτων των περιοχών αυτών με άλλες περιφέρειες. (Annoni and Dijkstra, 2019)

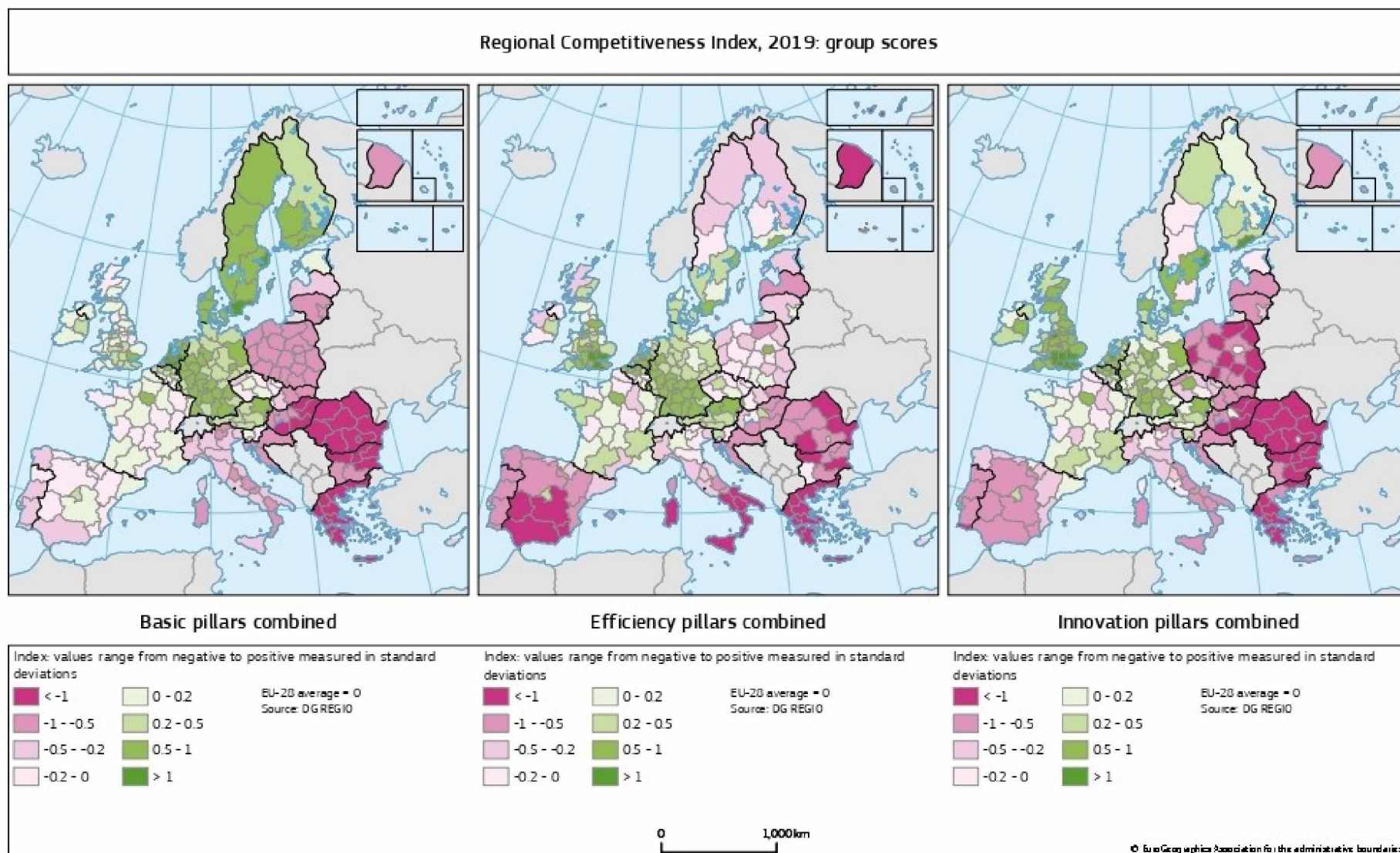
Πίνακας 13: Οι δέκα κορυφαίες και οι δέκα τελευταίες περιφέρειες της ΕΕ (2019)

TOP 10					BOTTOM 10				
country	region code	region name	RCI 2019 score (0-100)	rank*	country	region code	region name	RCI 2019 score (0-100)	rank*
SE	SE11	Stockholm	100.0	1	EL	EL42	Notio Aigaio	7.9	259
UK	UK00	Inner London West & Inner London East & Outer London East-North-East & Outer London South & Outer London West North West & Bedfordshire/ Hertfordshire & Essex	99.1	2	BG	BG31	Severozapaden	7.6	260
NL	NL31	Utrecht	99.0	2	ES	E564	Ciudad Autónoma de Melilla	6.7	261
UK	UKJ1	Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	98.6	4	EL	EL63	Dytiki Ellada	6.5	262
UK	UKJ2	Surrey, East and West Sussex	98.4	5	EL	EL53	Dytiki Makedonia	6.1	263
DK	DK01	Hovedstaden	97.8	6	FR	FRY5	Mayotte	5.8	264
LU	LU00	Luxembourg	94.4	7	EL	EL51	Anatoliki Makedonia, Thraki	5.7	265
DE	DE21	Oberbayern	94.2	8	FR	FRY3	Guyane	5.6	265
NL	NL00	Flevoland & Noord-Holland	93.2	9	RO	RO22	Sud-Est	5.3	267
FI	FI1B	Helsinki-Uusimaa	92.3	10	EL	EL41	Voreio Aigaio	0.0	268

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

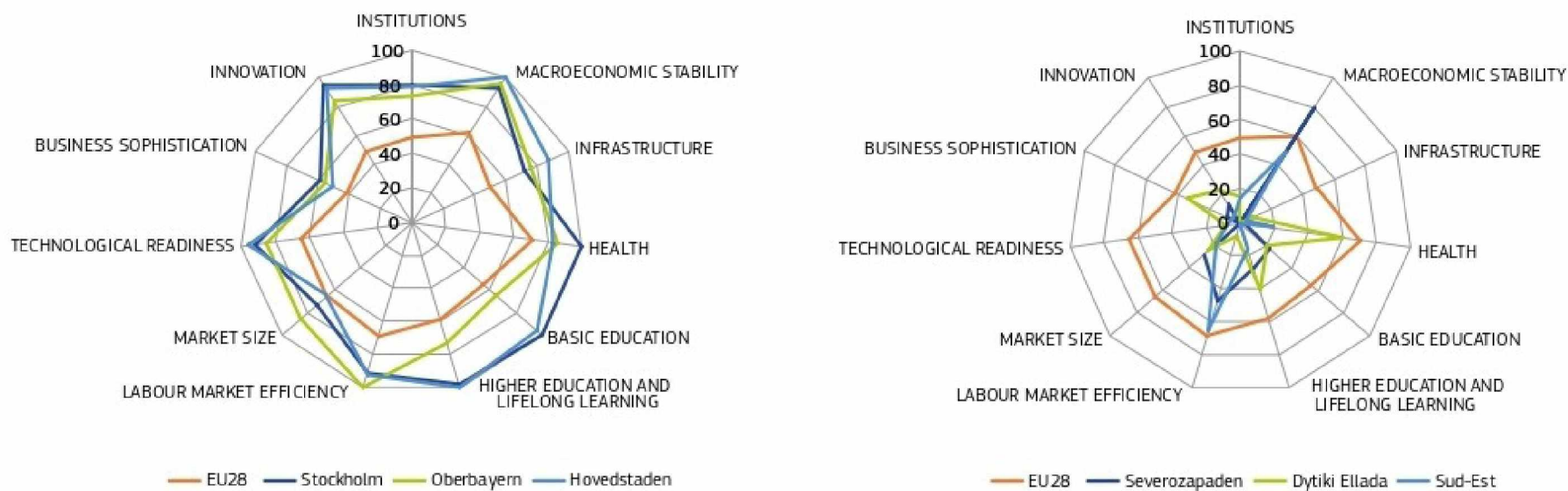
* Ίδια θέση στη κατάταξη σημαίνει ότι η βαθμολογική διαφορά στην κλίμακα 0-100 είναι $\leq 0,1$

Χάρτης 14: Βαθμολογία των τριών υπο-δεικτών του RCI 2019



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Σχήμα 1: Σύγκριση των 11 πυλώνων μεταξύ τριών κορυφαιών και τριών τελευταίων περιφερειών



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Ο (Χάρτης 14) δείχνει τις βαθμολογίες 2019 της βασικής ομάδας, της ομάδας αποδοτικότητας και της ομάδας καινοτομίας των περιφερειών . Στα ίδια πλαίσια με τις προηγούμενες εκδόσεις , υπάρχει μεγάλη ομοιογένεια για τον υπο-δείκτη της βασικής ομάδας εντός των χωρών, σε αντίθεση με τους υπο-δείκτες της αποδοτικότητας και καινοτομίας όπου το επίπεδο μεταβλητότητας εντός των χωρών είναι μεγάλο. Η υψηλότερη ομοιογένεια για τον υπο-δείκτη της βασικής ομάδας σε σχέση με τους άλλους υπο-δείκτες συμβαίνει για δύο λόγους, πρώτον, οι δύο από τους πέντε πυλώνες της βασικής ομάδας μετριούνται μόνο σε εθνικό επίπεδο και δεύτερον ο υπο-δείκτης βασικής ομάδας περιλαμβάνει 3 βασικούς παράγοντες ανταγωνιστικότητας, οι υποδομές, η υγεία και η βασική εκπαίδευση και επομένως είναι αναμενόμενο να υπάρχει ένα ορισμένο επίπεδο ομοιογένειας σε όλες τις χώρες της ΕΕ. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Ένας άλλος τρόπος να συγκρίνουμε τις αποδόσεις των 11 πυλώνων μεταξύ των περιφερειών φαίνεται στο (Σχήμα 1). Στα αριστερά του σχήματος επιλέχθηκαν 3 περιφέρειες από τις δέκα κορυφαίες (Στοκχόλμη, Βαυαρία και Hovedstaden) και στα δεξιά 3 περιφέρειες από τις τελευταίες (Severozapaden, Δυτική Ελλάδα, Sud-Est) . Η κλίμακα βαθμολογίας των πυλώνων είναι 0-100 (min – max). Με το κόκκινο χρώμα εμφανίζεται η απόδοση του μέσου όρου της ΕΕ για το κάθε πυλώνα. Βλέπουμε ότι η Στοκχόλμη και η Hovedstaden έχουν πολύ υψηλές αποδόσεις στην βασική εκπαίδευση, στην ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση και στην υγεία . Από την άλλη πλευρά, στις 3 από τις τελευταίες περιφέρειες βλέπουμε ότι σε όλους τους πυλώνες οι αποδόσεις είναι αρκετά πιο κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, με μια εξαίρεση για την Severozapaden, όπου η μακροοικονομική σταθερότητα της ξεπερνάει τον μέσο όρο της ΕΕ.

Πίνακας 14: Πίνακας βαθμολογίας Στοκχόλμης

Sweden		Stockholm				SE11			
RCI 2019	Score	Score 0-100	Rank*	GDP per head PPS - EU28=100	Value	Rank	Stage of development (1 = Lowest; 5 = Highest)	5	
	1.08	100.00	1/268		172	8/268			
Peer Regions: Île de France; Oberbayern; Hovedstaden; London and its commuting zone; Stuttgart; Bratislavský kraj; Bruxelles and its commuting zone; Eastern and Midland; Amsterdam and its commuting zone; Darmstadt; Utrecht; Bremen; Salzburg; North Eastern Scotland and Warszawski stołeczny									

	score (EU28=0)	peers comparison		score (EU28=0)	peers comparison		score (EU28=0)	peers comparison
Basic dimension	1.17		Efficiency dimension	0.97		Innovation dimension	1.21	
Institutions	1.14		Higher Education and lifelong learning	1.59		Technological Readiness	0.99	
Macroeconomic Stability	1.04		Labour Market Efficiency	0.88		Business Sophistication	0.78	
Infrastructure	0.80		Market Size	0.43		Innovation	1.85	
Health	1.09							
Basic Education	1.77							

	Overperforming with respect to its peers
	Similar to peers
	Underperforming with respect to its peers

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Πίνακας 15: Πίνακας βαθμολογίας Ile de France

France		Île de France				FR10			
RCI 2019	Score	Score 0-100	Rank*	GDP per head PPS - EU28=100	Value	Rank	Stage of development (1 = Lowest; 5 = Highest)	5	
	0.84	91.14	11/268		177	7/268			
Peer Regions: Oberbayern; Stockholm; Bratislavský kraj; Eastern and Midland; Hovedstaden; London and its commuting zone; Stuttgart; Bruxelles and its commuting zone; Amsterdam and its commuting zone; Darmstadt; Utrecht; Bremen; Salzburg; North Eastern Scotland and Warszawski stołeczny									

	score (EU28=0)	peers comparison		score (EU28=0)	peers comparison		score (EU28=0)	peers comparison
Basic dimension	0.55		Efficiency dimension	0.88		Innovation dimension	0.97	
Institutions	0.24		Higher Education and lifelong learning	0.86		Technological Readiness	0.38	
Macroeconomic Stability	-0.15		Labour Market Efficiency	0.33		Business Sophistication	1.32	
Infrastructure	1.80		Market Size	1.46		Innovation	1.22	
Health	0.63							
Basic Education	0.21							

	Overperforming with respect to its peers
	Similar to peers
	Underperforming with respect to its peers

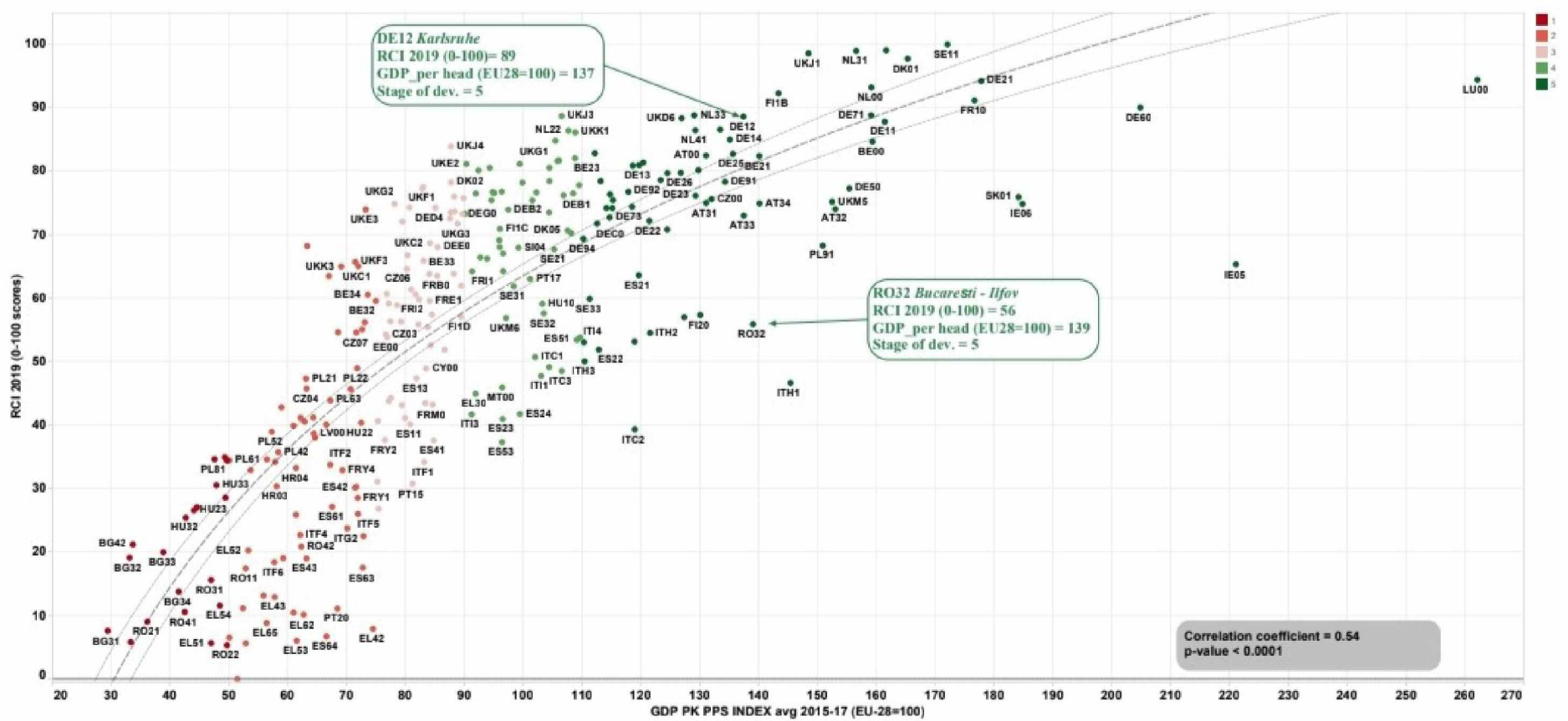
Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Όπως και στην έκδοση 2016 έτσι και στην έκδοση του 2019 δημιουργήθηκαν πίνακες βαθμολογίας για κάθε περιφέρεια της ΕΕ. Ο πίνακας βαθμολογίας δείχνει αναλυτικά τη βαθμολογία για τον κάθε πυλώνα σε κάθε περιφέρεια. Ο πίνακας βαθμολογίας είναι πολύ χρήσιμος στη σύγκριση μεταξύ των περιφερειών του ίδιου επιπέδου. Αρχικά επιλέγονται 15 περιφέρειες που έχουν την μικρότερη απόκλιση μεταξύ των κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους (μέσος όρος 2015-2017) και δημιουργείται μια κατηγορία ίδιου επιπέδου. Στη συνέχεια αφού δημιουργηθεί η κατηγορία των 15 περιφερειών του ίδιου επιπέδου, η βαθμολογία μιας περιφέρειας συγκρίνεται με τη μέση βαθμολογία των περιφερειών εντός της κατηγορίας. Η τυπική απόκλιση των βαθμολογιών μιας περιφέρειας λαμβάνεται ως μέτρο μεταβλητότητας των βαθμολογιών εντός της κατηγορίας. Αν η βαθμολογία της περιφέρειας έχει απόκλιση από τον μέσο όρο μικρότερη της τυπικής απόκλισης, τότε η περιφέρεια δεν έχει ούτε πλεονεκτήματα ούτε μειονεκτήματα σε σχέση με τις περιφέρειες της κατηγορίας της. Αν η περιφέρεια έχει βαθμολογία παραπάνω (παρακάτω) από μια τυπική απόκλιση από τον μέσο όρο τότε θεωρείται ότι έχει υψηλή (χαμηλή) απόδοση.

Στο παράδειγμα του (Πίνακα 14) εμφανίζεται η βαθμολογία της Στοκχόλμης. Δίπλα από τις βαθμολογίες του κάθε πυλώνα βλέπουμε μια πράσινη ή κίτρινη βούλα, η πράσινη βούλα συμβολίζει ότι η περιφέρεια υπερέχει στον πυλώνα αυτό έναντι των ανταγωνιστών της και η κίτρινη συμβολίζει ότι είναι στο ίδιο επίπεδο με τους ανταγωνιστές της. Υπάρχει και η κόκκινη βούλα, η οποία συμβολίζει ότι η περιφέρεια υστερεί για τον πυλώνα αυτό σε σχέση με τους ανταγωνιστές, στο παράδειγμα της Στοκχόλμης δεν εμφανίζεται κόκκινη βούλα σε κανέναν από τους πυλώνες, επομένως η Στοκχόλμη δεν υστερεί σε κανέναν πυλώνα σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Είναι στο ίδιο επίπεδο με τις άλλες περιφέρειες της κατηγορίας της, στους πυλώνες: θεσμοί, μακροοικονομική σταθερότητα, υποδομές, αποδοτικότητα εργασίας, μέγεθος αγοράς, τεχνολογική ετοιμότητα και εξειδίκευση επιχειρήσεων και υπερτερεί στους υπόλοιπους πυλώνες (υγεία, βασική εκπαίδευση, ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση και καινοτομία) έναντι των ανταγωνιστών της.

Ο (Πίνακας 15) δείχνει την βαθμολογία για την περιφέρεια Ile de France που ανήκει στην ίδια κατηγορία με την Στοκχόλμη. Παρατηρούμε ότι όλοι οι πυλώνες της είναι στο ίδιο επίπεδο με τους ανταγωνιστές της εκτός των υποδομών και του μεγέθους αγοράς όπου υπερέχει και της μακροοικονομικής σταθερότητας και της αποδοτικότητας εργασίας όπου υστερεί.

Διάγραμμα 14: Σχέση RCI 2019 με το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2015-2017) των περιφερειών της ΕΕ



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Πίνακας 16: Πίνακας βαθμολογίας RCI 2019 της περιφέρειας București-Ilfov

Romania		București - Ilfov			RO32		
RCI 2019	Score	Score 0-100	Rank*	GDP per head PPS - EU28=100	Value	Rank	Stage of development (1 = Lowest; 5 = Highest)
	-0.10	55.92	151/268		139	25/268	5
Peer Regions: Antwerpen; Vorarlberg; Tirol; Karlsruhe; Mittelfranken; Tübingen; Helsinki-Uusimaa; Braunschweig; Köln; Prov. Autonoma di Bolzano/Bozen; Praha and its commuting zone ; Oberösterreich; Wien and its commuting zone; Åland and Düsseldorf							

	score (EU28=0)	peers comparison
Basic dimension	-1.07	■
Institutions	-1.39	■
Macroeconomic Stability	-0.42	■
Infrastructure	-0.60	■
Health	-0.83	■
Basic Education	-2.11	■

	score (EU28=0)	peers comparison
Efficiency dimension	0.43	■
Higher Education and lifelong learning	0.04	■
Labour Market Efficiency	0.42	■
Market Size	0.84	■

	score (EU28=0)	peers comparison
Innovation dimension	-0.35	■
Technological Readiness	-0.69	■
Business Sophistication	-0.54	■
Innovation	0.18	■

■	Overperforming with respect to its peers
■	Similar to peers
■	Underperforming with respect to its peers

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Η σχέση του RCI 2019 με το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2015-2017) των περιφερειών της ΕΕ είναι θετική, όπως συμβαίνει και στις προηγούμενες εκδόσεις RCI. Το (Διάγραμμα 14) απεικονίζει τη σχέση αυτή, βλέπουμε ότι όσο μεγαλύτερο είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τόσο μεγαλύτερη είναι και η βαθμολογία RCI, ωστόσο από ένα σημείο και μετά μειώνεται ο ρυθμός αύξησης του RCI, όταν το κατά κεφαλήν ΑΕΠ προσεγγίζει τα υψηλότερα επίπεδα. Αυτό γίνεται αντιληπτό από την κλίση της καμπύλης που φαίνεται στο διάγραμμα, στην αρχή η κλίση της καμπύλης είναι μεγάλη και στη συνέχεια η κλίση της μειώνεται στα υψηλά επίπεδα ΑΕΠ, άνω του μέσου όρου της ΕΕ = 100. Αυτό σημαίνει ότι μια μικρή αύξηση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες ισούται με μεγάλη αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Σε πιο αναπτυγμένες περιφέρειες, κάθε επιπλέον ευρώ του κατά κεφαλήν ΑΕΠ αγοράζει όλο και λιγότερο ανταγωνιστικότητα.

Στο (Διάγραμμα 14) παρατηρούμε ότι η γερμανική περιφέρεια Karlsruhe και η ρουμανική πρωτεύουσα περιφέρεια București-Ilfov, παρόλο που έχουν παρόμοιο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, παρουσιάζουν μεγάλη διαφορά στη βαθμολογία RCI (89 η Karlsruhe και 56 η București-Ilfov στη κλίμακα 0-100) δηλαδή η βαθμολογία RCI της Karlsruhe είναι πάνω από 50% υψηλότερη της București-Ilfov. Αυτό συμβαίνει διότι, στον πίνακα βαθμολογίας του RCI 2019 η ρουμανική περιφέρεια υστερεί σε πολλούς πυλώνες του RCI σε σύγκριση με τις περιφέρειες της κατηγορίας της (Πίνακας 16) και συγκεκριμένα σε όλους τους πυλώνες της βασικής ομάδας εκτός του πυλώνα υποδομών, σε όλες τους πυλώνες της ομάδας καινοτομίας εκτός του πυλώνα καινοτομίας και στον πυλώνα της αποδοτικότητας εργασίας από την ομάδα της αποδοτικότητας.

Η οικονομική ανάπτυξη μετρείται με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, που είναι από τους σημαντικούς παράγοντες της κοινωνικής ευημερίας, αλλά αυτό από μόνο του δεν αρκεί. Υπάρχουν και άλλοι σημαντικοί παράγοντες για την κοινωνική ευημερία και έχουν να κάνουν με τη βελτίωση των υποδομών, της υγείας, της εκπαίδευσης και των θεσμών. Επομένως, οι χώρες για να ενισχύσουν την οικονομική τους ανάπτυξη πρέπει να παρακολουθούν τον RCI που περιλαμβάνει αρκετούς παράγοντες για την ανάπτυξη. Σύμφωνα με μια μελέτη, πολλοί πυλώνες του RCI έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη στο περιφερειακό επίπεδο στην ΕΕ, τα επόμενα χρόνια μετά την οικονομική κρίση 2008/2009. (Annoni et al., 2019 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019)

4.5.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

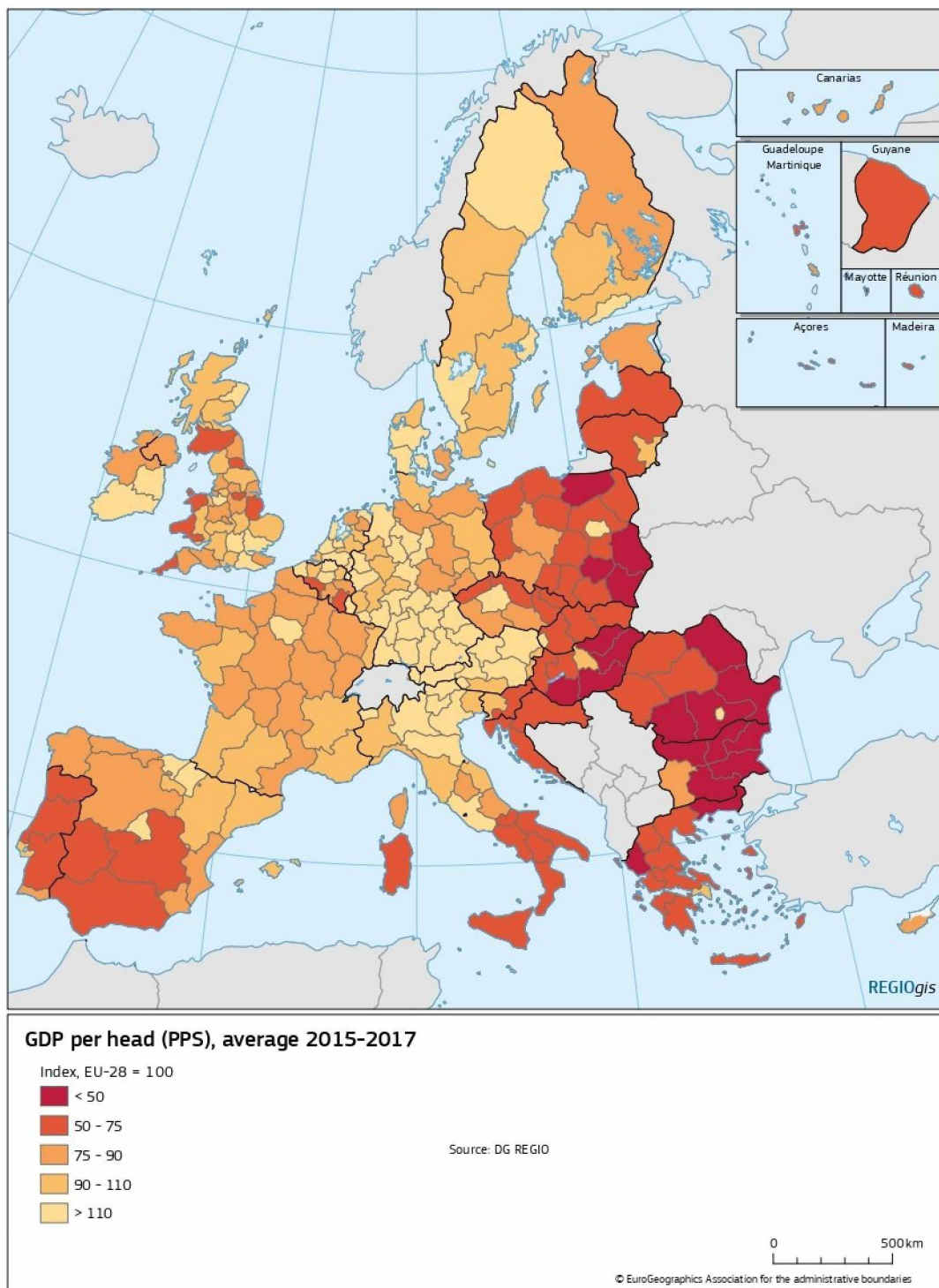
Από 84 υποψήφιους δείκτες που δοκιμάστηκαν στατιστικά, 74 δείκτες τελικά, συμπεριλήφθηκαν στον RCI 2019. Όπως και στην πρώτη έκδοση του RCI, η στατιστική δοκιμή αποτελείται από δύο βήματα. Πρώτον, η αξιολόγηση της στατιστικής ποιότητας του κάθε συμπεριλαμβανόμενου δείκτη ξεχωριστά και δεύτερον, η επαλήθευση της εσωτερικής συνοχής των δεικτών σε κάθε διάσταση (Annoni και Kozonska, 2010 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019)

Η επαλήθευση της εσωτερικής συνοχής σε κάθε πυλώνα γίνεται με την Βασική Ανάλυση Συνιστωσών (Principal Component Analysis – PCA) (μια πολυπαραγοντική εξερευνητική τεχνική) (Morrison, 2005 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019). Η PCA χρησιμοποιείται για την κατασκευή σύνθετων δεικτών όταν κάθε πυλώνας του σύνθετου δείκτη προορίζεται για την περιγραφή μιας συγκεκριμένης πτυχής του φαινομένου που θα μετρηθεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα. Επίσης, θα πρέπει να ικανοποιούνται δύο συνθήκες:

- Κάθε πυλώνας να δείχνει ένα μοναδικό, σχετικό στοιχείο PCA που να υπολογίζεται για μεγάλη διακύμανση, το οποίο θα αξιολογείται από τον έλεγχο ότι το πρώτο στοιχείο PCA είναι το μοναδικό με τιμή πάνω από 1.
- Όλοι οι δείκτες συμβάλλουν στον ίδιο περίπου βαθμό και με τον ίδιο προσανατολισμό στο πιο σχετικό στοιχείο PCA, το οποίο αξιολογείται ελέγχοντας την τιμή του δείκτη. (Annoni and Dijkstra, 2019)

4.5.3 ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΟΡΙΩΝ NUTS-2

Χάρτης 15: Μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2015-2017) των περιφερειών της ΕΕ και στάδιο



Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Πίνακας 17: Σχήμα στάθμισης των σταδίων ανάπτυξης

Stage of development	Basic sub-index weight	Efficiency sub-index weight	Innovation sub-index weight
Stage 1: GDP index < 50	35.00%	50.00%	15.00%
Stage 2: GDP index (50-75)	31.25%	50.00%	18.75%
Stage 3: GDP index (75-90)	27.50%	50.00%	22.50%
Stage 4: GDP index (90-110)	23.75%	50.00%	26.25%
Stage 5: GDP index \geq 110	20.00%	50.00%	30.00%

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις RCI, οι περιφέρειες της ΕΕ διαχωρίζονται σε πέντε στάδια ανάπτυξης ανάλογα με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους. Για τα στάδια ανάπτυξης του RCI 2019, υπολογίστηκε το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ (2015-2017), βάσει του οποίου φαίνονται τα διαφορετικά στάδια ανάπτυξης των περιφερειών της ΕΕ στον (Χάρτη 15). Αναφορικά με τα όρια τιμών για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και για τα βάρη των τριών υπο-δεικτών του RCI στα πέντε στάδια ανάπτυξης, δεν έχει αλλάξει κάτι από την έκδοση του 2016. Όπως φαίνεται στον (Χάρτη 15) οι τιμές του κατά κεφαλήν ΑΕΠ που διαχωρίζουν τα πέντε στάδια ανάπτυξης είναι τα ίδια (< 50 → Στάδιο 1 ... \geq 110 → Στάδιο 5) με την έκδοση του 2016. Επίσης, στον (Πίνακα 17), τα βάρη των τριών υπο-δεικτών του RCI για τα πέντε στάδια είναι ακριβώς τα ίδια με την έκδοση του 2016.

Πίνακας 18: Συγχώνευση των πρωτεύουσών περιφερειών με γειτονικές περιφέρειες

Country	NUTS-2 CODE 2016	NUTS-2 NAME	Code in RCI 2019	RCI 2019 name	Notes
Austria	AT12 AT13	Niederösterreich Wien	AT00	Wien and its commuting belt	no change with respect to RCI 2016
Belgium	BE10 BE24 BE31	Région de Bruxelles Capitale Prov. Vlaams-Brabant Prov. Brabant Wallon	BE00	Bruxelles and its commuting belt	no change with respect to RCI 2016
Czechia	CZ01 CZ02	Praha Strední Čechy	CZ00	Praha and its commuting belt	no change with respect to RCI 2016
Germany	DE30 DE40	Berlin Brandenburg	DE00	Berlin and its commuting belt	no change with respect to RCI 2016
Hungary	HU11 HU12	Budapest Pest	HU10	"Közép-Magyarország (Budapest and its commuting belt)"	RCI 2019 keeps Budapest and its surrounding region as a single region as it is in previous RCI editions
Netherlands	NL23 NL32	Flevoland Noord Holland	NL00	Amsterdam and its commuting belt	no change with respect to RCI 2016
United Kingdom	UKH2 UKH3 UKI3 UKI4 UKI5 UKI6 UKI7	Bedfordshire and Hertfordshire Essex Inner London - West Inner London - East Outer London - East and North East Outer London - South Outer London - West and North West	UK00	London and its commuting belt	no change with respect to RCI 2016

Πηγή: Annoni and Dijkstra, 2019

Ο (Πίνακας 18) δείχνει τις αναθεωρήσεις που έχουν γίνει στα διοικητικά όρια των περιφερειών NUTS-2, ύστερα από τη συγχώνευση των πρωτεύουσών περιφερειών με τις γειτονικές περιφέρειες. Οι πρωτεύουσες περιφέρειες είναι η Βιέννη, οι Βρυξέλλες, η Πράγα, το Βερολίνο, η Βουδαπέστη, το Άμστερνταμ και το Λονδίνο οι οποίες συνενώθηκαν με τις ζώνες μετακίνησης τους και δημιουργήθηκαν νέες περιφέρειες και πλέον αυτές λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση για τον RCI 2019. Σύμφωνα με την προσέγγιση του ΟΟΣΑ, μια περιφέρεια που βρίσκεται δίπλα σε μια πρωτεύουσα περιφέρεια θεωρείται ότι αποτελεί μέρος της ζώνης μετακίνησης της πρωτεύουσας εάν τουλάχιστον το 40% του πληθυσμού της ζει στην ίδια λειτουργική αστική περιοχή ΟΟΣΑ. (Dijkstra and Poelman, 2012 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019)

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι τροποποιήσεις των ορίων των περιφερειών NUTS-2 που εφαρμόζονται τακτικά από ορισμένα κράτη κάθε τρία/τέσσερα χρόνια επηρεάζουν τον RCI. Στην έκδοση του 2019 κάποιοι δείκτες ακολουθούν την πιο πρόσφατη αναθεώρηση των περιφερειών NUTS-2 που υιοθετήθηκε από την Eurostat τον Ιανουάριο του 2018 και άλλοι δείκτες περιλαμβάνουν την προηγούμενη ταξινόμηση των περιφερειών NUTS-2. (Annoni and Dijkstra, 2019)

4.5.4 ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ RCI

Μακροοικονομική σταθερότητα

Ένας νέος δείκτης, η Καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση (Net International Investment Position - NIIP) προστέθηκε στην έκδοση του 2019. Ο NIIP χρησιμοποιείται συχνά στην οικονομική ανάλυση και έρευνα που σχετίζεται με την εξωτερική ευπάθεια των χωρών και του κινδύνου της κρίσης (DG Ecfm, 2012) και σχετίζεται πολύ με το επίπεδο του χρέους των νοικοκυριών και τον οικονομικών τομέων. Επίσης, δοκιμάστηκαν κι άλλοι δύο δείκτες, η εξαγωγή μεριδίων αγοράς και το χρέος του ιδιωτικού τομέα αλλά απέτυχαν στη δοκιμή PCA και δεν συμπεριλήφθηκαν τελικά στον RCI 2019. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Υποδομές

Οι δείκτες προσπελασιμότητας, Προσπέλαση σε αυτοκινητόδρομους και Προσπέλαση σε σιδηρόδρομους αντικαταστάθηκαν από την μέτρηση της απόδοσης μεταφοράς. Η απόδοση μεταφοράς συγκρίνει τον πληθυσμό που μπορεί να προσεγγιστεί εντός 90 λεπτών από τον πληθυσμό που βρίσκεται μέσα σε ακτίνα 120 χλμ. Αν η υποδομή μεταφοράς είναι υψηλού επιπέδου τότε μεγάλο μέρος του πληθυσμού εντός της ακτίνας 120 χλμ. είναι προσβάσιμο εντός 90 λεπτών. Αν η υποδομή μεταφοράς είναι χαμηλότερου επιπέδου τότε μικρό μέρος του πληθυσμού είναι προσβάσιμο εντός 90 λεπτών. Για τον δείκτη απόδοσης των σιδηροδρομικών μεταφορών, προορισμοί θεωρούνται οι σταθμοί και οτιδήποτε άλλο μπορεί να προσεγγιστεί εντός 90 λεπτών. Η μέτρηση της απόδοσης μεταφοράς στην ουσία, μετράει τις επενδύσεις στις υποδομές μεταφορών, σε αντίθεση με τους δείκτες των προηγούμενων εκδόσεων που εξέταζαν πως ήταν κατανομημένος ο πληθυσμός στο χώρο και γι αυτό το λόγο οι εκδόσεις δεν μπορούν να συγκριθούν με απόλυτη ακρίβεια. Επίσης, ο δείκτης προσπελασιμότητας των επιβατικών πτήσεων παρέμεινε ο ίδιος, αλλά ενημερωμένος σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Βασική εκπαίδευση (εθνικό επίπεδο)

Ο πυλώνας αυτός χρησιμοποιεί ως δείκτη το PISA του ΟΟΣΑ (Διεθνές Πρόγραμμα για την Αξιολόγηση των Φοιτητών). Ο δείκτης PISA αναθεωρήθηκε πλήρως σε σχέση με τις προηγούμενες εκδόσεις λόγω των προβληματισμών που τέθηκαν για την αξιοπιστία και τη συγκρισιμότητα μεταξύ των χωρών και των ετών. (Goldstein, 2004; Fernandez-Cano, 2016; Araujo et al., 2017 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019). Επίσης, αναζητήθηκαν δείκτες που μετρούν βασικές δεξιότητες που σχετίζονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τρεις δείκτες από την Έρευνα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Adult Education Survey - AES) επιλέχθηκαν και δοκιμάστηκαν γι αυτόν τον σκοπό. Το AES είναι μια έρευνα εθνικού επιπέδου για την συμμετοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (επίσημη, μη τυπική και άτυπη μάθηση) και απευθύνεται σε άτομα της ηλικίας 25-64 ετών. Οι τρεις δείκτες του AES που συμπεριλήφθηκαν στον πυλώνα της βασικής εκπαίδευσης είναι

1. Χρηματοδοτούμενη κατάρτιση από εργοδότες: Συμμετοχή στην εργασία, μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση με αμοιβή μερικής απασχόλησης τουλάχιστον, από τον εργοδότη ή/και πλήρους απασχόλησης (ηλικίες 25-64 ετών).

2. Μη γνώση ξένης γλώσσας: Άτομα που ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν καμία ξένη γλώσσα (ηλικίες 25-64 ετών).
3. Πρόσβαση στις πληροφορίες μάθησης: Πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση τους τελευταίους 12 μήνες.

(Annoni and Dijkstra, 2019)

Ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, έχει διαπιστωθεί ότι το μεγάλο ποσοστό ατόμων χαμηλού επιπέδου εκπαίδευσης επηρεάζει περισσότερο την ανάπτυξη μιας περιοχής αρνητικά απ ό τι την επηρεάζει το μεγάλο ποσοστό ατόμων υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης θετικά. Το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης αφορά τα άτομα (25-64 ετών) που έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. (ΟΟΣΑ, 2012, Annoni και Catalina Rubianes, 2016 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019)

Αποδοτικότητα αγοράς εργασίας

Η εργασία μερικής απασχόλησης είναι σχετικά δημοφιλής στην ΕΕ. Σύμφωνα με τη Eurostat, το 2017, σχεδόν ένας στους πέντε εργαζόμενους ανθρώπους στην ΕΕ εργάστηκε με μερική απασχόληση. Αν η εργασία μερικής απασχόλησης δεν είναι επιλογή τότε σημαίνει ότι υπάρχει έλλειψη θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης. Ένας νέο δείκτης, η ακούσια μερική/προσωρινή απασχόληση όπως ονομάζεται, προστέθηκε μετά από δοκιμή στην έκδοση του 2019. Υπολογίζει το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών που εργάζεται σε θέσεις μερικής η προσωρινής απασχόλησης. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Εξειδίκευση επιχειρήσεων

Ένας νέος δείκτης « Μάρκετινγκ ή οργανωτικοί καινοτόμοι » από τον πίνακα βαθμολογίας της περιφερειακής καινοτομίας (2017) προστέθηκε στον πυλώνα αυτό. Ο νέος αυτός δείκτης μετράει το ποσοστό των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν το μάρκετινγκ ή οργανωτικές καινοτομίες. (Hollanders and Es-Sadki, 2017 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019) Μια καινοτομία μάρκετινγκ είναι η εφαρμογή νέας στρατηγικής μάρκετινγκ που δεν έχει εφαρμοστεί από καμία επιχείρηση. Οργανωτική καινοτομία είναι μια νέα μέθοδος οργάνωσης στις επιχειρήσεις που δεν έχει εφαρμοστεί προηγουμένως από την επιχείρηση. (από ερωτηματολόγιο του Eurostat Community Innovation Survey όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019)

Καινοτομία

Στον πυλώνα της καινοτομίας αποκλείστηκαν οι περισσότεροι δείκτες στο περιφερειακό επίπεδο, συγκεκριμένα ο δείκτης Σύνολο Ευρωπαϊκών Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (Total European Patent Office – EPO) και τρεις δείκτες της Eurostat για τα Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας υψηλής τεχνολογίας, ΤΠΕ και βιοτεχνολογίας δεν περιλαμβάνονται στην έκδοση του 2019. Από την άλλη, προστέθηκαν δύο νέοι δείκτες της περιφερειακής βαθμολογίας καινοτομίας (2017), οι « Εξαγωγές μεσαίας/υψηλής τεχνολογίας κατασκευών » και οι « Πωλήσεις νέων στην αγορά και νέων καινοτομιών στην εταιρεία» μετά την επιτυχή δοκιμή τους. (Hollanders and Es-Sadki, 2017 όπως αναφέρεται στους Annoni and Dijkstra, 2019)

4.5.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο RCI είναι ένα εργαλείο που μετράει την ανταγωνιστικότητα των περιφερειών NUTS-2 στην ΕΕ. Οι 11 πυλώνες που συνθέτουν τον RCI δίνουν τη δυνατότητα στις περιφέρειες να εντοπίσουν τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία τους. Ο εθνικός και ο περιφερειακός σχεδιασμός πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση των διαστάσεων του RCI που υστερεί η περιοχή, ωστόσο πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η στόχευση στην βελτίωση μόνο ενός πυλώνα δεν είναι αρκετό για να επιφέρει τα κατάλληλα αποτελέσματα. Πρέπει παράλληλα να δοθεί έμφαση στην βελτίωση και σε άλλους πυλώνες που πιθανόν η περιφέρεια να υστερεί ή να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με τους ανταγωνιστές. Για παράδειγμα, η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης μιας περιφέρειας δεν επαρκεί για την βελτίωση του πυλώνα της αποδοτικότητα εργασίας αν δεν συνδυάζεται από την ταυτόχρονη βελτίωση ή τουλάχιστον την μη κατάρρευση των άλλων δεικτών που περιλαμβάνονται στον πυλώνα αυτό. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Οι πίνακες βαθμολογίας που παρουσιάστηκαν πιο πάνω μπορούν να γίνουν χρήσιμοι για τις περιφέρειες ώστε να συγκριθούν με τις άλλες περιφέρειες παρόμοιου οικονομικού επιπέδου και να μάθουν από αυτές. Η συγκριτική αξιολόγηση των περιφερειών διευκολύνει τον σχεδιασμό για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μιας περιφέρειας. Ο RCI μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τις παρεμβάσεις σε περιφερειακά προγράμματα ανάπτυξης. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Ο RCI ακολουθεί μια ευρεία προσέγγιση στην ανταγωνιστικότητα και εξετάζει πολλές διαφορετικές διαστάσεις, οι οποίες δεν σχετίζονται όλες απαραίτητα με την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, αλλά έχουν σχέση και με παράγοντες της κοινωνικής ευημερίας και της μακροπρόθεσμης δυναμικής των περιφερειών. Ο RCI δεν υιοθετεί την παραδοσιακή προσέγγιση, ότι η οικονομική απόδοση των περιφερειών εξαρτάται μόνο από το επιχειρηματικό περιβάλλον και την ανταγωνιστικότητα. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Επίσης, το σχήμα στάθμισης με τα βάρη των υπο-δεικτών του RCI για τα στάδια ανάπτυξης βοηθάει τις περιφέρειες να καταλάβουν σε ποιος πυλώνας πρέπει να εστιάσουν για να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να θέσουν προτεραιότητες για τους πυλώνες, ανάλογα σε ποιο από τα πέντε στάδια ανήκουν. (Annoni and Dijkstra, 2019)

Τα αποτελέσματα του RCI 2019 συμφωνούν με τα αποτελέσματα των προηγούμενων εκδόσεων. Υψηλό επίπεδο μεταβλητότητας παρατηρείται σε πολλές χώρες. Εκτός κάποιων εξαιρέσεων, οι πρωτεύουσες περιφέρειες είναι σταθερά οι πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες σε όλες τις εκδόσεις. Οι μητροπολιτικές περιοχές βρίσκονται επίσης στη κατάταξη με τις καλύτερες περιφέρειες, αυτό ισχύει κυρίως για τις χώρες της βορειοδυτικής Ευρώπης και όχι τόσο για την ανατολική και τη νότια Ευρώπη. (Annoni and Dijkstra, 2019)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η πιο γνωστή αφήγηση για τα αίτια της οικονομικής κρίσης του 2008 είναι εξ αιτίας της κατάρρευσης της αγοράς ακινήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες λόγω της αδυναμίας πολλών δανειστών να αποπληρώσουν τα δάνειά που έλαβαν για να αγοράσουν κατοικία. Αφετηρία της κατάστασης αυτής θα μπορούσε να θεωρηθεί η λεγόμενη «απορρύθμιση» του χρηματοπιστωτικού συστήματος που άρχισε τη δεκαετία του 1980 στη Μεγάλη Βρετανία και συνεχίστηκε και στη δεκαετία του 1990. (Mankiw and Taylor, 2010 όπως αναφέρεται στους Βαρουφάκης και ά. , 2011)

Απορρύθμιση είναι η αλλαγή στο θεσμικό πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε οι κανόνες και οι ρυθμίσεις που αφορούν τη λειτουργία τους να γίνουν πιο ελαστικοί ή να καταργηθούν. Συνέπεια αυτής της αλλαγής στο θεσμικό πλαίσιο ήταν ο ευκολότερος δανεισμός για άτομα με επισφαλή χαρακτηριστικά και αυτό έβαζε σε κίνδυνο τις τράπεζες να μην αποπληρωθούν τα δάνειά τους. Οι τράπεζες ξεκίνησαν να δανείζουν με μεγαλύτερα επιτόκια αλλά με ευνοϊκούς όρους τα πρώτα χρόνια αποπληρωμής. Το 2006 το επιτόκιο της Κεντρικής Τράπεζας των Ηνωμένων Πολιτειών είχε φτάσει στο 5,25% (από 1% που ήταν το 2004). Λόγω αυτής της αύξησης του επιτοκίου η πληρωμή των δόσεων των στεγαστικών δανείων έγινε αδύνατη. Οι τράπεζες άρχισαν να κάνουν κατασχέσεις των κατοικιών αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό, λόγω της μείωσης των τιμών των ακινήτων, επειδή η ζήτηση για ακίνητα ήταν πλέον σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Αποτέλεσμα της κατάρρευσης της αγοράς ακινήτων ήταν η χρεοκοπία των τραπεζών και στη συνέχεια η κρίση πέρασε και στην «πραγματική οικονομία» λόγω της αύξησης της ανεργίας και του περιορισμού πολλών δραστηριοτήτων σε όλους τους κλάδους και κυρίως αυτούς που είχαν μεγάλη σχέση με την αγορά ακινήτων. (Βαρουφάκης και ά. , 2011)

Η χρηματοοικονομική κρίση πέρασε στην πραγματική οικονομία με δύο τρόπους: πρώτον, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν ήταν πλέον πρόθυμα να χορηγήσουν δάνεια και δεύτερον, μέσω της καταστροφής του πλούτου των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από την κατάρρευση της αγοράς ακινήτων και άλλων αγορών στη συνέχεια όπως της αγοράς του φυσικού και χρηματοοικονομικού κεφαλαίου. Το εξωτερικό εμπόριο κατέρρευσε, μειώθηκε η κατανάλωση για πρώτη φορά στα τελευταία τριάντα χρόνια. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η εντυπωσιακή μείωση του ΑΕΠ παγκοσμίως, η μείωση της απασχόλησης και η αύξηση της ανεργίας, η μείωση του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων, η μείωση της ζήτησης και ο περιορισμός της πιστοδοτικής πολιτικής των τραπεζών. (Κολλίντζας και Ψαλλιδόπουλος, 2009)

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε διεθνώς και επηρέασε και τις ευρωπαϊκές χώρες. Η στενή σχέση των ευρωατλαντικών χρηματοπιστωτικών αγορών, η αλληλεξάρτηση των αγορών, αγαθών και υπηρεσιών, οι υψηλές εκατέρωθεν άμεσες επενδύσεις, οι κοινές επιχειρηματικές αλυσίδες, η ψυχολογική αλληλεπίδραση κ.ά. αποτέλεσαν σημεία επαφής και

διάδοσης της κρίσης και στην Ευρώπη. Αρχικά επηρεάστηκαν τα εθνικά χρηματοπιστωτικά συστήματα, κυρίως των χωρών που είχαν πιο μεγάλη διασύνδεση με το αμερικανικό τραπεζικό σύστημα, όπως η Ιρλανδία η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η οικονομική πολιτική των ευρωπαϊκών χωρών έδωσε προτεραιότητα στη διάσωση των εθνικών τραπεζικών συστημάτων. (Παπαστάμκος και Κότιος, 2011)

Η ΕΕ αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες παραγωγικές δυνάμεις στον κόσμο. Συγκεκριμένα το ΑΕΠ της για το έτος 2007 ήταν 12,2 τρισεκατομμυρία ευρώ (31% του παγκόσμιου ΑΕΠ). Ωστόσο η παγκόσμια κρίση άλλαξε τις ισορροπίες καθώς τα περισσότερα κράτη της ΕΕ κλονίστηκαν από την παγκόσμια χρηματοοικονομική και οικονομική κρίση. Η κρίση ξεκίνησε ως χρηματοοικονομική κρίση της Δύσης, εξελίχθηκε σε παγκόσμια οικονομική και σήμερα έχει περιοριστεί ως κρίση της ευρωζώνης με κύρια χώρα την Ελλάδα αλλά και άλλες ευρωπαϊκές χώρες. (Γκρέκου, 2019)

Η οικονομική κρίση οδήγησε την ΕΕ στην υποχώρησή της ως παράγοντα σταθερότητας ανάμεσα στα κράτη-μέλη και οι σχέσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμών και των κρατών-μελών έχουν αλλάξει αποδυναμώνοντας τον ρόλο της ΕΕ ως παράγοντα σταθερότητας. Επίσης, η ΕΕ παρουσίασε έλλειμμα συνοχής, χρηματοδοτικών πόρων και πολιτικής βούλησης, σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής. (Παπανικολάου, 2013)

Η οικονομική κρίση χτύπησε σε μια εποχή που ο επιχειρηματικός κλάδος ήταν σε καλό επίπεδο αλλά είχε φτάσει στην παρακμή. Το 2008 υπήρχαν μαζικές ελλείψεις σε πετρέλαιο και σε πρώτες ύλες. Οι τιμές των μετοχών κατέρρευσαν παγκοσμίως όπως και οι τιμές στις πρώτες ύλες και στις αγορές ενέργειας. Οι επενδύσεις στα μεγάλα κατασκευαστικά έργα μειώθηκαν όπως και οι άμεσες ξένες επενδύσεις. Η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας μειώθηκε από 5% (2007) σε 3% (2008). Η παραγωγή μειώθηκε σε αρκετούς τομείς στο ένα τρίτο και στον τομέα των αυτοκινήτων εν μέρει έως και 50%. (Aiginger, 2009)

Από την περιορισμένη επιστημονική βιβλιογραφία (Davies et al., 2010; Monastiriotis, 2011; Groot et al., 2011; Kunzmann, 2010; Bachtler and Davies, 2010; Hadjimichalis, 2011 όπως αναφέρεται στον Ψυχάρης, 2012) προκύπτει το συμπέρασμα ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει διαφορετικές συνέπειες στα διαφορετικά χωρικά επίπεδα, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο τρόπο με τον οποίο έχει επηρεαστεί το κάθε χωρικό επίπεδο από την οικονομική κρίση.

Σύμφωνα με τον Ψυχάρη (2012), από την μελέτη του για το πώς η οικονομική κρίση επηρέασε διάφορες μεταβλητές στο περιφερειακό επίπεδο προέκυψαν κάποια συμπεράσματα. Οι μεταβλητές που εξετάστηκαν είναι: η ανεργία, το δηλωθέν εισόδημα, οι αποταμιευτικές καταθέσεις, η κατασκευαστική δραστηριότητα, ο τουρισμός, οι εξαγωγές, η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας για βιομηχανική και οικιακή χρήση, οι πωλήσεις ΙΧ αυτοκινήτων και η έναρξη και παύση εμπορικών επιχειρήσεων. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν είναι τα εξής, όλες οι περιφέρειες δέχτηκαν αρνητικές επιδράσεις από την οικονομική κρίση, οι οικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες μεταβλήθηκαν προς τα κάτω σε γενικό πλαίσιο. Οι πιο ανεπτυγμένες και περισσότερο εκτεθειμένες στον διεθνή ανταγωνισμό περιφέρειες επιβαρύνθηκαν εντονότερα. Η θέση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών επιδεινώθηκε και επομένως η κατάταξη παρέμεινε ίδια. Οι πιο προηγμένοι οικονομικοί κλάδοι ήταν περισσότερο εκτεθειμένοι στην κρίση και πιέστηκαν περισσότερο προς τα κάτω. Οι παραδοσιακοί κλάδοι

της γεωργίας και του τουρισμού αποτελούν μια σίγουρη επιλογή αλλά δεν είναι βέβαιο ότι μπορούν να ανατρέψουν τις απώλειες της γενικότερης οικονομικής κρίσης.

5.2 ΟΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ RCI ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Συγκρίνοντας τους Χάρτες RCI 2010 και RCI 2019 (Χάρτης 2 και Χάρτης 13) των περιφερειών της ΕΕ, παρατηρούμε ότι η κατάσταση δεν έχει αλλάξει σημαντικά. Όπως το 2010 έτσι και το 2019, οι περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες RCI είναι των Βαλκανίων (Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία) και της νότιας Ιταλίας. Οι αμέσως επόμενες περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες είναι της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, της κεντρικής Ιταλίας και των ανατολικών χωρών της Ευρώπης (Ουγγαρία, Πολωνία, Κροατία, Λιθουανία και Λετονία). Κοντά στην RCI βαθμολογία (z βαθμολογία) του μέσου όρου της ΕΕ ($EE=0$), κυμαίνονται οι βαθμολογίες των περιφερειών της Γαλλίας, της βόρειας Ιταλίας, της ανατολικής Ισπανίας, της Ιρλανδίας, της Φινλανδίας και της βόρειας Σουηδίας. Στην Φινλανδία παρατηρείται μια σημαντική διαφορά σε σχέση με το 2010, εκτός του νότιου τμήματός της, οι βαθμολογίες RCI των άλλων περιφερειών της μειώθηκαν το 2019 και κυμαίνονται γύρω από τον μέσο όρο της ΕΕ ($-0,2 - 0,2$), ενώ το 2010 ήταν $>0,2$. Το ίδιο ισχύει και για την Ιρλανδία όπου το 2019 οι βαθμολογίες RCI είναι χαμηλότερες σε σχέση με το 2010, το 2010 ήταν $>0,2$ ενώ το 2019 είναι $\leq 0,2$ με εξαίρεση μία περιφέρειά της. Στις υπόλοιπες περιφέρειες της κεντρικής Ευρώπης (Γερμανία, Αυστρία), στο Βέλγιο, στην Ολλανδία, στο Λουξεμβούργο, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Δανία και στη νότια Σουηδία, στις οποίες συναντώνται οι υψηλότερες βαθμολογίες RCI, η κατάσταση παραμένει ως έχει, με ορισμένες περιφέρειες να έχουν βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους και άλλες να την έχουν διατηρήσει σε υψηλά επίπεδα.

Η οικονομική κρίση επηρέασε περισσότερο τις περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες RCI που όχι μόνο δεν κατάφεραν να βελτιωθούν αλλά βρέθηκαν και σε δυσχερέστερη θέση από ότι ήταν προηγουμένως (όπως φαίνεται και στον Πίνακα 20). Οι περιφέρειες της κεντρικής και της βορειοδυτικής Ευρώπης που ήταν από το 2010 σε υψηλά επίπεδα ανταγωνιστικότητας κατάφεραν να ανταπεξέλθουν στις δύσκολες συνθήκες της οικονομικής κρίσης και να βγουν πιο ισχυρές (όπως φαίνεται και στον Πίνακα 19), μερικές από τις οποίες αύξησαν την ανταγωνιστικότητά τους και άλλες απλά διατήρησαν την υψηλή τους θέση ή υποχώρησαν ελαφρώς. Αποτέλεσμα αυτού είναι το άνοιγμα του χάσματος μεταξύ των πιο ανταγωνιστικών και των λιγότερο ανταγωνιστικών περιφερειών με μεγάλη απόκλιση, πράγμα το οποίο αύξησε τις ανισότητες εντός της ευρωπαϊκής κοινότητας. Η κρίση δημιούργησε μεγαλύτερο πρόβλημα στις περιφέρειες χαμηλής ανταγωνιστικότητας που έμειναν ακόμα πιο πίσω από τις ανταγωνιστικές περιφέρειες και αυτό απομακρύνει περισσότερο τον στόχο της σύγκλισης της ΕΕ.

Πίνακας 19: Εξέλιξη RCI 2010 – 2019 των δέκα κορυφαίων περιφερειών

Region	RCI 2010 (0-100)	Rank*	Region	RCI 2019 (0-100)	Rank*	Ποσοστιαία Μεταβολή (2010-2019)
Utrecht	100	1	Utrecht	99,0	2	-1,0%
Hovedstaden (including Copenhagen)	96	2	Hovedstaden (including Copenhagen)	97,8	6	1,9%
Noord-Holland	95	3	Flevoland & Noord-Holland	93,2	9	-1,9%
London	94	4	London (and its commuting area)	99,1	2	5,4%
Stockholm	94	4	Stockholm	100	1	6,4%
Etel-Suomi (including Helsinki)	93	6	Etel-Suomi (not including Helsinki) ²	70,9	98	-
Zuid-Holland	92	7	Zuid-Holland	88,8	13	-3,5%
Ile de France (including Paris)	92	7	Ile de France (including Paris)	91,1	11	-1,0%
Noord-Brabant	91	9	Noord-Brabant	86,4	20	-5,1%
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	90	10	Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	98,6	4	9,6%
Surrey, East and West Sussex	87	11	Surrey, East and West Sussex	98,4	5	13,1%
Oberbayern	87	11	Oberbayern	94,2	8	8,3%
Luxembourg	78	33	Luxembourg	94,4	7	21,0%
			Helsinki-Uusima ³	92,3	10	

Πηγή: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness, Ιδία επεξεργασία

² Για την περιφέρεια «Etel-Suomi» της Φινλανδίας δεν μπορεί να γίνει σύγκριση μεταξύ των δύο ετών (2010-2019), επειδή έχει γίνει τροποποίηση στα διοικητικά όρια της. Το 2010 το Ελσίνκι συμπεριλαμβανόταν στην περιφέρεια «Etel-Suomi», ενώ το 2019 το Ελσίνκι ανήκει πλέον σε διαφορετική περιφέρεια.

³ Το 2010 το Ελσίνκι συμπεριλαμβανόταν στην περιφέρεια «Etel-Suomi», ενώ το 2019 το Ελσίνκι ανήκει πλέον στην περιφέρεια «Helsinki- Uusima» και αυτή η αλλαγή επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα.

Πίνακας 20: Εξέλιξη RCI 2010 – 2019 των δέκα τελευταίων περιφερειών

Country	Region	RCI 2010 (0-100)	Rank*	Region	RCI 2019 (0-100)	Rank*	Ποσοστιαία Μεταβολή (2010-2019)
EL	Notio Aigaio	12	265	Notio Aigaio	7,9	259	-34,2%
BG	Severozapaden	12	265	Severozapaden	7,6	260	-36,7%
ES	Ciudad Autonoma de Melilla	5	270	Ciudad Autonoma de Melilla	6,7	261	34,0%
EL	Dytiki Ellada	22	243	Dytiki Ellada	6,5	262	-70,5%
EL	Dytiki Makedonia	17	255	Dytiki Makedonia	6,1	263	-64,1%
FR	Mayotte			Mayotte	5,8	264	
EL	Anatoliki Makedonia, Thraki	19	250	Anatoliki Makedonia, Thraki	5,7	265	-70,0%
FR	Guyane	0	271	Guyane	5,6	265	
RO	Sud-Est	12	265	Sud-Est	5,3	267	-55,8%
EL	Voreio Aigaio	8	269	Voreio Aigaio	0,0	268	-100,0%

Πηγή: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness, Ίδια επεξεργασία

* Ίδια θέση στη κατάταξη σημαίνει ότι η βαθμολογική διαφορά στην κλίμακα 0-100 είναι $\leq 0,1$

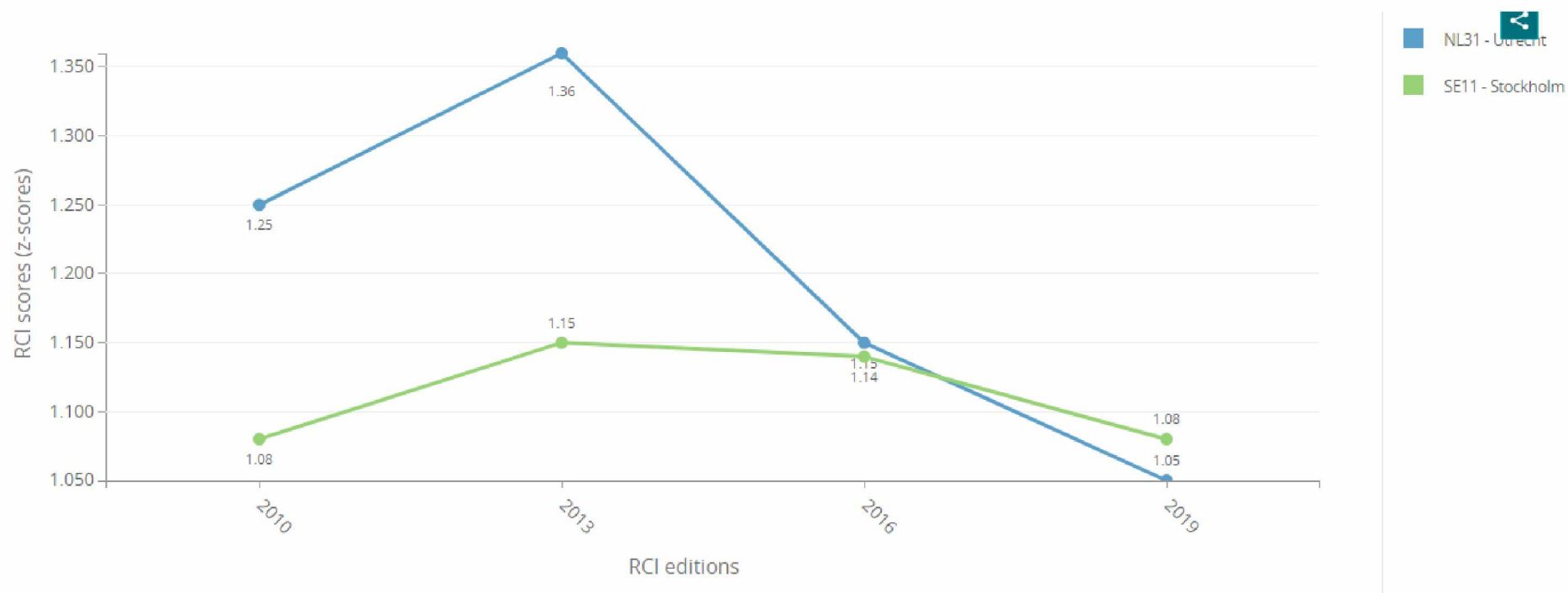
Στους (Πίνακες 19 και 20) εμφανίζεται η εξέλιξη του RCI μεταξύ 2010-2019 των δέκα κορυφαίων και των δέκα τελευταίων περιφερειών της ΕΕ. Αυτό που παρατηρούμε σε πρώτο βαθμό είναι ότι οι λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες (Πίνακας 20) γνώρισαν πολύ μεγάλη μείωση του RCI με ποσοστά από -34% μέχρι και -100% (Βόρειο Αιγαίο). Οι μοναδικές εξαιρέσεις είναι η αυτόνομη περιφέρεια «Ciudad Autonoma de Melilla» της Ισπανίας που βρίσκεται στη βόρεια ακτή της Αφρικής και η υπερπόντια περιφέρεια «Guyane» της Γαλλίας, οι οποίες γνώρισαν μεγάλη αύξηση του RCI, η υπερπόντια περιφέρεια «Mayotte» δεν εμφανίζεται στα αποτελέσματα του RCI 2010.

Στον (Πίνακα 19) που εμφανίζονται οι δέκα κορυφαίες περιφέρειες, παρατηρούμε ότι υπάρχει μείωση μόνο στις ολλανδικές περιφέρειες και στη γαλλική περιφέρεια «Ile de France». Ωστόσο οι μειώσεις αυτές δεν είναι σημαντικές (από -1% μέχρι -2%) με εξαίρεση στην Βόρεια Βραβάντη (Noord-Brabant) όπου ο RCI μειώθηκε κατά 5,1% και στην Νότια Ολλανδία (Zuid-Holland) όπου μειώθηκε κατά 3,5%. Στις υπόλοιπες περιφέρειες υπάρχει αύξηση του RCI από 1,9% μέχρι και 21% στο Λουξεμβούργο.

Πρέπει να επισημανθεί ότι στις 4 τελευταίες σειρές του (Πίνακα 19) εμφανίζονται οι περιφέρειες οι οποίες το 2010 ήταν εκτός της πρώτης δεκάδας, αλλά το 2019 βρίσκονται μέσα στις δέκα κορυφαίες περιφέρειες. Τη μεγαλύτερη αύξηση RCI (21%) γνώρισε το Λουξεμβούργο, το οποίο το 2010 ήταν στην 33η θέση και το 2019 ανέβηκε στην 7^η θέση ανάμεσα στις 10 κορυφαίες, ακολουθούν οι περιφέρειες «Surrey, East and West Sussex» και «Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire» του Ηνωμένου Βασιλείου με αύξηση 13,1% και 9,6% αντίστοιχα. Στη συνέχεια η περιφέρεια της Βαυαρίας (Oberbayern) με αύξηση 8,3%. Στη κορυφή της κατάταξης ανέβηκε η Στοκχόλμη με αύξηση 6,4%, ενώ το Λονδίνο με αύξηση 5,4% ανέβηκε από την 4^η θέση στην 2^η στην οποία βρίσκεται και η Ουτρέχτη μετά την μείωση του RCI της κατά 1%. Η περιφέρεια Hovedstaden της Δανίας παρόλο που αύξησε τον RCI της κατά 1,9% έπεσε από την 2^η θέση στην 6^η, διότι, παρουσίασε την μικρότερη αύξηση σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες. Τέλος, η περιφέρεια «Helsinki - Uusimaa» της Φινλανδίας με τροποποιημένα διοικητικά όρια συμπληρώνει την πρώτη δεκάδα.

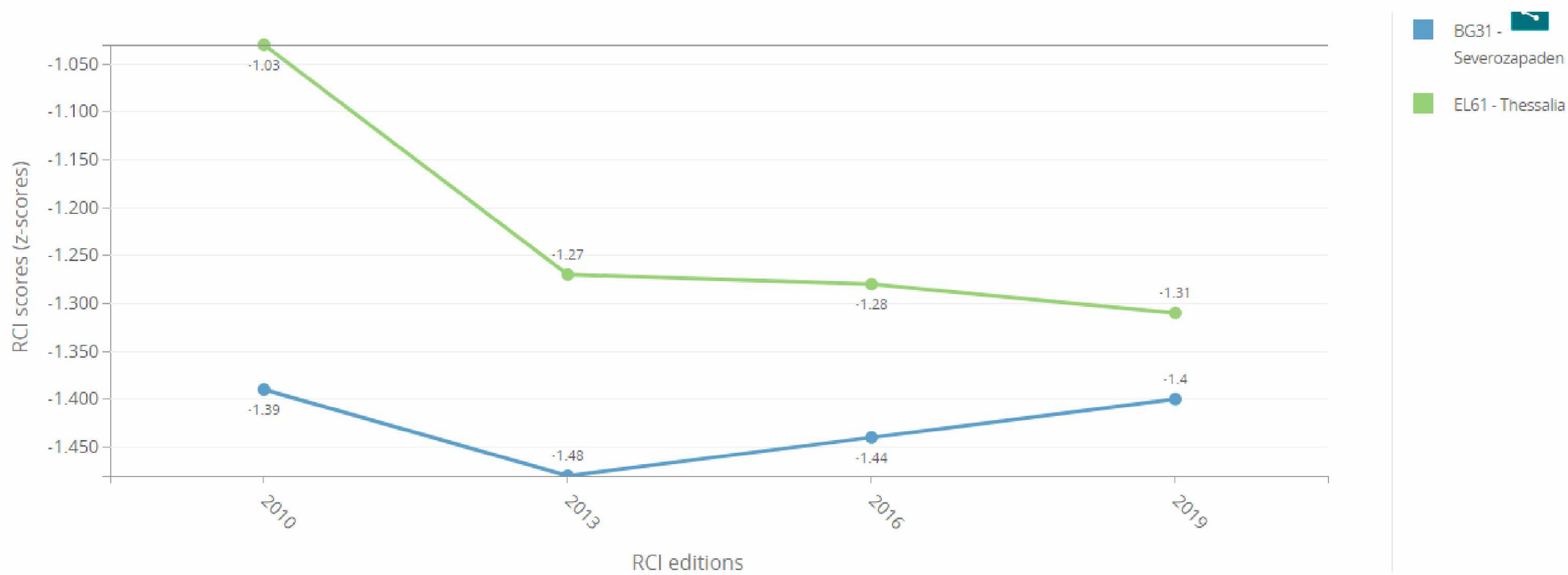
Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει, παρατηρώντας τους δύο (Πίνακες 19 και 20) και με δεδομένο ότι μεσολάβησε η οικονομική κρίση μέσα στη περίοδο 2010-2019, είναι ότι η κρίση επηρέασε σε πολύ μεγάλο βαθμό τις λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες και λίγο έως καθόλου τις πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Οι πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες παρουσίασαν υψηλή ανθεκτικότητα, σε αντίθεση με τις λιγότερο ανταγωνιστικές περιφέρειες που "εκτέθηκαν" σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική κρίση. Ο όρος της ανθεκτικότητας προήλθε από τις επιστήμες του περιβάλλοντος. Στην επιστήμη των οικονομικών εμφανίστηκε από το 2010 και μετά και δηλώνει την αντοχή ενός συστήματος ή μιας περιοχής σε μια δύσκολη αρνητική κατάσταση (π.χ. οικονομική κρίση). Ανθεκτικότητα είναι η επαναφορά στο αρχικό στάδιο ή και σε καλύτερο από το αρχικό στάδιο.

Διάγραμμα 15: Εξέλιξη RCI των δύο κορυφαίων περιφερειών



Πηγή: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness

Διάγραμμα 16: Εξέλιξη RCI δύο περιφερειών με χαμηλές βαθμολογίες



Πηγή: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness

Στα (Διαγράμματα 15 και 16) απεικονίζεται η εξέλιξη RCI των δύο κορυφαίων περιφερειών και δύο περιφερειών με χαμηλές βαθμολογίες αντίστοιχα. Στο (Διάγραμμα 15), η Στοκχόλμη (πράσινη γραμμή) παρατηρούμε ότι το 2013 είχε μια αύξηση στη βαθμολογία RCI από 1,08 στο 1,15 (βαθμολογία Z) και στη συνέχεια μειώθηκε, φτάνοντας το 2019 να έχει την αρχική της βαθμολογία 1,08. Η Ουτρέχτη (μπλε γραμμή) που το 2010 είχε βαθμολογία RCI 1,25, το 2013 αύξησε την βαθμολογία στο 1,36 και στη συνέχεια μειώθηκε σημαντικά στο 1,05 το 2019. Βλέποντας αυτή την εξέλιξη των δύο κορυφαίων περιφερειών, όπου μέχρι και το 2013 οι περιφέρειες είχαν μια αυξητική τάση του RCI και από το 2013 και μετά παρουσιάζουν τάση μείωσης, συμπεραίνουμε ότι, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης άρχισαν να εμφανίζονται στις δύο αυτές περιφέρειες από το 2013 και ύστερα, φτάνοντας στο 2019 όπου προσπαθούν να σταθεροποιήσουν την κατάσταση.

Στο (Διάγραμμα 16), η βαθμολογία RCI της Θεσσαλίας (πράσινη γραμμή) από το -1,03 (z βαθμολογία) που ήταν το 2010, μειώθηκε στο -1,31 το 2019. Από το 2010 έως το 2013 έγινε η μεγαλύτερη μείωση της (από -1,03 πήγε στο -1,27) και από το 2013 μέχρι το 2019 παρέμεινε σε παρόμοια χαμηλά επίπεδα γνωρίζοντας μια μικρή μείωση. Στην βουλγαρική περιφέρεια Severozapaden (μπλε γραμμή) η βαθμολογία RCI από το 2010 μέχρι το 2013 μειώθηκε (από -1,39 στο -1,48) και από το 2013 και μετά άρχισε να αυξάνεται ελαφρώς, όπου το 2019 έχει φτάσει το αρχικό της επίπεδο (2010) στο -1,40. Σε αντίθεση με τις δύο κορυφαίες περιφέρειες, η Θεσσαλία και η Severozapaden επηρεάστηκαν άμεσα από τις επιπτώσεις της κρίσης, παρατηρώντας στο (Διάγραμμα 16) την μείωση του RCI τους που ξεκινάει αμέσως μετά το 2010, ενώ στην Στοκχόλμη και στην Ουτρέχτη η μείωση ξεκινάει τρία χρόνια αργότερα (2013 και μετά).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η οικονομική κρίση ήταν μια μεγάλη δοκιμασία για τα κράτη και τις περιφέρειες της ΕΕ για να ανταπεξέλθουν στις δύσκολες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα άρχισε να μετριέται το 2010 με τον δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (RCI) που εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την περίοδο που οι οικονομικοί δείκτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν συρρικνωθεί λόγω της κρίσης που είχε ήδη επηρεάσει την παγκόσμια κοινότητα. Το έργο των περιφερειών της ΕΕ για να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, έγινε ακόμα δυσκολότερο με αυτήν την εξέλιξη, δεδομένου ότι λόγω της δύσκολης κατάστασης που επικρατούσε δόθηκαν προτεραιότητες σε άλλους τομείς που υπήρχε μεγαλύτερη ανάγκη και η ανταγωνιστικότητα πέρασε σε δεύτερη μοίρα κυρίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες που είχαν να αντιμετωπίσουν ζητήματα ανεργίας, φτώχειας κ.α.

Αναλύοντας τα αποτελέσματα του RCI για όλα τα χρόνια που έχει εκδοθεί (2010,2013,2016,2019) αυτό που παρατηρούμε σε γενικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (συγκρίνοντας του χάρτες RCI) είναι ότι το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας δεν βελτιώθηκε συνολικά παρά μόνο σε κάποιες περιφέρειες που ήταν σε υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας και βελτίωσαν περισσότερο τη βαθμολογία RCI τους. Αντιθέτως, οι περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες RCI βρέθηκαν σε χαμηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας από ότι ήταν το 2010.

Συγκρίνοντας του δύο χάρτες RCI 2010 και RCI 2019 (Χάρτης 4.2 και 4.13 αντίστοιχα), παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν σημαντικές αλλαγές. Το 2010 οι περιφέρειες που ήταν στο υψηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας είναι στην κεντρική Ευρώπη (Αυστρία, Γερμανία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο) στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ιρλανδία, στην Σουηδία, στην Φινλανδία, στην Δανία, σε κάποιες περιφέρειες της Γαλλίας και στη βόρεια Ιταλία. Σε όλες αυτές τις χώρες οι βαθμολογίες RCI (Z βαθμολογία) ήταν πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 0. Οι περισσότερες περιφέρειες της Γαλλίας είχαν βαθμολογία RCI ίση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όπως επίσης και κάποιες περιφέρειες της Ιταλίας και μία περιφέρεια της Σουηδίας καθώς και η Εσθονία. Σχεδόν όλες οι υπόλοιπες περιφέρειες της ΕΕ είχαν βαθμολογίες χαμηλότερες του μέσου όρου της ΕΕ (<0). Οι περιφέρειες με τις πιο χαμηλές βαθμολογίες είναι στην Ελλάδα, στην Βουλγαρία, στη Ρουμανία, στην Ουγγαρία, στην Πολωνία, στην Σλοβακία, στη Λιθουανία, στην Λετονία, στην Ισπανία, στην Πορτογαλία και στη νότια Ιταλία.

Το 2019 κάποιες σημαντικές αλλαγές που φαίνονται στον Χάρτη RCI 2019 (Χάρτης 4.13) σε σύγκριση με το 2010 (Χάρτης 4.2) έγιναν στις περιφέρειες της Ιρλανδίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας όπου οι βαθμολογίες RCI μειώθηκαν στο επίπεδο του μέσου όρου της ΕΕ, εκτός της νότιας Σουηδίας, δύο περιφερειών του νότιου τμήματος της Φινλανδίας και μιας περιφέρειας της Ιρλανδίας, όπου διατήρησαν το υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στις χώρες με τις πιο υψηλές βαθμολογίες (κεντρική Ευρώπη, Ηνωμένο Βασίλειο κ.α.) η κατάσταση παρέμεινε στο ίδιο υψηλό επίπεδο με κάποιες σημαντικές βελτιώσεις σε περιφέρειες της Γερμανίας (Βαυαρία), του Ηνωμένου Βασιλείου (Surrey, East and West Sussex), στην Στοκχόλμη και στο Λουξεμβούργο. Επίσης, μειώθηκε

ελαφρώς η βαθμολογία σε ορισμένες ολλανδικές περιφέρειες. Οι περιφέρειες της Ελλάδας, της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της νότιας Ιταλίας συνεχίζουν να είναι αυτές με τις χαμηλότερες βαθμολογίες σε όλη την ΕΕ. Οι αμέσως επόμενες περιφέρειες με τις χαμηλότερες βαθμολογίες είναι στην Ιβηρική χερσόνησο, στην Ουγγαρία, στην Κροατία, στην Πολωνία, στη Σλοβακία, στη Λιθουανία και στην Λετονία, όπως ήταν και το 2010 με την διαφορά ότι εισήλθε μια νέα χώρα στην ΕΕ (Κροατία). Μια σημαντική διαφορά παρουσιάζεται στην Ιταλία όπου το 2019 καμία περιφέρειά της δεν έχει βαθμολογία RCI μεγαλύτερη ή ίση του μέσου όρου της ΕΕ, ενώ το 2010 τρεις περιφέρειες της είχαν βαθμολογία υψηλότερη της ΕΕ (μια από αυτές ήταν η Λομβαρδία). Τέλος, οι περιφέρειες της Γαλλίας έχουν βαθμολογία RCI που κυμαίνεται κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, η οικονομική κρίση αποτέλεσε εμπόδιο για τις περιφέρειες της ΕΕ για να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Οι περιφέρειες με βαθμολογίες κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από την κρίση μη καταφέρνοντας να ανταποκριθούν στις προκλήσεις αυτής της απαιτητικής δοκιμασίας, με πολλές από αυτές να βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση από ότι ήταν πιο πριν. Αντιθέτως, οι πιο ανταγωνιστικές περιφέρειες αποδείχτηκαν πιο ισχυρές στην περίοδο της κρίσης, καταφέρνοντας να διατηρήσουν και στη συνέχεια να αυξήσουν το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς τους. Αυτή η εξέλιξη RCI των ανταγωνιστικών και των λιγότερο ανταγωνιστικών περιφερειών οδήγησε στη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ τους, πράγμα το οποίο απομάκρυνε περισσότερο τον στόχο της συνοχής της ΕΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βαρουφάκης, Γ., Πατώκος, Τ., Τσερκέζης, Λ. και Κουτσοπέτρος, Χ. (2011) «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011». Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ.

Ζακυνθινού, Α. (2018) *Ποσοτική Εκτίμηση και Αξιολόγηση της Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας στην Ελλάδα*. Διπλωματική Εργασία. ΤΜΧΠΠΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κολλίντζας, Τ. και Ψαλιδόπουλος, Μ. (2009) «Οι Κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους». *Eurobank Research Οικονομία και Αγορές*, 4(8), σ. 2-9.

Μεταξάς, Θ., Πετράκος, Γ. (2004) «Μετρώντας την Ανταγωνιστικότητα των Πόλεων: από τους Παραδοσιακά Οικονομικούς Παράγοντες, στις Πολιτικές Προώθησης της Ανάπτυξης και στο Στρατηγικό Σχεδιασμό».

Μόσχου, Α. (2017) *Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα στην Ελλάδα. Συγκριτική Ανάλυση των Νομών*. Διπλωματική Εργασία. ΤΜΧΠΠΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Οικονόμου, Γ. (2012) «Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας και η Εξάρτησή της από την Ακολουθούμενη Πολιτική και τις Εξελίξεις των Οικονομιών των Χωρών στη Νομισματική Ένωση».

Παπανικολάου, Κ. (2013) «Κρίση Χρέους της Ζώνης του Ευρώ: Επιπτώσεις στην Εξωτερική Διάσταση της Ε.Ε.». Παρατηρητήριο για την Κρίση.

Παπαστάμκος, Γ. και Κότιος, Α. (2011) «Η κρίση της Ευρωζώνης Κρίση του συστήματος ή της πολιτικής;». *Ναυτεμπορική*, 11 Ιουλ.

Τσουνής, Ν. (χ.έ) « Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας στην Ελλάδα ».

Χλέτσος, Μ. (2008?) «Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα – Εξωστρέφεια της Ελληνικής Οικονομίας».

Ψυχάρης, Γ. (2012) «Χωρικές διαστάσεις της οικονομικής κρίσης - το «γεωγραφικό αποτύπωμα» της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα» *Region & Periphery*, 0 (1), σ.117-128.

Ξένη Βιβλιογραφία

Ágh, A. (2010) "The Europe 2020 Strategy – A New Vision For The Eu". Samardžija, V. and Butković, H. *From The Lisbon Strategy To Europe 2020*. Zagreb: Delegation of the European Union to the Republic of Croatia. p. 32-59.

Aiginger, K. (2009) "The Current Economic Crisis: Causes, Cures and Consequences". *Econstor*. p. 341, Austrian Institute of Economic Research (WIFO), Vienna.

Annoni, P. and Dijkstra, L. (2013) "EU Regional Competitiveness Index RCI 2013" JRC Scientific and Policy Reports, European Commission.

Annoni, P., Dijkstra, L. (2019) "The EU Regional Competitiveness Index 2019". *Regional and Urban Policy*, European Commission.

Annoni, P., Dijkstra, L. and Gargano, N. (2017) "The EU Regional Competitiveness Index 2016". *Regional and Urban Policy*, European Commission.

Annoni, P., Kozovska, K. (2010) "EU Regional Competitiveness Index RCI 2010". European Commission Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen.

Błaszczak, B. (2005) "The Lisbon Strategy: a Tool for Economic and Social Reforms in the Enlarged European Union". *Studies & Analyses*, 310.

Borožan, D. (2007) "Regional Competitiveness: Some Conceptual Issues and Policy Implications". The J. J. Strossmayer University Of Osijek University Of Applied Sciences Pforzheim. *Interdisciplinary Management Research IV Fourth Interdisciplinary Symposium*. Porec, Croatia, 1-3 June 2007. Faculty of Economics in Osijek Josip Juraj Strossmayer University of Osijek Hochschule Pforzheim University of Applied Sciences and Grafi ka d.o.o. Osijek.

Dijkstra, L., Annoni, P. and Kozovska, K. (2011) "A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods and Findings". *Regional Policy*, European Union.

Heuse, P. and Zimmer, H. (2011) "The Europe 2020 strategy". *Economic Review*, p.21-45

Huggins, R., Izushi, H., Prokop, D., Thompson, P. (2014) "Regional competitiveness, economic growth and stages of development".

Huggins, R., Izushi, H. and Thompson, P. (2013) "Regional Competitiveness: Theories and Methodologies for Empirical Analysis". *Journal of CENTRUM Cathedra*, 6 (2), p. 155-172.

Ivan-Ungureanu, C. and Marcu, M. (2006) "The Lisbon Strategy". *Romanian Journal of Economic Forecasting*, 6, p. 74-83.

Metaxas, T., Kallioras, D. (2007) "Cities' Economic Development and Regional Competitiveness: The Case of Larissa-Volos Dipole in Thessaly Region ". *Επιθεώρηση Οικονομικών Επιστημών*, (12), p. 115-136.

Mrak, M. (2010) "The post-2010 Lisbon-type strategy – perspectives and challenges". Samardžija, V. and Butković, H. *From The Lisbon Strategy To Europe 2020*. Zagreb: Delegation of the European Union to the Republic of Croatia. p. 66-80.

Natali, D. (2010) "The Lisbon Strategy, Europe 2020 and the crisis in between ". European social Observatory.

Psofogiorgos, A., Metaxas, T. (2016) "Porter vs Krugman": History, Analysis and Critique of Regional Competitiveness ". *Journal of Economics and Political Economy*, 3(1) p.65-80.

Renda, A. (2014) "The Review of the Europe 2020 Strategy: From austerity to prosperity? " Centre for European Policy Studies.

Samardžija, V. and Butković, H. (2010) "From the Lisbon Strategy to Europe 2020 – An Introduction ". Samardžija, V. and Butković, H. *From The Lisbon Strategy To Europe 2020*. Zagreb: Delegation of the European Union to the Republic of Croatia. p. 4-27.

Širá, A. , Kotulic, R. , Kravčáková Vozárová, I. , Danová, M. (2021) "Sustainable Development in EU Countries in the Framework of the Europe 2020 Strategy" . *Processes* , 9, (443).

Thompson, N. and Ward, N. (2005) "Rural Areas and Regional Competitiveness" *Centre for Rural Economy Research Report*.

Webb, D. (2009) "The Lisbon strategy" . House of Commons Library.

Δικτυακές Πηγές

https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness

Γκρέκου, Α., (2019) « Η οικονομική κρίση της Ε.Ε. και το ζήτημα της Ευρωπαϊκής «ταυτότητας» » . The Safia Blog. Προσβάσιμο από: <https://thesafiablog.com/2019/02/13/analysis-kedisa-gkrekou/> [τελευταία πρόσβαση 31/05/2022].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής Ευρώπη 2020 (2010) «Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη».